

POS3804

เศรษฐกิจการเมืองโลก

Global Political

Economy

คำอธิบายรายวิชา

แนวคิดและทฤษฎีสำคัญในการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองโลก; พัฒนาการของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมัยใหม่; สถาบันระหว่างประเทศที่วางกรอบกำกับการปฏิบัติในด้าน การค้าระหว่างประเทศระบบการเงินระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และประเด็นสำคัญอื่น ๆ ; ปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกของตัวแสดงต่าง ๆ เศรษฐกิจโลก; ปัญหาและเรื่องที่เป็นประเด็นวาระระหว่างประเทศในปัจจุบัน

Hello!

ดร. สันหนัฐ จักรภัทรวงษ์

I am here because I love to give presentations.

You can find me at:

sunhanat@ssru.ac.th

tel. 0949693945

แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ระยะการประเมิน	วิธีการประเมิน	ขอบข่ายการประเมิน	กำหนดการประเมิน (สัปดาห์ที่)	คะแนน
1. ระหว่างเรียน	1. จิตพิสัย	การเข้าชั้นเรียน (อื่นๆ)	ตลอดภาคเรียน	20
	2. งานที่ได้รับมอบหมาย		สัปดาห์ 4-14	20
	3. งานที่ได้ที่รับมอบหมาย		สัปดาห์ 14	10
	4. สอบกลางภาค		สัปดาห์ 8	20
2. ปลายภาคเรียน	สอบข้อเขียนภาคทฤษฎี		สัปดาห์ 16	30
รวม		100		

1.

บทนำ

ความหมายและลักษณะ
ของเศรษฐกิจการเมืองโลก

MAPS

“เศรษฐกิจการเมืองโลก” (*Global Political Economy*)
“โลกาภิวัตน์” (*Globalization*)

บทนำ

องค์ความรู้วิชาสาขาความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศ

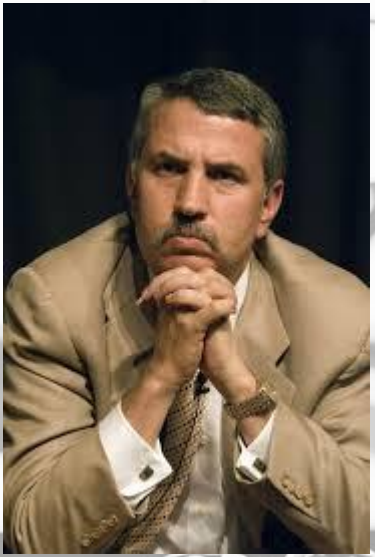
- ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- การเมืองระหว่างประเทศ
- เศรษฐกิจระหว่างประเทศ
- ประวัติศาสตร์การเมืองระหว่างประเทศ
- การทูต
- กฎหมายระหว่างประเทศ

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมิติด้าน
เศรษฐกิจ

- โครงสร้างอำนาจโลก
- พลวัตระบบทุนนิยมโลก
- วิวัฒนาการโลกาภิวัตน์
- บทบาทของพลังสังคม (ตัวแสดง)

เป็นการเชื่อมโยงในแง่มุม เชิงทฤษฎี
ปรากฏการณ์ทางสังคม และประวัติศาสตร์

บทนำ

โลกาภิวัตน์ (Thomas Friedman)

→ ปราบปรามการณ์ที่เชื่อมโยงโลกส่วนต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันในลักษณะของยุคการสื่อสารไร้

พรมแดน

GY-AMMAN

โลกาภิวัตน์ (Martin Griffiths)

→ เป็นยุคสมัยที่เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของอาณาเขตบริเวณต่างๆ ทั่วโลก ถูกเชื่อมโยงแยกจากกันไม่ได้

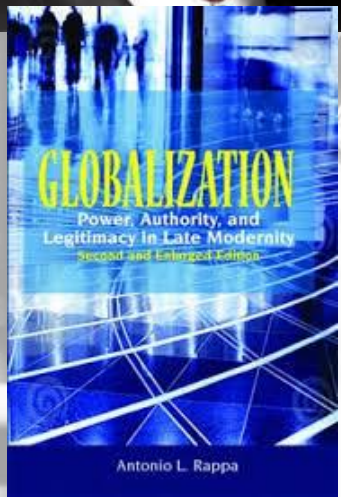
The Three Eras of Globalization

Era	Year /	Dynamic Force / Key Agent of Change	Primary Question of the Era	Size of the world (Effect of the Globalization)
Globalization 1.0	1492 (Columbus set sail) to 1800	How brawn, how much muscle, horsepower, wind power, or steam power	<ul style="list-style-type: none">- Where does my country fit into global competition and opportunities?- How can I go global and collaborate with others through my country?	from size large to size medium
Globalization 2.0	1800 to 2000	Breakthroughs in hardwares	<ul style="list-style-type: none">- Where does my company fit into the global economy?- How does it take advantage of the opportunities?	from size medium to size small
Globalization 3.0	2000 to present	Connectivity and softwares	<ul style="list-style-type: none">- Where do I as an individual, fit into the global competition and opportunities of the day, and how can I, on my own, collaborate with others globally?	from size small to size tiny and flattening the playing field at the same time

บทนำ

โลกาภิวัตน์ (Antonio Rappa)

→ ปรัชญาการณ้ทางเศรษฐกิจเสรีนิยมแบบใหม่
โดยที่สหรัฐอเมริกา มีบทบาทสำคัญในการ
ขยายระบบทุนนิยมไปยังอาณาบริเวณต่างๆ ทั่ว
โลก

เศรษฐกิจ การเมืองโลก คืออะไร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความหมาย (Idea)

การศึกษาที่ให้ความสำคัญกับ
ตัวแสดงทางการเมือง หรือ
กระบวนการทางการเมือง หรือ
สถาบันทางการเมืองที่มีบทบาท
ในเวทีระหว่างประเทศ ตลอดจน
การสร้างความแตกต่างระหว่าง
การเมืองภายในประเทศ ซึ่งมัก
เป็นปรากฏการณ์ทางการเมือง
ที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐชาติ

True

ความสลับซับซ้อนใน
การศึกษาความสัมพันธ์ฯ ทำ
ให้เกิดการก้าวข้ามระบบรัฐ
ชาติได้ เช่น กฎหมายระหว่าง
ประเทศ องค์กรระหว่าง
ประเทศ โลกาภิวัตน์ การค้า
และการเงินโลก แรงงานข้าม
ชาติ ความยากจน ความมั่นคง
มนุษย์ การก่อการร้าย การ
สะสมอาวุธ ฯลฯ

การศึกษาเศรษฐกิจการเมืองโลก (International Political Economics :IPE)

ความหมาย

เป็นการศึกษาที่รากฐานเพื่อสร้างอธิบายในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาดที่ดำเนินภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

Susan strange

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาด แบ่งออกเป็น 4 โครงสร้าง

- 1 โครงสร้างด้านการเมืองและความมั่นคง
- 2 โครงสร้างด้านกระบวนการผลิต
- 3 โครงสร้างด้านการเงิน
- 4 โครงสร้างด้านองค์ความรู้

What is IPE?

Susan Strange's Four IPE Structures

- Security Structure.
- Production and Trade Structure.
- Finance and Monetary Structure.
- Knowledge and Technology Structure.

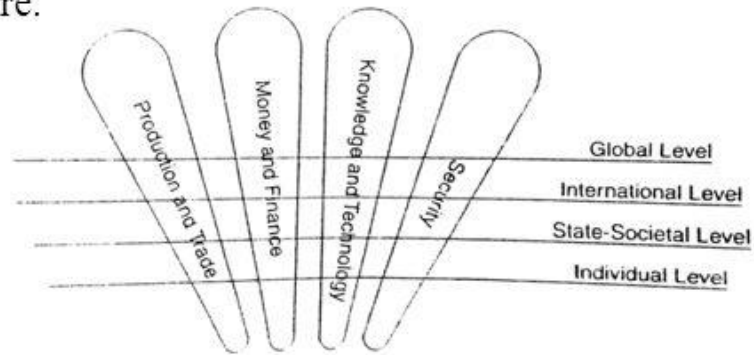

FIGURE 1-1
The Levels of Analysis and Four Structures.

โครงสร้างด้านการเมืองและความมั่นคง

หมายถึง องค์ापยพที่เกี่ยวข้อง
กับรูปแบบการเมืองการปกครอง
และความมั่นคงของประเทศนั้น
เช่น รัฐธรรมนูญ ระบบการ
ปกครอง วัฒนธรรมทางการเมือง
ลักษณะการเลือกตั้ง กองทัพ
งบประมาณ เป็นต้น

โครงสร้างด้านกระบวนการผลิต

หมายถึง องค์การพหุภาคีที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศในแง่ที่ว่า ใครเป็นผู้มีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจว่าใครเป็นผู้ผลิตอะไรและใช้เครื่องมือใดในการผลิต เช่น ที่ดิน ทุน แรงงานและเทคโนโลยี

โครงสร้างด้านการเงิน

หมายถึง องค์ภาพพที่เกี่ยวข้อกับนโยบายด้านการเงิน ประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ ความสามารถของรัฐหนึ่งๆ ในการควบคุมสินเชื่อ (the control of credit) ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เกิดจากการสะสมทุนหรือกำไร แต่เป็นการขยายตัวของวงเงินสินเชื่ออย่างเป็นจำนวนมาก

โครงสร้างด้านองค์ความรู้

หมายถึง องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสาร (ความรู้คืออำนาจ) อำนาจในเชิงโครงสร้างจะอยู่กับผู้ที่สามารถควบคุมช่องทางในการเข้าถึงองค์ความรู้ผู้อื่นได้

อำนาจเชิงโครงสร้าง (the structural power)

ความหมาย

อำนาจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของรัฐอื่นให้ยอมทำตาม (comply) หยุดพฤติกรรม (cease) หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (alter) ตามที่รัฐหนึ่งต้องการได้ ซึ่งไม่ได้หมายถึง ความพยายามที่ประเทศใดประเทศหนึ่งหรือรัฐใดรัฐหนึ่ง พยายามใช้อำนาจเหนือรัฐอีกรัฐหนึ่งอย่างจงใจ แต่โครงสร้างของประเทศ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของรัฐอื่นๆ อย่างเลี่ยงไม่ได้***

จากโครงสร้างการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาด ของการศึกษาเศรษฐกิจการเมืองโลก

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะมุ่งเน้นกับในเรื่อง ความมั่งคั่ง
ยากจน โครงสร้างการผลิต การใช้แรงงาน
ตลอดจนการจัดสรรว่าตัวแสดงใดได้ทำอะไรและมี
บทบาทอย่างไรในระบบระหว่างประเทศ และใช้
ศึกษาคุณลักษณะของกิจกรรมทางเศรษฐกิจใน
สังคมสมัยใหม่ การแบ่งแยกพื้นที่ระหว่างบทบาท
ของรัฐและเอกชนออกจากกัน ภายใต้สังคมทุน
นิยม

โลกาภิวัตน์และระบบทุนนิยมโลก

6 Komu

ความหมายโลกาภิวัตน์ (อีกครั้ง)

- โลกไร้พรมแดนด้วยการเกิดขึ้นของเครื่องมือทันสมัย
- ปรากฏการณ์ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลกซึ่งทำหน้าที่ในการแสวงหากำไรและแพร่กระจายไปยังอาณาบริเวณต่างๆทั่วโลก ภายใต้ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ กลไกการทำงานของทุนนิยมโลกจำเป็นต้องมีเครื่องมือสื่อสารอันทันสมัยตามแต่ละยุคแต่ละสมัย เป็นตัวกลาง (agent) ทำหน้าที่ในการผลักดันให้กิจกรรมในทางเศรษฐกิจต่างๆ ภายใต้ระบบทุนนิยมโลก สามารถเดินหน้าไปได้

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลก

- กิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบทุนนิยมโลก
 - 1 การใช้ทุนจำนวนมากมหาศาล (high cost)
 - 2 การได้กำไรจำนวนมาก (high profit)
 - 3 การนำกลับมาลงทุนได้ใหม่ (reinvest) เป็นการสะสมทุน (กระบวนการสะสมทุน)
 - 4 การมีความเสี่ยงสูง (risky)

**องค์ประกอบทั้ง 4 กล่าวได้ว่าเป็น องค์คัพพพ
หลักของโลกกาภิวัตน์ โดยมีเครื่องมือเป็นระบบ
การสื่อสารที่ทันสมัยต่างๆ ได้แก่**

อำนาจเชิงโครงสร้าง (the structural power)

ระบบทุนนิยม ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งทางสังคมที่ครอบงำความสัมพันธ์และพัฒนาการของโลกในปัจจุบัน โดยมีโครงสร้างที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและตลาด ซึ่งรัฐต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางการตลาดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการผลิตในสังคมจะถูกผลักดันและส่งเสริมให้ผลิตสินค้าไว้สำหรับขายมากกว่าสินค้าและบริการที่ใช้ในครัวเรือน โดยมีตลาดเป็นตัวกลางที่สำคัญ ดังนั้นระบบตลาดจึงทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดรูปแบบทางสังคมดังกล่าวนี้

พัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก

โลกาภิวัตน์ในระบบทุนนิยมโลก มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์เชื่อมโยงอาณาบริเวณต่างๆของโลกเข้าด้วยกัน ด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีวิวัฒนาการที่สำคัญ เป็น 3 ช่วง คือ

- 1. ระบบทุนนิยมการค้า (Commercial capitalism)** เกิดในศตวรรษที่ 13-14 เป็นยุคสร้างตัวของระบบทุนนิยมโลกที่เป็นยุคในการล่าอาณานิคม (colonialism) โดยมีพลวัตของ**การค้าทางไกล** เช่น การลงทุนจากบรรดา กษัตริย์และอาณาจักรต่างๆ ใน**ด้านเครื่องมือ**สื่อสารที่ทันสมัย ที่ทำโลกเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ คือ เรือกลไฟ

พัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก

2. ระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม (Industrial capitalism) เกิดในราวศตวรรษที่ 18 เป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ในด้านโครงสร้างแรงงาน และเครื่องจักรยังเปิดโอกาสให้นายทุนผลิตสินค้ามากขึ้นในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งมีนักคิดที่สำคัญ ได้แก่ อדם สมิท (Adam Smith) ซึ่งได้เสนอหลักการสำคัญ ได้แก่ หลักการ.....

ในด้านเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย ที่ทำโลกเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ คือ โทรเลข (ในปี 1845)

พัฒนาการของระบบทุนนิยมโลก

3. ระบบทุนนิยมการเงิน (Financial capitalism) ก่อตัวในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นผลมาจากการขยายตัวทางการเงิน เทคโนโลยีการสื่อสาร และโทรคมนาคม ในด้านเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย ที่ทำให้โลกเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจ คือ อินเทอร์เน็ต และสมาร์ทโฟน

แนร์ วูดส์ กล่าวว่า ปรัชญาการณโลกาภิวัตน์ได้เปิดโอกาสให้แก่ทุกประเทศทั่วโลกได้เชื่อมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การธุรกรรมทางการเงิน การไหลเวียนของผู้คนและบริษัทข้ามชาติ กลไกที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ที่เชื่อมกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างตัวแสดงและการพัฒนาการเงินระหว่างประเทศ

ระบบทุนนิยมการเงิน

งานของซูซาน สเตรนจ์ (Susan Strange) ชี้ให้เห็นถึงระบบทุนนิยมการเงินมีประเด็นสำคัญ คือ

- ผู้คนแสวงหากำไรจากการเก็งกำไรค่าเงิน และทวีความบ้าคลั่งในการเก็งกำไรค่าเงินมากขึ้นเรื่อยๆ (mad money) เสมือนว่ากำลังเล่นพนันอยู่ในบ่อนพนัน เธอจึงเสนอว่าเป็นยุคเข้าสู่สังคมนิยมคาสีโน (casino capitalism) แบบเต็มตัว
- บทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสาร การเงิน ข้อมูลข่าวสารได้ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น การไหลเวียนของสิ่งเหล่านี้แพร่หลายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้นจนไม่สามารถหยุดยั้งได้ ผลที่ได้มาคือการล่าถอยในบทบาทของรัฐ หรือการที่รัฐไม่สามารถควบคุมเงินตราและการไหลเวียนได้ต่อไป กล่าวคือ เป็นการที่รัฐกำลังสูญเสียอำนาจอธิปไตยลงตามลำดับ (the declining authority of state)

องค์ประกอบ โลกาภิวัตน์	ทุนนิยมการค้า	ทุนนิยม อุตสาหกรรม	ทุนนิยมการเงิน
ทุนจำนวน มหาศาล	การเดินทางเรือ การจ้างลูกเรือ การซื้ออาวุธยุทธโ ปกรณ์	การซื้อเครื่องจักร การซื้อที่ดิน การจ้างแรงงานทักษะ สูง	การเล่นหุ้น การซื้ออาคารพาณิชย์ การซื้อ อสังหาริมทรัพย์
กำไรจำนวนมาก	การค้าระยะทางไกล	การผลิตสินค้าได้มาก ในเวลาเท่าเดิม	กิจกรรมการเก็งกำไร ระบบทุนนิยมคาสีโน
การลงทุนใหม่	การซื้อสินค้าเพิ่มเติม การต่อเรือเพิ่มเติม	การซื้อเครื่องจักรเพิ่ม การขยายโรงงาน	การซื้อหุ้นเพิ่ม การซื้อ อสังหาริมทรัพย์เพิ่ม
ความเสี่ยงสูง	โจรสลัด พายุกลางทะเล	วิกฤติเศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ	วิกฤติเศรษฐกิจ ค่าเงินตกต่ำ
เครื่องมือสื่อสาร	เรือกลไฟ	โทรเลข	อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โครงสร้างอำนาจโลก และตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง

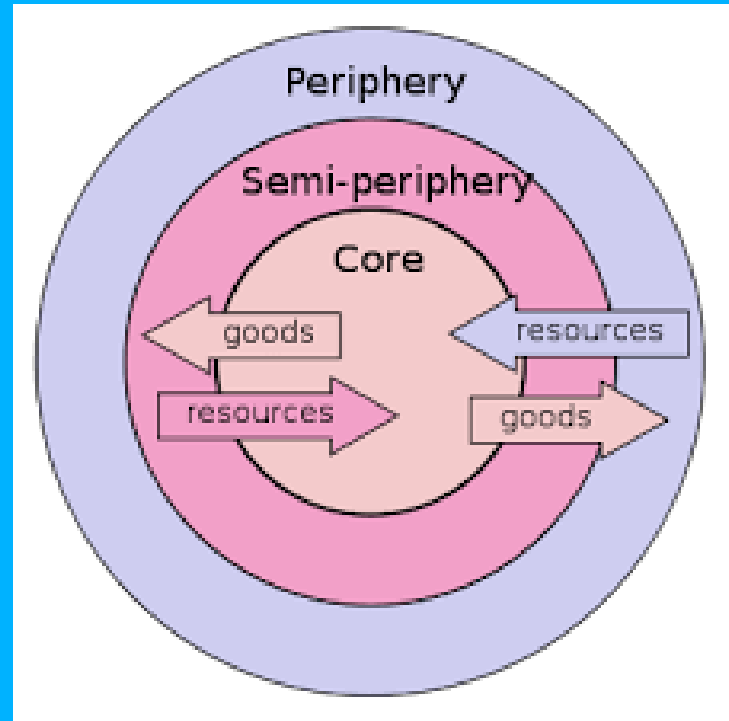
ความสัมพันธ์เชิง
อำนาจ

โครงสร้างอำนาจ
โลก

ตัวแสดง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกแบบทุนนิยม

ภายใต้โครงสร้างการทำงานของระบบทุนนิยม แต่ละรัฐย่อมขีดความสามารถและศักยภาพทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน ส่งผลให้แต่ละประเทศมีอำนาจทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาและเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ .

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน (ทฤษฎีระบบโลก)

ทฤษฎีระบบโลก (world system theory) by Immanuel Wallenstein)

- 1. กลุ่มประเทศศูนย์กลาง (core) ได้แก่ กลุ่ม G8
 - 2. กลุ่มประเทศชายขอบ (Periphery) ได้แก่ กลุ่มประเทศด้อยพัฒนา (G-77)
 - 3. กลุ่มประเทศกึ่งชายขอบ (Semi- Periphery) ได้แก่ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs)
- แบ่งแยกโครงสร้างตามเศรษฐกิจและการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ

- 1. หลักความชำนาญเฉพาะด้าน ของแรงงานในแต่ละประเทศ (skill labors) มีความแตกต่างกัน
- 2. หลักการแบ่งงานกันทำ มาจากความถนัดเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้โครงสร้างของรายได้แต่ละประเทศแตกต่างกัน
- โครงสร้างอำนาจโลกดังกล่าวทำให้เห็นถึงตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง เช่น State actors, International organizations, Multinational Corporate :MNCs and International Civil Society

สรุป ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

กลุ่มประเทศศูนย์กลาง

กลุ่มประเทศกึ่งชายขอบ

กลุ่มประเทศชายขอบ

คำถามท้ายบท

1. อธิบายความหมายของเศรษฐกิจการเมืองโลก
2. ชูชาน สเตรนจ์ อธิบายถึงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลกอย่างไร
3. อธิบายความหมายของโลกาภิวัตน์ และองค์ประกอบตามเศรษฐกิจการเมืองโลก
4. อธิบายพัฒนาการของโลกาภิวัตน์โลก
5. อธิบายหลักการความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกแบบทุนนิยม

ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมืองโลก

ดร.สัมพันธ์ จักรภัทรวงศ์

บทนำ

- การก่อรูปของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกตามแนวคิดของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีดังนี้
- สังคมในอดีตหน่วยการผลิตที่เป็นพื้นฐานของสังคม เช่น ครอบครัว เผ่า หมู่บ้านล้วนผลิต **เพื่อกินกันเองใช้กันเอง** นำมาสู่การจัดองค์กรการผลิตแบบพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ในบางครั้งอาจจะมีบางพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยน เมื่อมีส่วนเกินแต่ก็เป็น การแลกเปลี่ยนในรูปของผลผลิตต่อผลผลิต พัฒนาการนี้ นำมาสู่การก่อรูปของตลาดที่มีการหมุนเวียนของส่วนเกิน เมื่อกาลเวลาผ่านไป เงินที่ได้เข้ามา มีบทบาทสำคัญโดยเข้ามา **แทนที่แลกเปลี่ยนระหว่างผลผลิตต่อผลผลิต (BARTER ECONOMY)** การเกิดตลาดและการขยายตัวของ การใช้เงินตรา นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมเก่า ความพอเพียงของเศรษฐกิจครัวเรือนถูกแทนที่ด้วยการสร้างความชำนาญและการผลิต โดยมีเป้าหมายที่ตลาดและกำไรเป็นแรงจูงใจ หลังจากนั้น **ระบบการแบ่งงานกันทำได้ทำให้เกิดทวีความซับซ้อน** ยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการขยายตัวของตลาดจนกลายเป็นการพัฒนาเครือข่ายข้ามพรมแดนก่อตัวขึ้นมาเป็นตลาดโลก

บทนำ

- แม้เราจะมีข้อมูลรายได้ ในอดีตที่มีไม่มากนัก แต่ความเจริญระหว่างประเทศ ที่มีมาก่อนหน้าไม่แตกต่างกันระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศยากจน ส่วนใหญ่เริ่มปรากฏขึ้นตั้งแต่ วาสโก ดา กามา (**VASCO DA GAMA**) ล่องเรือไปถึงอินเดีย และโคลัมบัส (**COLUMBUS**) ค้นพบทวีปอเมริกา เราสามารถแบ่งพัฒนาการเศรษฐกิจโลก ช่วงเวลา 500 ปีที่ผ่านมาออกเป็น 3 ช่วงใหญ่ๆ
- ช่วงแรกตั้งแต่ปี 1500 ถึงราวปี 1800 เราเรียกว่ายุคลัทธิพาณิชย์นิยม (**MERCANTILIST ERA**) ยุคนี้เริ่มต้นด้วยการเดินทางของโคลัมบัส และดากามา ซึ่งนำไปสู่การรวมเศรษฐกิจโลกเป็นหนึ่งเดียวและจบลงด้วยการปฏิวัติอุตสาหกรรม ในยุคนี้ชาวยุโรปไปตั้งรกรากในทวีปอเมริกาและส่งออกแร่เงิน น้ำตาล และยาสูบ การส่งชาวแอฟริกันทางเรือมาเป็นทาสในทวีปอเมริกาเพื่อผลิตสินค้า ส่วนทวีปเอเชีย ได้ส่งออกเครื่องเทศ สิ่งทอ และเครื่องเคลือบไปยังยุโรป ประเทศผู้นำในยุโรปพยายามขยายการค้าของตนเองด้วยการขยายอาณานิคมกับการใช้ภาษีสงครามเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศอื่นทำการค้ากับประเทศอาณานิคมของตนอุตสาหกรรมการผลิตของยุโรปได้รับการส่งเสริมออกมาบนความสูญเสียของประเทศอาณานิคมและการพัฒนาเศรษฐกิจก็ยังไม่ใช่เป้าหมายหลักในตัวเอง

แผนที่ยุโรป

ทวีปยุโรป

ปฐมบทของโลกาภิวัตน์

- การขยายตัวของช่องว่างทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่เริ่มต้นจากปฐมบทโลกาภิวัตน์ ซึ่งโลกาภิวัตน์ในระยะเริ่มแรกด้วยการเดินเรือแสวงหาโลกใหม่ของของโคลัมบัส (CHRISTOPHER COLUMBUS) มาเจลแลน (FERDINAND MAGELLAN) และนักสำรวจคนอื่นในช่วงปลายศตวรรษที่ 15
- การเกิดโลกาภิวัตน์ในระยะแรก ต้องอาศัยเรือที่ล่องไปในทะเลหลวง ในศตวรรษที่ 15 ได้มีการประดิษฐ์เรือขิงใบเต็มอัตรา (FULL-RIGGED SHIP) มีเสากระโดงสามเสา เสาหน้าเรือและกลางเรือขิงด้วยใบเรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส เสาท้ายทวยเรือด้วยใบเรือสามเหลี่ยม
- ชาวดัตช์ในศตวรรษที่ 15 เดินเรือขนส่งธัญพืชจากโปแลนด์จากเมืองดันซิกกลับเนเธอร์แลนด์ ต่อมาในศตวรรษที่ 16 ก็ขนส่งธัญพืชไปสเปน โปรตุเกส และประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียน และขนส่งสิ่งทอตามมา

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- เมืองต่างๆในอิตาลีเคยครอบงำอุตสาหกรรมผ้าในยุคกลาง แต่ผู้ผลิตชาวอังกฤษและดัตช์สามารถคิดค้นผ้าที่ทำจากด้ายขนสัตว์แบบนุ่มและน้ำหนักเบาโดยเลียนแบบผ้าอิตาลี ทำให้อิตาลีต้องออกจากธุรกิจไป นี่ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการย้ายฐานอุตสาหกรรมการผลิตจากยุโรปใต้ไปสู่อุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ
- อย่างไรก็ตามผลกระทบของเรือขีงไบเต็มอัตราที่สั้นสะเทือนที่สุดคือ **การเดินทางสู่การค้นพบ (VOYAGES OF DISCOVERY)** แต่เดิมเรือขีงพ่อค้าชาวอินเดีย อารั็บ และเวนิสขนส่งพริกไทยและเครื่องเทศจากทวีปเอเชียข้ามตะวันออกกลางไปยังทวีปยุโรป และพ่อค้าโปรตุเกสหวังจะเอาชนะพ่อค้ากลุ่มนี้ด้วยการใช้เส้นทางทางน้ำเพียงอย่างเดียว ในศตวรรษที่ 15 พ่อค้าโปรตุเกสก็ล่องเรือลงใต้เลียบชายฝั่งแอฟริกา เพื่อหาเส้นทางการเดินทางเรือไปยังตะวันออก

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- ในปี 1498 วาสโก ดากามา เดินทางมาถึงเมืองโคชินในประเทศอินเดียและบรรทุกพริกไทยจนเต็มลำเรือ โดยราคาในเมืองโคชินคิดเป็นประมาณร้อยละ 4 ของราคาในยุโรป ส่วนต่างราคาอีกร้อยละ 96 คือต้นทุนการขนส่ง เมื่อปี 1760 ส่วนต่างราคาระหว่างอินเดียบกับอังกฤษก็ลดลงไปถึงร้อยละ 95 และส่วนต่างที่ลดลงนี้เป็นตัววัดผลที่ได้จากประสิทธิภาพจากการใช้เส้นทางทะเลเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 16 มีเพียงโปรตุเกสเท่านั้นที่ได้รับผลประโยชน์จากต้นทุนการขนส่งที่ลดลงเพราะบริษัทการค้าของรัฐโปรตุเกสยังคงระดับราคาไว้เท่ากับราคาในยุคกลางและเก็บส่วนต่างดังกล่าวไว้เป็นกำไร ในช่วงศตวรรษที่ 17 บริษัทอีสต์ อินเดีย (EAST INDIES COMPANIES) ของอังกฤษและดัตช์ได้เข้ามาแข่งขันและทำรายการผูกขาดการค้าทางทะเลของโปรตุเกส และตัดราคาในยุโรปลง ถึง 2 ใน 3 ขณะที่ราคาที่แท้จริงของผู้ขายชาวอินเดียบได้รับกลับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ดังนั้นผลได้จากประสิทธิภาพส่วนใหญ่ที่มาจากการค้ากับเอเชียจึงตกอยู่ในกลุ่มผู้บริโภคของชาวยุโรป

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- คริสโตเฟอร์ โคลัมบัส นักเดินทางชาวเจนัว ได้เสนอทางเลือกโดยการออกเดินเรือจากยุโรปมุ่งเดินทางหน้าทางตะวันตกของทวีปเอเชีย เขาเกลี้ยกล่อมจนกษัตริย์ เฟอร์ดินันท์ และพระราชินีอิลีซาเบธแห่งสเปนสนับสนุนเงินลงทุนในการเดินทางของเขาขึ้นฝั่งที่บาฮามาสในวันที่ 12 ตุลาคม 1492 โดยเชื่อว่าได้เดินเรือไปถึงอินเดียตะวันออก (หรือบริเวณเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) แต่ที่แท้จริงแล้วดินแดนที่เขาค้นพบทวีปอเมริกา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของโลก
- การเดินทาง ของโคลัมบัส และดา กามา ได้จุดไฟแห่งการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจจักรวรรดิ และโปรตุเกสกับสเปนก็เป็นผู้กุมชัยในช่วงแรก ในการต่อสู้ที่เมืองดีอูทัง 2 ครั้งในปี 1509 และ 1538 ชาวโปรตุเกสชนะกองกำลังของเวนิส ออตโตมัน และเอเชียและการสถาปนาอำนาจนำในมหาสมุทรอินเดีย หลังจากนั้นพวกเขาก็ขยายอำนาจไปทางตะวันออกสู่อินโดนีเซียโดยจัดตั้งอาณานิคมต่างๆ ตามรายทาง จนในที่สุดโปรตุเกสก็มาถึงหมู่เกาะเครื่องเทศอันเลื่องชื่อ นั่นคือหมู่เกาะโมลุกะในอินโดนีเซีย ซึ่งมีเครื่องเทศพื้นเมืองได้แก่ ลูกจันทน์เทศ กานพลู ดอกจันทน์เทศ นอกจากนี้โปรตุเกสยังค้นพบบราซิลซึ่งกลายเป็นอาณานิคมที่ใหญ่ที่สุดโดยบังเอิญในปี 1500

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- จักรวรรดิสเปนร่ำรวยกว่านี้ด้วยซ้ำความสำเร็จอันยิ่งใหญ่คือการที่ เฮอ์นัน คอร์เตส นำทัพพิชิตจักรวรรดิแอซเท็ก ในปี 1521 และทัพของ ฟรานซิสโก ปีซาร์โร พิชิตจักรวรรดิอินคาได้ในอีก 11 ปีต่อมา ทั้งสองกรณีนี้กองกำลังขนาดเล็กสามารถรบชนะกองกำลังพื้นเมืองขนาดใหญ่ได้ด้วยการผสมผสานระหว่างอาวุธปืน ม้า เล่ห์เพทุบาย และโรคฝีดาษ
จักรวรรดิสเปนมั่งคั่งขึ้นทันทีจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการยึดมาจากจักรวรรดิแอซเท็ก และอินคา หลังจากนั้นจะเป็นที่ค้นพบหินแร่เงินขนาดใหญ่ในโบลิเวียและเม็กซิโก แร่เงินที่หลังไหลเข้าสู่สเปนกลายเป็นทุนสนับสนุนกองทัพที่กำลังทำสงครามกับพวกโปรเตสแตนต์ทั่วยุโรป ซึ่งทำให้คนยุโรปมีเงินสดจ่ายซื้อหาสินค้าต่างๆ จากเอเชีย จนส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อเป็นเวลาหลายทศวรรษ ปราบฏการณ์นี้เป็นที่รู้จักกันในนาม **การปฏิวัติราคา (PRICE REVOLUTION)**

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- ในศตวรรษที่ 16 การขุดรื้อของจังหวัดต่างๆ ในภูมิภาคยุโรปเหนือยังคงเป็นไปอย่างจำกัด อังกฤษได้ส่ง โจวานนี คาโบโต (จอห์น คาบอต) เดินเรือไปทางตะวันตกในปี 1497 และเขาได้ขึ้นฝั่งที่เกาะแคป บริตัน หรือเกาะนิวฟันด์แลนด์ ซึ่งก็นับว่าเป็นการค้นพบเช่นกันแม้กะลาสีแค้วนบาสก์จะหาปลาในเขตแกรนด์แบงก์มานานหลายศตวรรษแล้วก็ตาม ฝรั่งเศสเองก็ส่ง ฌาคส์ การ์ติเยร์ เดินเรือไปยังแคนาดา 3 ครั้งในช่วงทศวรรษ 1530 และ 1540 แต่การค้าผ้าขนสัตว์กับชาวพื้นเมืองก็นับว่ายังน้อยเมื่อเทียบกับการค้าในเม็กซิโกหรือหมู่เกาะโมลุกกะ
- กว่าพวกยุโรปเหนือจะขึ้น มาเป็นเจ้าจักรวรรดินิยมที่ยิ่งใหญ่ก็ล่วงเข้าสู่ศตวรรษที่ 17 องค์การที่พวกเขานิยมคือบริษัทอีสต์ อินเดีย ซึ่งผสมผสานระหว่างความเป็นจักรวรรดินิยมกับวิสาหกิจเอกชน ตามปกติบริษัทอินเดียสเป็นบริษัทที่มีเงินทุนสูงจากการร่วมทุนทำการค้าในเอเชียหรือทวีปอเมริกา ให้การบำรุงกองเรือกับกองกำลังทหารและจัดตั้งสถานการค้าในต่างแดน มหาอำนาจยุโรปเหนือทุกประเทศล้วนมีบริษัทเหล่านี้โดยบริษัทอินเดียแห่งอังกฤษ ได้รับการตราตั้งขึ้นในปี 1600 และบริษัทแบบเดียวกันของดัตช์ก็ได้รับการตราตั้งอีกใน 2 ปีต่อมา

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- บริษัทอีสต์ อินดีส์แห่งดัตช์ (DUTCH EAST INDIES COMPANY) สถาปนาจักรวรรดิดัตช์ขึ้นในเอเชียและช่วงชิงผลประโยชน์จากชาวโปรตุเกสโดยพวกดัตช์ได้เข้ายึดครองหมู่เกาะโมลุกกะในปี 1605 เมืองมะละกาในปี 1641 ซีลอนในปี 1658 และโคชินในปี 1662 ทั้งยังตั้งเมืองจากรัตนาเป็นเมืองหลวงของดินแดนอินโดนีเซียที่ยึดครองได้ในปี 1619 ต่อมาจักรวรรดิดัตช์ก็เข้ายึดบราซิลด้วยเช่นกันในช่วงทศวรรษที่ 1630 และ 1640 พวกเขายึดหมู่เกาะน้ำตาล ในทะเลแคริบเบียนเป็นอาณานิคม รวมทั้งตั้งเมืองนิวยอร์กขึ้นในปี 1624 และตั้งอาณานิคมเคปโคโลนีขึ้นในแอฟริกาใต้ในปี 1652

ปฐมบทของโลกกาภิวัตน์

- อังกฤษเองก็สถาปนาจักรวรรดิในทวีปเอเชียขึ้นเช่นกัน ในศตวรรษที่ 17 ในปี 1612 บริษัทอีสต์ อินเดียแห่งอังกฤษก็เอาชนะกองทัพโปรตุเกสได้ในยุทธนาวีที่หมู่บ้านสุวารี นอกเมืองสุรัต หลังจากนั้น บริษัทฯ ก็สร้างสถานีการค้าที่มีป้อมปราการขึ้นที่เมืองสุรัตในปี 1612 เมืองมัทราสในปี 1639 เมืองบอมเบย์ในปี 1668 และเมืองกัลกัตตาในปี 1690 เมื่อปี 1647 บริษัทอินเดียก็มีสถานีการค้าถึง 23 แห่งในอินเดีย ขณะที่ในทวีปอเมริกา ทั้งปัจเจกชนและกลุ่มคนหลากหลายได้เข้าไปตั้งอาณานิคมขึ้นเมืองเจมส์ทาวน์ในรัฐเวอร์จิเนียเป็นความสำเร็จแรกในปี 1607 ต่อมาคืออาณานิคมพริ้มัทในปี 1620 และในอีก 10 ปีต่อมาก็มีการจัดตั้งอาณานิคมอ่าวแมสซาชูเซตส์ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด หมู่เกาะบาฮามาสและหมู่เกาะรอบๆในทะเลแคริบเบียนถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิในทศวรรษที่ 1620 และ 1630 เช่นเดียวกับจาไมก้าในปี 1655

ปฐมบทของโลกกาวิวัตน์

- อังกฤษขยายจักรวรรดิอย่างแข็งแกร่งโดยเฉพะการช่วงชิงผลประโยชน์จากชาวดัตช์โดยโอลิเวอร์ ครอมเวลล์ ได้เริ่มนโยบายในยุคเครือจักรภพ (COMMON WEALTH) ในปี 1640-60 และยังคงดำเนินต่อไปหลังจากยุคฟื้นฟูราชวงศ์
งบประมาณของกองทัพเรือเองก็เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในปี 1651 อังกฤษได้ผ่านพระราชบัญญัติการเดินเรือฉบับแรก
โดยมาตรการเชิงพาณิชย์นิยมนี้ถูกตราขึ้นเพื่อกันไม่ให้พวกดัตช์ค้าขายกับจักรวรรดิอังกฤษ สงครามแองโกล-ดัตช์
ครั้งแรก (1652-4) เกิดขึ้นเพื่อแย่งชิงความได้เปรียบทางการค้า แต่กระนั้นก็ไม่มีความสำเร็จ ภายหลัง
การฟื้นฟูราชวงศ์ของอังกฤษ กษัตริย์ชาร์ลส์ที่ 2 ในปี 1660 อังกฤษก็กลับมาใช้พระราชบัญญัติการเดินเรืออีกครั้ง
พร้อมทั้งตราบทบัญญัติเพิ่มเติมขยายขนาดกองเรือ ซึ่งในเวลานั้นเป็นของราชวงศ์เอง และทำสงครามกับดัตช์อีก
ในช่วงปี 1665-7 และปี 1672-4 ซึ่งต่อมาในปี 1664 อังกฤษเข้ายึดเมืองนิวยอร์กได้ อาณานิคมของอังกฤษได้รับการ
จัดตั้งเลียนชายฝั่งทะเลอเมริกาจากรัฐจอร์เจียจนถึงรัฐเมน เศรษฐกิจของอาณานิคมเหล่านี้เจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว
การส่งออกยาสูบ ข้าว ข้าวสาลี และเนื้อสัตว์ไปยังอังกฤษและประเทศแถบทะเลแคริบเบียน เมื่อปี 1770 ประชากรใน
อาณานิคมอเมริกาของอังกฤษเพิ่มขึ้นเป็น 2.8 ล้านคนหรือเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรในอังกฤษ

ปฐมบทของโลกกาฬวัตน์

- การค้ากับอาณานิคมขับเคลื่อนเศรษฐกิจของอังกฤษและดัตช์ให้ก้าวรุดหน้า เมืองและอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกเติบโตขึ้น โครงสร้างอาชีพก็เปลี่ยนตาม ประชากรของประเทศสำคัญในยุโรปแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ ประชากรในภาคเกษตร ประชากรในเมือง และประชากรในชนบทนอกภาคเกษตร ในยุคกลางประมาณ 3 ใน 4 ของประชากรทั้งหมดทำเกษตรอุตสาหกรรม การผลิตเกือบทั้งหมดกระจุกตัวอยู่แต่ในเมือง และประชากรชนบทนอกภาคเกษตร ประกอบไปด้วยช่างฝีมือตามหมู่บ้าน บาทหลวง ขนส่งสินค้า คนรับใช้ในบ้านตามชนบท ในปี 1500 อิตาลีและสเปนก็ถือว่ามีเศรษฐกิจก้าวหน้าที่สุดด้วยมีเมืองใหญ่ที่สุดซึ่งผลิตสินค้าคุณภาพดี กลุ่มประเทศแผ่นดินต่ำ เป็นเพียงส่วนต่อขยายของเศรษฐกิจนี้ ประชากรชาวดัตช์มีจำนวนน้อยมาก ส่วนอังกฤษไม่ได้ไปไกลกว่าการเป็นทุ่งเลี้ยงแกะมากนัก

ปฐมบทของโลกกาฬวัตน์

- การเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้ยุโรปได้เปลี่ยนแปลงไปมาก อังกฤษเป็นประเทศที่เปลี่ยนโฉมไปมากที่สุด
โดยสัดส่วนของประชากรในภาคเกษตรลดลงเหลือร้อยละ 45 และยังเป็นประเทศที่เมืองเติบโตเร็วที่สุดในยุโรปอีกด้วย
นครลอนดอนโตขึ้นจากประชากร 50,000 คนในปี 1500 เป็น 200,000 คนในปี 1600 เป็น 500,000 คนในปี 1700 และ
ในที่สุดก็เพิ่มเป็น 1 ล้านคนในปี 1800 ส่วนประชากรชนบทนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32 ของประชากร
ทั้งหมดในปี 1750 โดยประชากรส่วนใหญ่กลุ่มนี้เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิต และผลิตภัณฑ์ของพวกเขาถูกส่งไป
ทั่วยุโรปบางครั้งก็ทั่วโลก ยกตัวอย่างเช่น ช่างฝีมือในเมืองวิทนีเย์ ออกซฟอร์ดเชอร์ ขายผ้าห่มให้กับบริษัทฮัตสัน เบย์
คอมปานี ซึ่งนำผ้าห่มไปแลกเปลี่ยนสัตว์จากชนพื้นเมืองในแคนาดาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศแผ่นดินต่ำพัฒนาไปใน
ทิศทางเดียวกัน เมืองในประเทศเนเธอร์แลนด์เติบโตยิ่งกว่าอังกฤษ ทั้งยังมีอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออกขนาดใหญ่
ใหญ่ในพื้นที่ชนบทอีกด้วย

ปฐมบทของโลกกาฬวัตน์

- ประเทศอื่นๆในยุโรปเปลี่ยนโฉมไปน้อยกว่านั้นมาก ประเทศสำคัญๆ ในภาคพื้นทวีปยุโรปต่างพบว่าสัดส่วนประชากรในภาคเกษตรลดลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของภาคอุตสาหกรรมในชนบท ในขณะที่เมืองมีการขยายตัวเพียงเล็กน้อย สเปนและอิตาลียังคงสภาพเดิมโดยการกระจายตัวของประชากรแต่ละกลุ่มไม่มีการเปลี่ยนแปลง
- ประเทศสเปนถือว่าค่อนข้างโชคร้าย ในศตวรรษที่ 16 สเปนน่าจะเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเพราะได้รับแร่เงินจากอาณานิคมลาตินอเมริกา อย่างไรก็ตามการนำเข้าแร่เงินในประเทศสเปนก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อสูงกว่าที่อื่นมาก ผลเกิดขึ้นคือภาคเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิตของสเปนไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ สัดส่วนประชากรที่คงที่ในสเปนอำพรางความเปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงไว้เบื้องหลัง กล่าวคือจำนวนประชากรในเมืองอุตสาหกรรมเก๋اهدตัวลงอย่างรุนแรง ขณะที่เมืองมาดริดขยายตัวบนความมั่งคั่งที่ปล้นมาจากทวีปอเมริกา โลกกาฬวัตน์ได้กระตุ้นเศรษฐกิจยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือให้ก้าวไปข้างหน้าแต่กับจุดรั้งยุโรปใต้ไปข้างหลัง

ปฐมบทของโลกกาฬวัตน์

- ความสำเร็จในเศรษฐกิจโลกมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปถึงเรื่องราวต่างๆ ดังนี้
- ประการแรก การเจริญเติบโตของเมืองและอุตสาหกรรมการผลิตในชนบทได้เพิ่มอุปสงค์ของแรงงานซึ่งก่อให้เกิดภาวะตลาดแรงงานตึงตัวและค่าจ้างสูง ชาวเมืองลอนดอนและอัมสเตอร์ดัมมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี
- ประการที่ 2 สังคมเมืองที่กำลังเติบโตและเศรษฐกิจค่าจ้างสูงได้สร้างอุปสงค์ของอาหารและแรงงานจากภาคเกษตรกรรมจำนวนมาก ผลลัพธ์ที่ตามมาคือการปฏิวัติเกษตรกรรมทั้งในอังกฤษและเนเธอร์แลนด์โดยผลผลิตต่อคนงานในภาคเกษตรทั้ง 2 ประเทศเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 50 และมีระดับสูงที่สุดในยุโรป

ปฐมบทของโลกกาฬวัตน์

- ประการที่ 3 อุปสงค์ที่ขยายตัวในเมืองนำไปสู่การปฏิวัติพลังงานทั้งในประเทศอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ด้วย ในยุคกลางถ่านไม้และฟืนเป็นแหล่งเชื้อเพลิงหลักในเมือง ขณะที่เมืองเดิบทอ ราคาฟืนก็ทะยานขึ้นและเชื้อเพลิงทดแทนก็ได้รับการพัฒนาในเนเธอร์แลนด์ เชื้อเพลิงทางเลือกคือถ่านหินเลน ส่วนอังกฤษใช้ถ่านหินโคล ซึ่งขุดจากเหมืองในเมืองเดอรัมและ นอร์ทัมเบอร์แลนด์และขนส่งตามชายฝั่งทะเลมายังนครลอนดอน ในศตวรรษที่ 18 อังกฤษเป็นเพียงประเทศเดียวในโลกที่มีอุตสาหกรรมเหมืองถ่านหินใหญ่ซึ่งช่วยให้อังกฤษเข้าถึงพลังงานราคาถูกที่สุดในโลก
- ประการที่ 4 เศรษฐกิจค่าจ้างสูงก่อให้เกิดการเรียนรู้หนังสือ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ และการเสริมสร้างทักษะอื่นๆในระดับสูงโดยทั่วไป การรู้หนังสือเพิ่มขึ้นทั่วทั้งยุโรป แต่เพิ่มขึ้นสูงสุดในยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ การปฏิรูปศาสนา ไม่ได้อธิบายการเพิ่มขึ้นนี้ได้อย่างที่มักจะตั้งสมมติฐานกัน เพราะในตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส เบลเยียม และหุบเขาไรน์ วาลเลย์ ซึ่งเป็นพื้นที่นับถือนิกายคาทอลิกทั้งหมดนั้น อัตราการรู้หนังสือก็สูงพอๆ กับในอังกฤษหรือในเนเธอร์แลนด์ จึงเป็นผลลัพธ์ของเศรษฐกิจการค้าและค่าจ้างสูง การค้าและอุตสาหกรรมการผลิตที่ขยายตัว ส่งผลให้อุปสงค์ของการศึกษาเพิ่มขึ้นด้วยการทำให้มันมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันเศรษฐกิจค่าจ้างสูงนั้นก็ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถจ่ายค่าเล่าเรียนลูกๆได้

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ในปี **1850** ถึงปี **1870** การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นจุดเปลี่ยนแปลงสำคัญของประวัติศาสตร์โลก เพราะมันนำโลกเข้าสู่ยุคสมัยแห่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การปฏิวัติที่เกิดขึ้นไม่ใช่การตัดตอนแบบทันทีทันใดตามชื่อของมัน หากแต่เป็นผลต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสมัยใหม่ยุคต้น อย่างไรก็ตาม แม้อังกฤษได้พยายามขยายพรมแดนทางด้านเทคโนโลยีของโลกอย่างต่อเนื่อง แต่การขยายพรมแดนทางเทคโนโลยีย่อมช้ากว่าการไล่กวาดผู้นำด้วยการนำเข้าเทคโนโลยีของประเทศผู้นำ นี่คือเหตุผลว่าทำไมประเทศอื่นๆถึงพัฒนาที่หลังจึงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษคือมันได้นำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นจนนำไปสู่ความรุ่งเรืองของผู้คนจำนวนมากในทุกวันนี้
- การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเป็นหัวจักรสำคัญของการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีสิ่งประดิษฐ์ชื่อดังมากมายเกิดขึ้นเช่น เครื่องจักรไอน้ำ เครื่องจักรที่ปั่นและทอผ้าฝ้าย กระบวนการใหม่ๆในการหลอมและถลุงเหล็กกล้าที่ใช้ถ่านหินแทนการใช้ฟืน นอกจากนี้ยังมีเครื่องจักรอย่างง่ายอีกมากที่ช่วยเหลือ เพื่อผลิตภาพแรงงานในอุตสาหกรรมเล็กๆ อีกหลากหลายไม่ว่าจะเป็นหมวก เข็มหมุด ตะปู อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์สัญชาติชาติอังกฤษใหม่ๆเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ในศตวรรษที่ 19 วิศวกรได้นำผลิตภัณฑ์วิศวกรรมเครื่องกลในของศตวรรษที่ 18 ไปใช้อย่างมากโดยเฉพาะเครื่องจักรไอน้ำไปประยุกต์ใช้กับการคมนาคม ต่างๆ พร้อมกันกับสร้างทางรถไฟและเรือกลไฟในขณะที่เครื่องจักรมีพลังขับเคลื่อน ซึ่งแต่เดิมใช้กันแต่ในโรงงานสิ่งทอ ก็ได้นำไปใช้อุตสาหกรรมโดยทั่วไป
- **บริบททางวัฒนธรรมและการเมือง**
- การปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในบริบททางการเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงให้เกิดนวัตกรรมและนี่เองอาจช่วยอธิบายคำถามที่ว่าทำไมเทคโนโลยีแห่งการปฏิวัติจึงประดิษฐ์ขึ้นในอังกฤษ รัฐธรรมนูญอังกฤษเป็นต้นแบบของพวกเขาเสรีนิยมชาวยุโรปเช่นเดียวกับนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ แต่พฤติกรรมนั่นเองตัวมันก็ยังห่างไกลจากความเป็นประชาธิปไตย มีคนอังกฤษเพียงร้อยละ 3-5 เท่านั้นที่มีสิทธิลงคะแนนไม่ต้องพูดถึงคนอื่นแทนที่เลือกตั้งได้มีจำนวนน้อยกว่านั้นอีก อำนาจส่วนใหญ่ยังอยู่ที่กษัตริย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำสงครามสันติภาพแม้รัฐสภาจะมีสิทธิตามรัฐธรรมนูญในการปฏิเสธการระดมทุนเพื่อทำสงครามแต่จรัฐสภาเองก็ไม่เคยใช้อำนาจนั้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- รัฐธรรมนูญอังกฤษมีคุณลักษณะหลายประการที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยอำนาจสูงสุดอยู่เป็นของ รัฐสภา แต่กลับส่งผลในด้านตรงกันข้าม ในขณะที่ราชวงศ์ฝรั่งเศสถูกมองว่ามีอำนาจโดยสมบูรณ์ พวกเขากลับไม่สามารถ ชี้นำภาษีของประชาชนได้โดยปราศจากความยินยอมพร้อมใจ และนี่กลายเป็นวิกฤตทางการเมืองที่เป็นเชื้อไฟของการ ปฏิวัติฝรั่งเศสด้วยการบังคับให้พระเจ้าหลุยส์เปิดประชุมสภาฐานันดรฝรั่งเศสในปี 1789 ในยุคนั้นชนชั้นสูงฝรั่งเศสได้รับการยกเว้นภาษี แต่รัฐสภาอังกฤษเริ่มจัดเก็บภาษีที่ดินในปี 1693 ซึ่งบังคับใช้กับขุนนางและสามัญชน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอังกฤษมีรายรับหรือส่วนใหญ่มากจากการเก็บภาษีสรรพสามิตสินค้าบริโภคอย่างเบียร์ และสินค้านำเข้าอย่าง น้ำตาลหรือยาสูบ ภาระจากภาษีเหล่านี้โดยมากตกอยู่กับพวกคนงานที่ไม่มีตัวแทนอยู่ในสภาเคยใช้อำนาจนั้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- อังกฤษเก็บภาษีต่อหัวมากกว่ารัฐบาลฝรั่งเศสถึง 2 เท่าและใช้จ่ายรายได้ของประชาชนในสัดส่วนที่ใหญ่กว่า ซึ่งก็หมายถึง **การใช้จ่ายของภาครัฐส่งเสริมให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** ส่วนใหญ่ใช้ไปกับกองทัพบกและราชนาวี โดยกองทัพบกถูกนำไปใช้ในการรักษาระเบียบภายในประเทศ เช่น การปราบปรามการชุมนุมการต่อต้านการใช้เครื่องจักรและเรียกร้องประชาธิปไตยอยู่เสมอ ส่วนราชนาวี ก็ถูกนำไปใช้ในการแผ่ขยายอำนาจจักรวรรดิของอังกฤษ และส่งเสริมการค้าต่างประเทศ **จักรวรรดินิยม** เป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจค่าจ้างสูง ในทางกลับกันเศรษฐกิจค่าจ้างสูงเพื่อนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคเพื่อประหยัดแรงงาน
- อำนาจของรัฐสภาในการยึดทรัพย์สินของประชาชน ถึงแม้จะขัดแย้งกับความเห็นพ้องของประชาชน แต่ก็เป็นส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง การกระทำเช่นนี้เป็นไปไม่ได้เลยในฝรั่งเศส และบางคนมาเสนอด้วยซ้ำว่าฝรั่งเศสต้องทนทุกข์เพราะการใช้กรรมสิทธิ์ที่ได้รับจากการคุ้มครองมากเกินไป เช่น โครงการชลประทานที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในราชวงศ์ฝรั่งเศส ที่ไม่มีกฎหมายเอกชนแบบอังกฤษที่จะปฏิเสธข้อโต้แย้งเจ้าของเจ้าที่ดินที่ไม่เห็นด้วย กับการปักปันเขตที่ดินหรือการขุดคลองตัดถนนพาดผ่านที่ดินของพวกเขา นั่นก็คือความหมายของการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ในทางปฏิบัติคือ อำนาจเผด็จการของรัฐที่มีอยู่

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- นอกจากระบบการเมืองที่เอื้อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมแล้ว **วัฒนธรรมวิทยาศาสตร์** ที่อุบัติขึ้นก็ทำให้ความมั่นคงอีกด้วย ในศตวรรษที่ 17 เกิดการค้นพบ การปฏิวัติวิทยาศาสตร์นำไปสู่การค้นพบเกี่ยวกับธรรมชาติของโลก ซึ่งเหล่านักประดิษฐ์ในศตวรรษที่ 18 นำมาประยุกต์ใช้ต่อ นอกจากนี้ ความสำเร็จของปรัชญาธรรมชาติ ก็เพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์หรืออีกนัยหนึ่งคือโลกทัศน์ที่เชื่อว่าโลกถูกควบคุมด้วยกฎเกณฑ์บางอย่างที่เราสามารถค้นพบได้ด้วยการสังเกต การนำกฎเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับชีวิตมนุษย์ แบบจำลองของระบบสุริยะของนิวตันเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ที่สุด มันทำให้ชนชั้นสูงเปลี่ยนความคิดต่อศาสนาและธรรมชาติ
- วัฒนธรรมมวลชนได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางความคิด มีตัวอย่างสำคัญหลายกรณีที่นักประดิษฐ์ชั้นแรงงานนำแบบจำลองของนิวตันไปใช้ เช่น **JOHN HARRISON** ที่ได้ยืมสำเนาการบรรยายของ ชอนเดอร์สัน ว่าด้วยปรัชญาธรรมชาติ ก็คือมุมมองทางศาสนาแบบนิวตัน จากนักบวชคนหนึ่งได้คัดลอกสำเนาไว้ ซึ่งต่อมาได้ประดิษฐ์มาตรวัดเวลา

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทรงพลังที่สุดก็คือ การขยายตัวของเมืองและการเติบโตของการค้า สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการรู้หนังสือและความสามารถทางคณิตศาสตร์ แพร่กระจายไปทั่วไปวงกว้างในศตวรรษที่ 18 โดยเหล่าลูกชายของช่างฝีมือ ช่างศิลป์ เจ้าของร้านค้า และชาวนา รวมถึงบางส่วนของลูกชายกรรมกรต่างได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมเป็นเวลาหลายปี เด็กผู้หญิงก็สามารถเรียนหนังสือด้วย ผลลัพธ์ก็คือ สาธารณชนที่อ่านหนังสือพิมพ์และติดตามการเมืองในระดับที่ไม่เคยมีมาก่อน เป็นโลกใหม่ที่คนสุดโต่งอย่าง ทอมเพน กลายเป็นคนดังจากการขายหนังสือ

THE RIGHT MAN หรือสิทธิมนุษยชน

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

• อรรถาธิบายการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- โครงสร้างค่าจ้างและราคาอันเป็นเอกลักษณ์ คำอธิบายนี้ กล่าวถึงเศรษฐกิจค่าจ้างสูงแต่พลังงานราคาถูกลงของชาวอังกฤษ ทำให้บริษัทอังกฤษสามารถทำกำไร ได้จากการประดิษฐ์และใช้เทคโนโลยีใหม่ๆจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ค่าจ้างในอังกฤษสูงมากพอที่คนส่วนมากมีคุณภาพชีวิตที่ดี นั่นก็คือถ้าคำนึงถึงเทคโนโลยีด้วยแล้วค่าจ้างของอังกฤษอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับราคาของทุน เมื่อช่วงกลางศตวรรษที่ 18 ราคาแรงงานเทียบกับทุนในอังกฤษแพงกว่าภาคพื้นยุโรปถึงร้อยละ 60 และในช่วงศตวรรษที่ 19 นับเป็นครั้งแรกที่มีการเปรียบเทียบกับเอเชีย ราคาค่าแรงเมื่อเทียบกับต้นทุนในอินเดียถูกยิ่งกว่าในฝรั่งเศสและออสเตรเลียอีก แรงจูงใจในการผลิตด้วยเครื่องจักรในอินเดียจึงมีน้อยตามไปด้วย อังกฤษเป็นประเทศที่มีพลังงานถูกที่สุดในโลกในช่วงนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังงานจากเหมืองถ่านหินทางตอนเหนือและตอนกลางของประเทศ ผลที่ตามมาคือราคาพลังงานต่อค่าจ้างในอังกฤษถูกยิ่งกว่าที่อื่นมาก ความแตกต่างระหว่างค่าจ้างกับราคาเหล่านี้ ทำให้ธุรกิจอังกฤษสามารถทำกำไรได้จากการใช้เทคโนโลยีประหยัดพลังงานราคาแพงด้วยการใช้พลังงานและทุนราคาถูกลงเพิ่มขึ้นแรงงานอังกฤษเองก็เริ่มมีผลิตภาพสูงขึ้นจากการใช้ทุนและพลังงานมากขึ้น นี่เองเป็นความลับของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่วนในเอเชีย แอฟริกาแรงงานราคาถูก จะนำมาซึ่งผลในทางตรงกันข้าม

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- อุตสาหกรรมฝ้าย

- อีริก ฮ็อบบอว์ม กล่าวไว้ว่า “ใครก็ตามที่พูดถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรมเขากำลังพูดถึงผ้าฝ้าย” ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 อุตสาหกรรมฝ้ายเป็นภาคการผลิตที่ใหญ่ที่สุดของอังกฤษ โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8 ของ **GDP** ในปี 1830 และก่อให้เกิดการจ้างงานคิดเป็นอัตราร้อยละ 18 ของภาคอุตสาหกรรมการผลิตในอังกฤษ ฝ้ายเป็นอุตสาหกรรมแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตในโรงงานการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม ฝ้ายนำไปสู่การเจริญเติบโตอันมีอายุจะหยุดยั้งของเมืองแมนเชสเตอร์และเมืองเล็กๆอีกหลายเมือง ในอังกฤษตอนเหนือและสกอตแลนด์การขยายตัวของอุตสาหกรรมอังกฤษเกิดขึ้นจากความสูญเสียของอินเดีย จีนและตะวันออกกลาง เมื่อประเทศเหล่านี้เริ่มทำให้ตัวเองเป็นอุตสาหกรรมอีกครั้ง ฝ้ายก็เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมแรกที่ประเทศเหล่านี้มุ่งพัฒนา
- ในศตวรรษที่ 17 จีนและอินเดียมีอุตสาหกรรมฝ้ายขนาดใหญ่ที่สุดในโลก รัฐเบงกอล รัฐมัทราส และเมืองสุรัตส่งออกฝ้ายไปทั่วมหาสมุทรอินเดียและไปไกลถึงแอฟริกาตะวันตก นอกจากนี้ฝ้ายยังถูกผลิตในศูนย์กลางเล็กๆทั่วเอเชียและแอฟริกา บริษัทอีสต์อินเดียหลายแห่งเริ่มส่งผ้าฝ้ายดิบและนำผ้าฝ้ายไปยุโรป ในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ประสบความสำเร็จในการตีตลาดผ้าลินิน ผ้าขนสัตว์ ซึ่งเป็นสิ่งทอหลักของชาวยุโรป ผ้าฝ้ายประสบความสำเร็จอย่างสูง จนฝรั่งเศสต้องสั่งห้ามนำเข้าในปี 1686 และอังกฤษจำกัดการบริโภคมภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังมีตลาดส่งออกขนาดใหญ่ในแอฟริกาตะวันตก ซึ่งมีการนำผ้าฝ้ายแลกเปลี่ยนกับทาสโดยตรง ในตลาดแห่งนี้ผ้าอังกฤษยังเข้ามาแข่งขันกับทางอินเดีย
- การแข่งขันระหว่างประเทศ การกระตุ้นให้เกิดการใช้เครื่องจักรในการปั่นฝ้ายยิ่งผ้าฝ้ายละเอียดมากขึ้นเท่าไรถึงต้องใช้เวลานานมากขึ้นเท่านั้น ค่าจ้างในอังกฤษสูงเสียจนแข่งขันกับอินเดียได้เฉพาะการผลิตเนื้อผ้าชนิดที่หยาบที่สุดเท่านั้น แม้แต่ตลาดขนาดใหญ่สำหรับเนื้อผ้าละเอียดกว่าอยู่ แต่อังกฤษก็สามารถแข่งขันได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างเครื่องจักรเพื่อลดการใช้แรงงาน เมื่อพิจารณาในปี 1750 รัฐเบงกอลปั่นฝ้ายน้ำหนักรวมกัน 85 ล้านปอนด์ต่อปี ในขณะที่อังกฤษผลิตได้เพียง 3 ล้านปอนด์เท่านั้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 1760 **เจมส์ ฮาร์กรีฟส์ ได้พัฒนาเครื่องปั่นด้าย สปินนิง เจนนี่** ซึ่งเป็นเครื่องจักรแรกที่ประสบความสำเร็จทางการค้า ตามมาด้วยการพัฒนาเครื่องปั่นด้าย **WATER FRAME** ของ จากนั้นก็ได้มีการสร้างเครื่องปั่นด้ายมูลชิ้นในปี ทศวรรษ 1770 โดยเป็นการผสมผสานของทั้งสองชนิดเข้าด้วยกัน

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- SPINNING JENNY

- WATER FRAME

- SPINNING MULE

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- เศรษฐศาสตร์ของเครื่องจักรเหล่านี้มีความคล้ายคลึงกัน เครื่องจักรทั้งหมดจะลดชั่วโมงการทำงานของแรงงานในการผลิต ในขณะที่เดียวกันพวกมันก็**เพิ่มปัจจัยทุน**ที่จำเป็นต่อการผลิตด้วยเช่นกัน ผลที่ตามมาคือการประหยัดต้นทุนจากการเครื่องปั่นด้ายมากขึ้น ในที่ที่มีแรงงานราคาแพงกว่า ผลกำไรโดยเปรียบเทียบคล้ายคลึงกันในกรณีของเจนนี ดังที่ปรากฏในช่วงก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศสมีการติดตั้งเจนนีกว่า 20000 เครื่องในอังกฤษ ส่วนในฝรั่งเศสมีการติดตั้งเพียง 900 เครื่อง และไม่มีเลยในอินเดีย ไม่มีเหตุผลใดๆที่ต้องเสียเวลาและเงินเป็นจำนวนมากเพื่อประดิษฐ์เครื่องปั่นด้ายในฝรั่งเศส อินเดียเนื่องจากเครื่องจักรเหล่านี้ไม่ได้สร้างผลกำไร
- อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าของการพัฒนาเครื่องจักรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง พวกเขาทำให้เกิดการประหยัดทั้งต้นทุนและแรงงาน จนกระทั่งสามารถทำกำไรและติดตั้งในประเทศที่มีค่าจ้างต่ำอย่างในเม็กซิโกและอินเดียได้ ซึ่งพอมมาถึงในทศวรรษที่ 1870 การผลิตผ้าฝ้ายด้วยระบบโรงงานก็เริ่มจะให้ไปอยู่ในโลกที่ 3

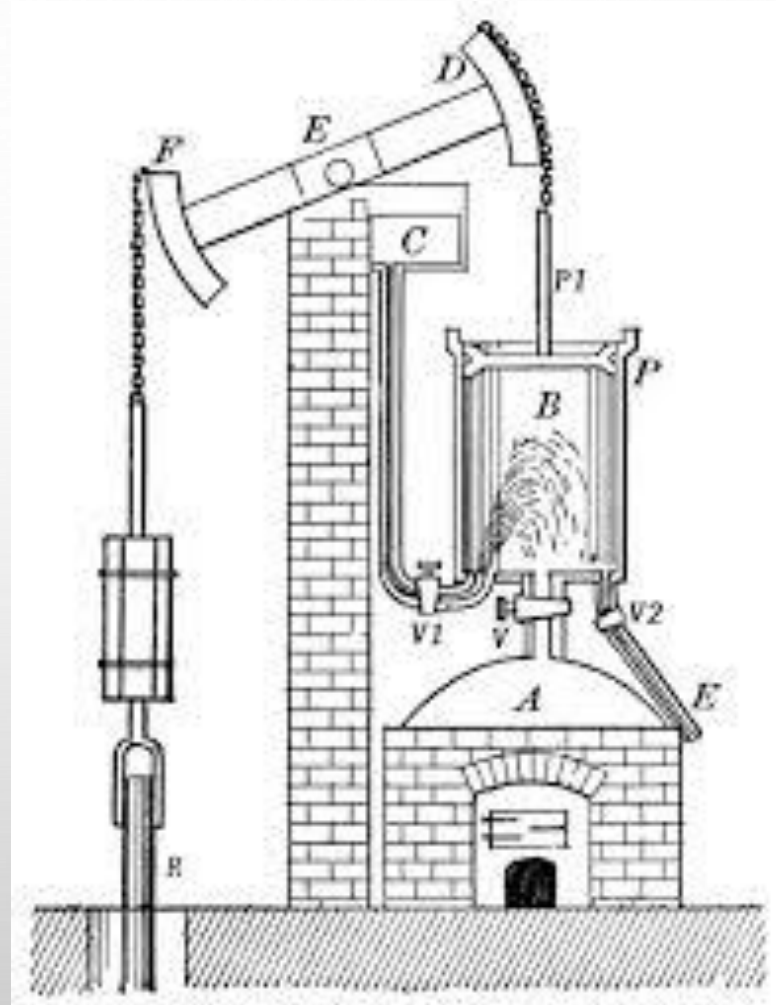
การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- เครื่องจักรไอน้ำ

- เครื่องจักรไอน้ำหรือเครื่องยนต์ไอน้ำ เป็นเทคโนโลยีของการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงมากที่สุด มันทำให้พลังงานจักรกลถูกนำไปใช้อุตสาหกรรมอย่างกว้างขวาง รวมไปถึงทางรถไฟและเรือเดินสมุทร
- พลังงานไอน้ำ เป็นผลพลอยได้จากการปฏิวัติวิทยาศาสตร์แรงดันอากาศ เป็นหนึ่งในประเด็นร้อนของวิชาฟิสิกส์ในศตวรรษที่ 17 นักวิทยาศาสตร์ชื่อดังทั่วยุโรปทั้งกาลิเลโอ ตอริริเชลลี ฟอน เกรวิกเคอ เฮยเคินส์ และบอยล์ ต่างพากันศึกษาเรื่องนี้ พอถึงช่วงกึ่งศตวรรษฟอน เกรวิกเคอ และเฮยเคินส์ ได้แสดงให้เห็นว่าถ้ามีการสร้างสุญญากาศในกระบอกสูบแรงดันอากาศจะส่งแรงดันลูกสูบไปข้างใน ในปี 1675 ชาวฝรั่งเศสนาม เดนีส์ ปาแปง ใช้ความคิดนี้สร้างเครื่องยนต์ไอน้ำดั้งเดิมแบบหยาบ ในปี 1712 โทมัส นิวโคเมน ได้สร้างเครื่องยนต์ที่ใช้งานได้จริงในเมืองดัดลีย์ หลังจากทำการทดลองมา 12 ปี **เครื่องยนต์นิวโคเมน** อาศัยการต้มน้ำให้เดือดเพื่อสร้างไอน้ำบรรจุมันในกระบอกสูบ จากนั้นก็ฉีดน้ำเย็นเข้าไปในกระบอกสูบเพื่อให้ไอน้ำควบแน่น ทำให้แรงดันกดลูกสูบเข้าไปในกระบอกสูบ ตัวลูกสูบเชื่อมกับคันโยกของลูกสูบและยกตัวขึ้นเมื่อลูกสูบการลงมา

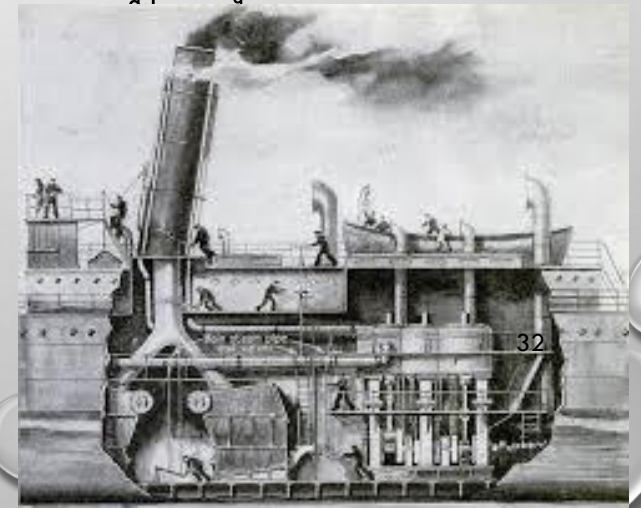
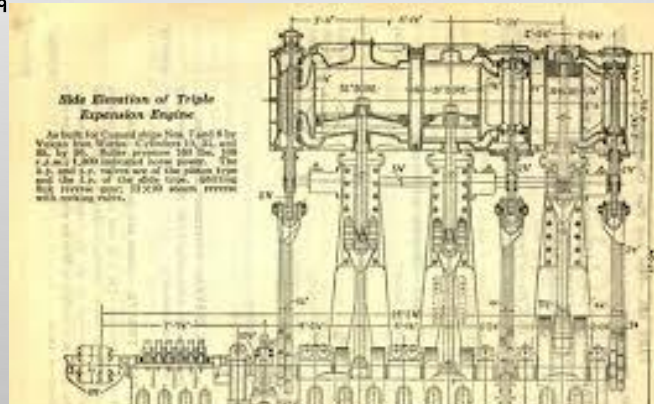
การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- เครื่องจักรไอน้ำ นิวโคเมน

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

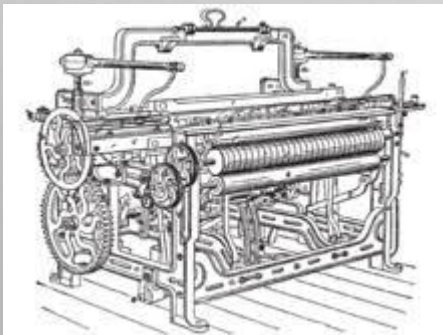
- ในอังกฤษ เครื่องยนต์ไอน้ำถูกนำมาใช้ในการขุดแร่ อังกฤษที่มีเหมืองแร่มากกว่าประเทศอื่นๆ เพราะมีอุตสาหกรรมถ่านหินขนาดใหญ่ นอกจากนี้เครื่องจักรไอน้ำยังให้ประสิทธิภาพคุ้มทุนในแหล่งที่มีพลังงานราคาถูกเท่านั้น พลังงานไอน้ำกลายเป็นเทคโนโลยีที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กันอย่างอเนกประสงค์ แต่ว่าถูกนำไปใช้ทั่วโลกหลังจากมีการปรับปรุงเครื่องยนต์ให้ดีขึ้นแล้วเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นก่อนทศวรรษที่ 1840 วิศวกรอย่างเจมส์ วัตต์ ได้ศึกษาและปรับปรุงเครื่องยนต์ให้ลดการสิ้นเปลืองพลังงานและทำให้ส่งพลังงานอย่างสม่ำเสมออัตราการสิ้นเปลืองถ่านหินต่อ 1 แรงม้าใน 1 ชั่วโมงลดลงจาก 44 ปอนด์ในอัตราที่เครื่องยนต์นิวโคเมนใช้ในทศวรรษที่ 1730 เหลือเพียงแค่ 1 ปอนด์ ซึ่งเป็นอัตราเครื่องยนต์เรือเดินสมุทรแบบลดความดัน 3 สูบ ที่ใช้ในปลายศตวรรษที่ 19 สิ่งนี้ทำให้การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้กระจายไปยังต่างแดนและทั่วโลกเข้าสู่การทำให้อุตสาหกรรม

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ประดิษฐ์กรรมต่อเนื่อง

- ความสำเร็จของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ไม่ใช่อะไรที่เกิดขึ้นในครั้งเดียวแล้วจบเหมือนความสำเร็จที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนๆ แต่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ที่ก่อให้เกิดกระแสวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายยังคงเป็นศูนย์รวม ความพยายามคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ในขณะที่สิ่งประดิษฐ์ในศตวรรษที่ 18 ได้เปลี่ยนการปั่นด้ายให้เป็นแบบระบบโรงงานการทอผ้ายังคงทำด้วยมือในครัวเรือน ในขณะที่มีนักประดิษฐ์ อย่าง สาธุคุณเอ็ดมันด์ คาร์ดไรต์ ได้พยายามสร้างเครื่องทอผ้า เครื่องแรกขึ้นในปี 1785 แต่สำหรับทางด้านการค้าเขาไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งมีนักประดิษฐ์เข้ามาปรับปรุง เมื่อถึงทศวรรษที่ 1820 เครื่องทอผ้าก็เข้ามาแทนการทอผ้าด้วยมือในอังกฤษ เครื่องทอผ้าทำให้ต้นทุนของปัจจัยทุนเพิ่มขึ้นอย่างมากในขณะเดียวกันก็ลดต้นทุนแรงงานลง แต่กระนั้นการหันมาใช้เครื่องทอผ้ากลับนิยมใช้ในสหรัฐอเมริกาเร็วกว่าในอังกฤษ

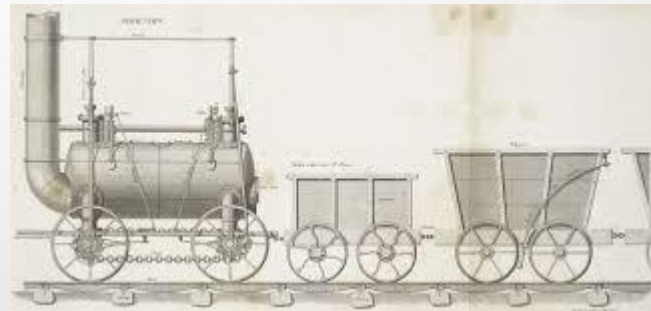

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- ฝ่ายเปิดทางให้กับการประยุกต์ ใช้พลังงานไอน้ำในโรงงานด้วย แน่นอน ว่าการทดลองเรื่องนี้เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในปี 1784 โดยโบลตัน และวัตต์ได้ลงทุนในอัลเบียน ฟลอร์ มิลล์ ซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่ใช้พลังงานไอน้ำโรงงานแรก เพื่อโฆษณาเครื่องยนต์ของพวกเขา ปีต่อมา โรงงานปั่นฝ้ายที่ใช้พลังงานไอน้ำก็เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก และถูกพัฒนาต่อมาในปี 1840 จึงทำให้พวกมันถูกใช้ โดยแหล่งกำเนิดพลังงานไอน้ำขับเคลื่อนในภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง
- พลังงานไอน้ำอย่างปฏิวัติการคมนาคมในศตวรรษที่ 19 ด้วย ทุกคนที่ผลิตเครื่องจักรไอน้ำแรงดันสูง ต่างใช้มันเพื่อขับเคลื่อนพาหนะทางบก แต่ก็ติดปัญหาตรงที่เครื่องยนต์ เครื่องยนต์เหล่านี้ไม่สามารถฝ่าฟันถนนที่ไม่ได้ปูพื้นได้ วิธีการแก้ไขก็คือการนำเครื่องยนต์มาวางไว้บนราง การขนถ่านหินและสินแร่ด้วยเลื่อนที่วางบนรางไม้แบบโบราณมีมานานแล้ว จนภายในศตวรรษที่ 18 ใช้รางเหล็กแทนรางไม้ และเส้นทางที่ได้รับการขยายตัวออกไปในปี 1804 ริชาร์ด เทรวิก **สร้างหัวจักรไอน้ำสำหรับรถไฟเป็นครั้งแรกในเวลส์** หลังจากนั้นรถไฟบริเวณเมืองถ่านหินก็กลายเป็นสนามทดสอบหัวจักรไอน้ำรถไฟในปี 1825 ความยาว 26 ไมล์ ซึ่งแต่เดิมวางไว้สำหรับขนส่งถ่านหิน แต่มันก็ทำให้สามารถทำเงินได้จากการขนส่งผู้โดยสารและสินค้าทั่วไป

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

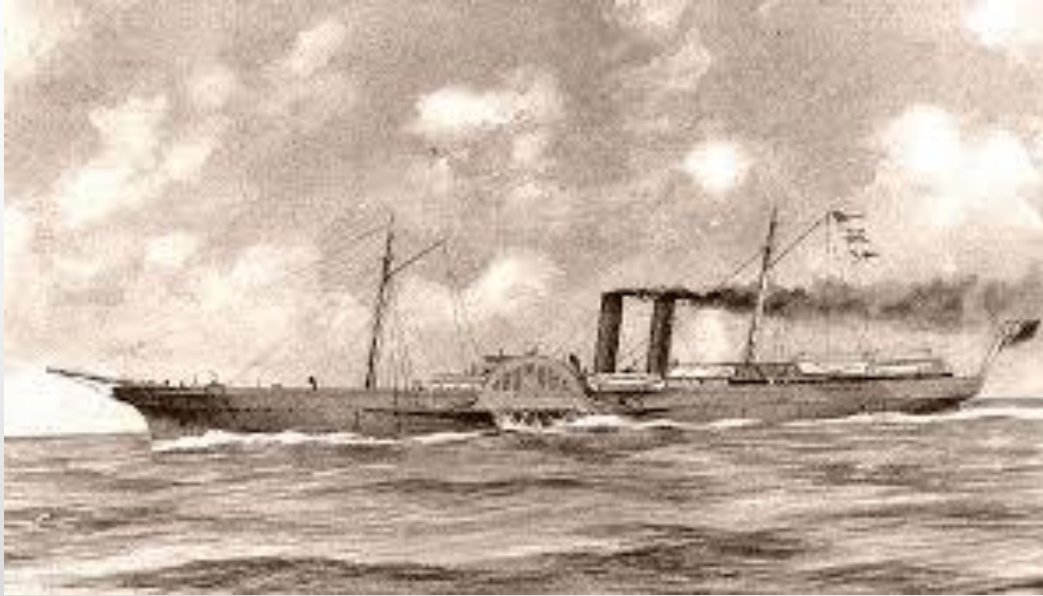
- ทางรถไฟสายอเนกประสงค์สายแรกคือสายลิเวอร์พูลและแมนเชสเตอร์ความยาว 35 ไมล์เปิดใช้ในปี 1830 ทางรถไฟสายนี้เป็นความสำเร็จครั้งยิ่งใหญ่ ที่สร้างและส่งเสริมทางรถไฟในอังกฤษเมื่อปี 1850 อังกฤษเปิดใช้เส้นทางเกือบ 10,000 กิโลเมตรและขยายโครงข่ายไปทั่วทั้ง 25,000 กิโลเมตรในอีก 30 ปีต่อมา

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- พลังงานไอน้ำยังถูกนำไปใช้ในการเดินทางทางน้ำซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการเลียบถนนที่ไม่มีคุณภาพอีกด้วย เริ่มตั้งแต่เรือเดินสมุทรลำแรกๆ ซึ่งเป็นเรือของฝรั่งเศสที่มีชื่อว่าปาลมิแปด ในปี 1774 เรือเดินสมุทรที่ประสบความสำเร็จทางการค้าลำแรกชื่อว่า เคลอรั่มอนต์ ของเบิร์ต ฟูลตัน เล่นข้ามแม่น้ำฮัดสันตั้งแต่ปี 1807
- เมื่อมาถึงกลางศตวรรษที่ 19 ไอน้ำได้เข้ามาแทนที่ใบเรือของการขนส่งทางสมุทร ในฐานะผู้นำด้านเหล็กกล้าและวิศวกรรมอังกฤษได้กลายเป็นศูนย์กลางการต่อเรือโลก เรือเกตเวสเทิร์น ของบรูเนล ได้สร้างความก้าวหน้าครั้งยิ่งใหญ่โดยมันสามารถบรรทุกถ่านหินมากพอที่จะเล่นข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกได้ และเรือ เกรต บริเตน ในปี 1843 ของเขาก็ได้เป็นเรือลำแรกที่สร้างจากเหล็กและใช้ใบพัดแทนล้อพาย อย่างไรก็ตามมันยังต้องใช้เวลาอีกสี่กระยะ เพราะเนื่องจากเรือกลไฟยังต้องบรรทุกถ่านหินสำหรับตัวมันเองทำให้สูญเสียการบรรทุก ในระยะทางไกลๆ เส้นทางแรกในการเดินเรือกลไฟจึงมีระยะสั้น เมื่ออัตราสิ้นเปลืองถ่านหินของเครื่องจักรไอน้ำลดลงเรือกลไฟก็สามารถเล่นได้ไกลขึ้นด้วย เรือสำเภาก็ได้จนกระทั่งถึงไปศตวรรษที่ 19 โดยเส้นทางสุดท้ายของเรือสำเภาคือเส้นทางจากจีนไปอังกฤษ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

PALMIPÈDES

GREAT BRITAIN

การปฏิวัติอุตสาหกรรม

- พลังงานไอน้ำเป็นตัวอย่างเทคโนโลยีอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นช่วงที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย การพัฒนาเทคโนโลยีอเนกประสงค์นั้นใช้เวลาหลายทศวรรษ ดังนั้นดอกผลของมันจึงมีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใช้เวลานานหลังจากการประดิษฐ์คิดค้น พลังงานไอน้ำสามารถสร้างประโยชน์ให้เศรษฐกิจอังกฤษเพียงเล็กน้อยในช่วงปี 1800 แต่ถ้าว่าสุด ศักยภาพของมันก็เป็นรับรู้เมื่อถึงกลางทศวรรษที่ 19 มันถูกใช้อย่างแพร่หลายในด้านคมนาคมและอุตสาหกรรม โดยครึ่งหนึ่งของผลิตภาพแรงงานที่เกิดขึ้นในอังกฤษเป็นผลมาจากพลังงานไอน้ำ ผลการตอบแทนระยะยาวนี้เองเป็นมูลเหตุแห่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอันต่อเนื่องตลอดศตวรรษ เป็นอีกเหตุผลหนึ่งของการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์กับอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในเวลาต่อมา

บทนำ

- ยุคที่ 2 ช่วงศตวรรษที่ 19 เป็น **ยุคแห่งการไล่กวาด** เมื่อปี 1815 จักรพรรดินโปเลียนพ่ายศึก ที่วอเตอร์ลู อังกฤษก็ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านอุตสาหกรรมมีชัยเหนือประเทศอื่นๆ ยุโรปตะวันตกสหรัฐอเมริกาได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายหลักและพยายามบรรลุเป้าหมายด้วยชุดเศรษฐกิจมาตรฐาน 4 ประการประกอบด้วย
 - ประการแรก 1 การเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศเป็นหนึ่งเดียวด้วยการขจัดภาษีภายในและโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม
 - 2 การตั้งกำแพงภาษีภายนอกเพื่อป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันกับอังกฤษ
 - 3 การตราตั้งธนาคารต่างๆ เพื่อสร้างเสถียรภาพค่าเงินและสนับสนุนด้านการเงินในการลงทุนภาคอุตสาหกรรม
 - และประการสุดท้ายการขยายการศึกษามวลชนเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงาน

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- โลกาภิวัตน์และการหดตัวของอุตสาหกรรม

- มีมหาจักรวรรดิในโลก ตั้งแต่ทางตะวันออกของยุโรปเป็นดินแดนชาวเติร์กแห่งจักรวรรดิออตโตมันเมื่อพิชิตกรุงคอนสแตนติโนเปิลในปี 1453 ปกครองคาบสมุทรบอลข่านจรดตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ ราชวงศ์แห่งรัสเซียครอบคลุมนับตั้งแต่โปแลนด์ไปจนถึงสุดแดนตะวันออก จักรวรรดิเปอร์เซียภายใต้การปกครองของราชวงศ์ต่างๆดำรงอยู่มาเป็นพันปี จักรพรรดิแห่งโมกุลปกครองอินเดียในช่วงศตวรรษที่ 17 และ 18 ญี่ปุ่นเองก็มีจักรพรรดิตั้งแต่ศตวรรษที่ 3 และบางส่วนของเอเชียเช่น กัมพูชาและไทยก็มีรัฐที่ก้าวหน้าตั้งแต่ยุคต้นๆ จีนเป็นจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดาจักรวรรดิทั้งหมดและดำรงอยู่มาหลายพันปี

- มีมหาจักรวรรดิไม่กี่แห่งที่ผ่านศตวรรษที่ 19 ไปได้ดี อินเดียกลายเป็นอาณานิคมของอังกฤษอย่างเป็นทางการ ภายหลังการก่อกบฏในปี 1857 (MUTINY OF 1857) จักรพรรดิของจีน ออโมมันและรัสเซียต่างก็ถูกโค่นล้มเมื่อถึงทศวรรษที่ 1920 มหาจักรวรรดิเหล่านี้เริ่มต้นศตวรรษที่ 19 ด้วยภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่ใหญ่ที่สุดในโลกและปิดฉากศตวรรษไปพร้อมๆกับการที่ภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้ถูกทำลายโดยปราศจากอุตสาหกรรมแบบโรงงานสมัยใหม่มาแทนที่ จะมีเพียงรัสเซียและญี่ปุ่นเท่านั้นที่เป็นข้อยกเว้นซึ่งก็ไม่สมบูรณ์ทีเดียวนะ

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- และนั่นเองจึงเป็นที่มาของชาวยุโรป ที่ตระหนักถึงประเทศที่มั่งคั่งทั้งหลายในทวีปเอเชียเป็นเหตุผลที่พวกเขาพยายามเดินเรือไปที่นั่น บ้านทีกของมาร์โคโปลโลว่าด้วยการเดินทางไปจีนในศตวรรษที่ 13 เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายรวมถึงการเดินทางของโคลัมบัสอีกด้วย
- ปัจจัยสำคัญ 3 ประการที่ขับเคลื่อนความสำเร็จและความล้มเหลวทางเศรษฐกิจในช่วงระหว่างฝีกวอเตอร์ลูกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้แก่ เทคโนโลยี โลกาภิวัตน์ และนโยบายรัฐ การปฏิวัติอุตสาหกรรมในตะวันตกผลักดันชาวเอเชียออกจากธุรกิจด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรกการผลิตในยุโรปมีผลิตภาพเพิ่มมากขึ้นและหันต้นทุนลง อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีอุตสาหกรรมไม่ได้ให้ประสิทธิภาพ ผลคุ่มทุนคุ่มต้นทุนในส่วนอื่นๆของโลกซึ่งมีค่าจ้างต่ำกว่าเช่น ชาวอินเดียไม่มีเหตุผลที่จะพยายามแข่งขันกับสิ่งของอังกฤษด้วยการใช้เครื่องจักรปั่นฝ้ายเพราะ พวกมันเพิ่มต้นทุนของปัจจัยทุนที่ใช้ปั่นฝ้ายในอินเดียมากกว่าที่จะลดต้นทุนแรงงาน ผู้ผลิตในเอเชียได้แต่หวังว่า อังกฤษจะปรับปรุงเครื่องปั่นฝ้ายจนพอใจจนพอจะให้ประสิทธิภาพคุ่มทุนในเอเชีย (ซึ่งก็เกิดขึ้นในที่สุด) หรือไม่ก็ออกแบบเครื่องจักรใหม่เพื่อปรับให้เข้ากับสถานการณ์ของตน (ซึ่งนี่ก็คือสิ่งที่ญี่ปุ่นทำ)

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- ประการที่ 2 เรือกลไฟและทางรถไฟทำให้การแข่งขันระหว่างประเทศทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้นเมื่อต้นทศวรรษการคมนาคมลดลง เศรษฐกิจในโลกก็รวมตัวนั้นเป็นหนึ่งในเดียวกันมากขึ้นเรื่อยๆ และแม้ค่าจ้างจะแตกต่างกันอย่างมาก แต่ทว่าบริษัทตะวันตก ซึ่งใช้เครื่องจักรที่มีพลังขับเคลื่อน ก็สามารถเอาชนะผู้ผลิตที่ใช้วิธีหัตถกรรม เมื่อภาคอุตสาหกรรมของเอเชียตะวันออก และตะวันออกกลางหายไป แรงงานในประเทศเหล่านี้ก็ถูกย้ายกลับไปอยู่ในภาคเกษตรและทวีปเหล่านี้ก็กลายเป็นผู้ส่งออก ข้าวสาลี ฝ้าย ข้าว และผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมภูมิอื่นๆ พูดอีกอย่างหนึ่งคือเขากลายเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาสมัยใหม่นั้นเอง

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- การพัฒนาเหล่านี้ ไม่ได้เกิดจากการสมคบคิดระหว่างกลุ่มประเทศที่ร่ำรวยด้วยกัน และก็ไม่ได้เกิดจากลัทธิล่าอาณานิคมโดยตรงก็ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นผลลัพธ์มาจากหลักการพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์นั่นก็คือ ความสำเร็จเปรียบเทียบ (COMPARATIVE ADVANTAGE) ทฤษฎีนี้เสนอว่า ประเทศที่ทำการค้ากันจะสร้างความชำนาญเฉพาะด้านในการผลิตสินค้าที่ตนผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ พวกเขาส่งออกสินค้าเหล่านี้และนำสินค้าที่ผลิตได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบ ตัวอย่างเช่น สมมุติว่าอินเดียถูกตัดออกจากส่วนอื่นๆ ของโลก หนทางเดียวในการเพิ่มการบริโภคผ้าฝ้ายคือ การลดการจ้างงานในเรือ่งสวนไร่นาและโยกย้ายคนงานมาปั่นฝ้ายและทอผ้า ประสิทธิภาพของแรงงานในกิจกรรมเหล่านี้จะกำหนดว่า พวกเขาต้องสละข้าวสาลีจำนวนเท่าใดเพื่อให้ได้ผ้าฝ้ายเพิ่มขึ้น 1 เมตร ถ้าการค้าระหว่างประเทศเป็นไปได้และถ้าราคาสัมพัทธ์ (RELATIVE PRICE) ระหว่างผ้ากับข้าวสาลีในตลาดโลกต่ำกว่าอัตราส่วนที่บ่งชี้จากเทคนิคการผลิตภายในประเทศอินเดียจะพบว่า ตนมีความได้เปรียบในการส่งออกข้าวสาลีและนำเข้าผ้าแทนที่จะผลิตผ้าด้วยตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ อินเดียกลายเป็นเกษตรกรรมแทนที่จะเป็นผู้ผลิตอุตสาหกรรม การจัดโครงสร้างใหม่นี้นำมาสู่ความรุ่งเรืองในระยะสั้นของการสร้างต้นทุนให้กับการพัฒนาในระยะยาว

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- ก่อนที่วาสโก ดา กามาจะเดินทางมาถึงอินเดีย การเชื่อมต่อระหว่างยุโรปกับเอเชียมีเพียงเล็กน้อย แต่ละทวีปถูกตัดออกกันจากส่วนที่เหลือของโลก ความโดดเดี่ยวนี้ค่อยๆเลือนลางไปด้วยการพัฒนาเร็วที่มีใบเส้เหล็กม แผ่นที่โลก เรือกลไฟ การขุดคลองสุเอซ ทางรถไฟ โทรเลข คลองปานามา ยานยนต์ เครื่องบิน เรือบรรทุกกระวาง โทรศัพท์ ทางด่วน และอินเทอร์เน็ต ทั้งหมดนี้ล้วนลดต้นทุนธุรกรรมระหว่างประเทศทำให้ตลาดต่างๆ รวมเป็นหนึ่งเดียวกันและนำประเทศทั้งหลายเข้าสู่การแข่งขันระหว่างการที่เข้มข้นขึ้น หลักความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบจะเข้ามามีบทบาทความสำคัญมากยิ่งขึ้นและความแตกต่างและประสิทธิภาพการผลิตเชิงเปรียบเทียบจะกลายเป็นเรื่องที่ทวีความสำคัญยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในการกำหนดความมั่งคั่งของชาติ ผลที่ตามมาก็คือการด้อยพัฒนาของประเทศโลกที่สาม นโยบายรัฐบาลเป็นปัจจัยที่ ส่งผลต่อสมรรถนะทางเศรษฐกิจ หลังศึกวอเตอร์ลู สหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตกเผชิญความท้าทายจากสินค้านำเข้าราคาถูกจากอังกฤษด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐาน อันได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม การตั้งกำแพงภาษีภายนอก ธนาคารเพื่อการลงทุน และการศึกษาถ้วนหน้า ประเทศอาณานิคมไม่ได้มียุทธศาสตร์แบบนี้ได้เพราะนโยบายเศรษฐกิจของพวกเขาต้องรับใช้ผลประโยชน์ของเจ้าอาณานิคม

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- ในกรณีของผ้าฝ้ายในอินเดีย เมื่ออังกฤษสามารถสร้างเครื่องจักรที่ลดต้นทุนแรงงานส่งผลให้อังกฤษเกิดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ การเติบโตผลิตที่ภาพที่ไม่สมดุลและต้นทุนการขนส่งที่ลดลง ก่อให้เกิดความสูญเสียความได้เปรียบในภาคอุตสาหกรรมการผลิตของอินเดีย รวมถึงราคาผ้าฝ้ายในอังกฤษลดลง เมื่อการปลูกฝ้ายในตอนใต้ของสหรัฐอเมริกาขยายตัวขึ้นตลาดอินเดียและอังกฤษ ได้รวมเอาตลาดเส้นด้ายและผ้าด้วยกัน ส่งผลให้บีบบัผู้ผลิตชาวอินเดียต้องออกจากธุรกิจไป สิ่งที่กลับกันในภาคเกษตรกรรมคือราคาผ้าฝ้ายดิบสูงขึ้นเรื่อยๆ จนนำไปสู่การขยายการเพาะปลูกและส่งออกผ้าฝ้ายดิบเพื่อป้อนให้กับอุตสาหกรรมสิ่งทอของอังกฤษ เรื่องราวของสิ่งทอในอินเดียเป็นเรื่องราวหนึ่งของประเทศโลกที่สามจำนวนมากในศตวรรษที่ 19 การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคผนวกกับโลกาภิวัตน์ที่สนับสนุนการทำให้ตะวันตกเป็นอุตสาหกรรม ในขณะที่ทำให้เกิดการหดตัวของภาคอุตสาหกรรมของเศรษฐกิจการผลิตอันเก่าแก่ของเอเชียไปพร้อมกัน แม้ชาติต่างๆจะเป็นเอกราชเช่น จักรวรรดิออกโตมันการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและต้นทุนการคมนาคมที่ลดลงกับประเทศเหล่านี้ให้เป็นประเทศด้อยพัฒนาสมัยใหม่ ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของเอเชียถูกมองว่าเป็นปัญหา ว่าด้วยการทำให้ “สังคมแบบดั้งเดิม” เป็นสมัยใหม่ จริงๆแล้วสภาวะการต่างๆของประเทศเหล่านี้ไม่ใช่ความดั้งเดิม การด้อยพัฒนานั้นเป็นผลผลิตจากโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 19 และการพัฒนาอุตสาหกรรมของตะวันตก

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- อุตสาหกรรมสมัยใหม่ในอินเดีย ไปทางของอินเดียถูกกำหนดให้ยังคงเป็นประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า ซึ่งส่งออกผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมภูมิและนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมต่อไปหรือไม่ หรือทำลายการผลิตแบบหัตถกรรมและตามด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมโรงงานสมัยใหม่ถูกสร้างขึ้นเพื่อฉวยโอกาสจากแรงงานค่าจ้างขั้นต่ำในอินเดีย
- อินเดียมีประสบการณ์การพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่บ้าง ความสำเร็จที่โดดเด่นคืออุตสาหกรรมปอกระเจาและฝ้าย อุตสาหกรรมทั้งสอง ฉกฉวยโอกาสจากแรงงานอินเดียราคาถูก นักลงทุนชาวอังกฤษให้เงินทุนแก่การเจริญเติบโตของโรงงานปอกระเจาในรัฐเบงกอล และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 มาถึงอุตสาหกรรมนี้ของอินเดียก็ใหญ่ที่สุดในโลกและการส่งออกของมันก็ขับคู่แข่งชาวอังกฤษออกจากตลาดส่วนใหญ่ไป อุตสาหกรรมฝ้ายเฟื่องฟูในบอมเบย์และเมื่อปี 1913 อินเดียนำเข้าดิบผ่านกระบวนการได้ 360,000 ตันต่อปี ซึ่งมากกว่าฝรั่งเศสแต่อย่างน้อยก็ต่ำกว่าเยอรมนี อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จเหล่านี้อาจส่งผลต่อเศรษฐกิจระดับชาติเพียงน้อยนิดเท่านั้น การจ้างงานในอุตสาหกรรมฝ้ายและปอกระเจาจะอยู่ที่ประมาณ 500,000 คนในปี 1911 และน้อยกว่าร้อยละ 1 ของแรงงาน เศรษฐกิจที่ยังคงอยู่ในภาคเกษตรกรรมอย่างท่วมท้น

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- การพัฒนาอุตสาหกรรมจำเป็นต้องเคลื่อนเศรษฐกิจให้ออกไปจากรูปแบบที่กำหนดโดยความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ มุมมองของชาตินิยมเสนอว่า อังกฤษต้องให้อินเดียต้องใช้นโยบายการพัฒนามาตรฐานที่เคยช่วยยุโรปตะวันตกและสหรัฐ ให้ไล่กวาดอังกฤษทัน ซึ่งก็ได้แก่กำแพงภาษีธนาคารเพื่อการลงทุนการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและการศึกษาถ้วนหน้าสิ่งที่เด่นชัดที่สุดเกี่ยวกับการปกครองแบบอาณานิคมคือความพยายามอันน้อยนิดโดยการในการ ดำเนินตามนโยบายข้างต้นในศตวรรษที่ 19 ประชากรชาวอินเดียเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นที่ได้เข้าเรียนอัตรการรู้หนังสือ ของประชากรวัยผู้ใหญ่ก็อยู่ที่ร้อยละ 6 กำแพงภาษีอยู่ในระดับต่ำและมีเป้าประสงค์เพียงการหารายได้เท่านั้นทั้งยังไม่มี นโยบายธนาคารเพื่อจัดสรรเงินทุนแก่อุตสาหกรรมอีกด้วย ดังนั้นการริเริ่มทั้งหลายโดยรัฐบาลอินเดียที่เน้นให้ถึงข้อจำกัด ของนโยบาย ข้อจำกัดของนโยบายภูมิภาคอย่างละกันจะมีการทำระบบชลประทานเพื่อเพิ่มการส่งออกสินค้าเกษตรทาง รถไฟได้รับการสนับสนุนหลังการกบฏปี 1857

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- เพื่อเคลื่อนย้ายกองกำลังไปทั่วประเทศและเชื่อมพื้นที่ภาคเกษตรชั้นในเข้ากับเขตชายฝั่งเพื่อทำให้การส่งออกผลิตภัณฑ์ขั้นปฐมภูมิสะดวกยิ่งขึ้นในเหตุการณ์นี้มีการสร้างทางรถไฟยาวกว่า 61,000 กิโลเมตรก่อนจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 จนทำให้อินเดียเป็นหนึ่งในประเทศที่มีโครงข่ายทางรถไฟใหญ่ที่สุดในโลก ทางรถไฟสร้างตลาดแห่งชาติขึ้นเพราะการส่งสินค้าไปทั่วอินเดียมีต้นทุนต่ำลง อย่างไรก็ตาม ทางรถไฟของอินเดียต้องถือว่าเป็นการพลาดโอกาส ทางรถไฟเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยปัจจัยการผลิตสมัยใหม่อย่างรางเหล็กกล้า และหัวรถจักร ประเทศส่วนใหญ่ทำให้แน่ใจว่าการสร้างทางรถไฟและขยาย หรือการสร้างอุตสาหกรรมเหล่านี้ขึ้นมาด้วยการใช้กำแพงภาษีหรือข้อกำหนดของการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเป็นช่องทางการสั่งซื้อกับบริษัทในท้องถิ่น แต่คำสั่งซื้อของรัฐบาลอาณานิคมกลับต้องถูกส่งไปยังบริษัทอังกฤษ การส่งออกสินค้าด้านวิศวกรรมของอังกฤษทะลักไปยังอินเดีย กระนั้นบริษัทเหล่านี้กลับไม่ได้สร้างผลพลอยได้ใดๆ ให้แก่อินเดียเลยและอุตสาหกรรมเหล็กและอุตสาหกรรมวิศวกรรมต้องรอจนถึงศตวรรษที่ 20 จึงถือกำเนิดขึ้น

บทนำ

- กลุ่มประเทศในยุโรปตะวันตกและอเมริกาเหนือประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจตามชุดนโยบายที่ด้านดั่งกล่าวและกลายเป็นกลุ่มประเทศร่ำรวยในปัจจุบันเช่นเดียวกับอังกฤษในขณะที่บางประเทศในลาตินอเมริกาได้รับเอานโยบายแบบนี้ไปใช้ออย่างอื่นซึ่งต่างๆและไม่ประสบความสำเร็จภาคอุตสาหกรรมในเอเชียส่วนใหญ่ก็หดตัวเล็กลงเนื่องจากการแข่งขันสินค้าอุตสาหกรรมจากอังกฤษส่วนแอฟริกาส่งออกปาล์มน้ำมันโกโก้และแร่ต่างๆภายหลังการค้าทาสกับอังกฤษในยุคยุติลงในปี 1807

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- เมื่อถึงปี 1850 ยุโรปและอเมริกาเหนือเจริญรุดหน้ากว่าประเทศอื่นๆ โจทย์ใหม่คือประเทศที่ยากจนจะไล่กวดให้ทันได้อย่างไรประเทศอาณานิคมแทบจะทำอะไรไม่ได้เลย เพราะเลือกใช้นโยบายถูกปิดกั้นโดยจักรวรรดิมหาอำนาจอย่างไรก็ตามรัฐเอกราชสามารถนำตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจมาตรฐานมาใช้ได้แล้วแก่ ทางรถไฟกำแพงภาษีธนาคารและโรงเรียน ซึ่งได้ผลในสหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตกโดยเฉพาะเยอรมัน แต่ถึงกระนั้นยุทธศาสตร์นี้กับไม่สามารถใช้ได้เลยในกลุ่มประเทศโลกที่สามและประเทศที่ไล่กวดตามมา
- ประเทศตะวันตกรุดหน้าทิ้งห่างส่วนที่เหลือของโลกออกไปอีกในช่วงศตวรรษที่ 20 แต่บางประเทศก็ทวนกระแสนี้ใกล้กว่าจนทันอย่างที่เราได้เห็นแก่ประเทศญี่ปุ่นใต้หวนเกาหลีและสหภาพโซเวียตซึ่งไม่เข้าประเทศก่อนหน้านี้ จีนเองก็เป็นประเทศหนึ่งที่ไล่กวดประเทศในยุโรปตะวันตกได้ไม่แพ้กัน ประเทศเหล่านี้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและปิดระยะห่างจากตะวันตกได้ภายในครึ่งศตวรรษ โดยช่วงการเติบโตนี้ พวกเขามีรายได้ต่อหัวเพียงร้อยละ 20 ถึง 25 ของประเทศที่ก้าวหน้าแล้วเนื่องด้วยรายได้ต่อหัวของกลุ่มประเทศหลังเติบโตร้อยละ 2 ต่อปีเท่านั้น ประเทศยากจนจะไล่กวดได้ภายใน 2 ชั่วคนคือประมาณ 60 ปี ก็ต่อเมื่อ **GDP** ต่อหัวเติบโตร้อยละ 4.3 ต่อปีหมายความว่า **GDP** รวมต้องโตร้อยละ 6 ต่อปีหรือมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตของจำนวนประชากร

การปฏิวัติอุตสาหกรรม (ระลอกที่สอง)

- นี่ถือเป็นอุปสรรคที่ลำบากยิ่งทางเดียวที่ประเทศใหญ่จะเติบโตได้อย่างรวดเร็วคือต้องสร้างองค์ประกอบทุกประการของประเทศที่เจริญแล้วขึ้นพร้อมกันเช่นโรงถลุงเหล็กกล้าลงไฟฟ้าโรงงานยานพาหนะเมืองและอื่นๆนี่คือการผลักดันเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (BIG PUSH) ความสำเร็จของการผลักดันนี้ มีความยุ่งยากกว่าทุกอย่างสร้างขึ้นก่อนจะมีอุปทานอุปสงค์ลงทุนกล้าสร้างขึ้นก่อนที่จะมีโรงงานรถยนต์ที่จะใช้แผ่นเหล็กรีดจากพวกมัน โรงงานรถยนต์สร้างขึ้นก่อนจะมีเหล็กกล้าที่จะใช้แปรรูปและจริงๆแล้ว ก่อนมีอุปสงค์ที่สัมฤทธิ์ผลสำหรับผลิตภัณฑ์โรงงานเสียอีก การลงทุนทั้งหมดขึ้นอยู่กับความเชื่อที่ว่าลงทุนที่เสริมกัน (COMPLEMENTARY INVESTMENT) จะเกิดขึ้นจริง ความสำเร็จของการออกแบบอันใหญ่หลวงนี้ ต้องอาศัยผู้มีอำนาจวางแผนที่จะประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้มั่นใจว่าจะมีการดำเนินการปฏิบัติจริง เศรษฐกิจขนาดใหญ่จะหลุดพ้นจากความยากจนในศตวรรษที่ 20 สามารถทำสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ แม้เครื่องมือที่ใช้วางแผนจะหลากหลายก็ตาม

บทสรุปการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- เมื่อวิเคราะห์ไปยังภาพของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 19 งานของ ROBERT O. BRIEN และ MARC WILLIAM ได้เสนอว่าภาพของประวัติศาสตร์โลกที่ควรพิจารณาประกอบไปด้วย 5 ประการดังต่อไปนี้
- 1. ชนชั้นนำของรัฐสามารถครอบครองทั้งความมั่งคั่งและพลังอำนาจอันทำให้เขาสามารถรวบรวมเทคโนโลยีของนวัตกรรมในการผลิตได้เมื่อเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้อำนาจและความมั่งคั่งของอังกฤษเพิ่มขึ้น ปราบปรามการที่ดำเนินอยู่ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 นี้ทำให้มีผู้ขนานนามอังกฤษว่าเป็นระบบทุนนิยมอังกฤษ (PAX BRITANNICA) หรือลัทธิครอบครองความเป็นเจ้าของอังกฤษ (BRITISH HEGEMONY) เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 เยอรมันและอเมริกาได้เข้าสู่ยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมในระลอกที่ 2 ทำให้พวกเขามีบทบาท ในเศรษฐกิจการเมืองโลกในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ตามที่กล่าวมานี้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่การผลิตแบบใหม่จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด

บทสรุปการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- 2. การเกิดขึ้นของตลาดเสรีในศตวรรษที่ 19 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของต้นทุนทางมนุษย์ในอังกฤษผู้คนเป็นจำนวนมากถูกต้องเข้าไปในเมืองและโรงงานขนาดใหญ่ ในช่วงแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรม แรงงานบังคับถูกใช้เป็นหลักได้แก่ แรงงานเด็ก สตรี พวกเขาต้องทำงานอย่างหนักจนกระทั่งการเกิดขึ้นของระบบตลาดแรงงานเสรีทำให้แรงงานชายเริ่มให้ความสนใจในการทำงานในโรงงาน ในระดับระหว่างประเทศ อุตสาหกรรมสิ่งทออันมั่นคงของอังกฤษใช้แรงงานหลักจากทาสในอเมริกาที่มีหน้าที่หลักในการผลิตฝ้ายดิบป้อนเข้าโรงงาน อย่างไรก็ตาม ต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับถูกกระจายไปยังส่วนต่างๆอย่างไม่เท่าเทียมกัน
- 3. ถึงแม้มีการกล่าวอ้างอย่างแพร่หลายว่าการค้าเสรีก่อให้เกิดผลกำไรจำนวนมาก แต่ในทางปฏิบัติ ผลกำไรที่ได้มีข้อจำกัดบางประการ การปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เกิดผลผลิตมากขึ้น โดยที่อังกฤษดำเนินการค้าอย่างเสรีอย่างเป็นเอกเทศ ผลที่ตามมาคือบางประเทศ ได้ดำเนินการตามเพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีสำคัญ อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศต่างๆ ต้องการแข่งขันกับอังกฤษ พวกเขามักสร้างนโยบายการปกป้องทางการค้า (PROTECTIONIST BARRIERS) ขึ้นมา ในที่สุดอังกฤษถูกสหรัฐอเมริกาเยอรมันแซงหน้า เมื่อเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในระลอกที่ 2

บทสรุปการปฏิวัติอุตสาหกรรม

- 4. การทำงานของระเบียบระหว่างประเทศ จำเป็นต้องอาศัยการจัดการภายในประเทศเพื่อการทำงานที่ไหลลื่น เครื่องมือทางการเมืองที่สำคัญในช่วงศตวรรษที่ 19 ได้แก่ การกีดกันความคิดสาธารณะออกจากกระบวนการกำหนดนโยบายคือระบบมาตรฐานทองคำ จำเป็นต้องอาศัยการปรับสภาพเศรษฐกิจและสังคมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการไหลเวียนทางการค้าในทำนองเดียวกัน ดุลยภาพแห่งอำนาจ (BALANCE OF POWER) ต้องผ่านกระบวนการการตัดสินใจที่มีการคำนวณผลประโยชน์เป็นหลัก โดยอุดมการณ์และความรู้สึกนึกคิดถูกแยกออกไป กลไกเหล่านี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตามพอเข้าสู่ศตวรรษที่ 19 กระแสประชาธิปไตยกำลังเฟื่องฟูประกบกับกระแสชาตินิยมและกระจายตัวออกไปทั่วยุโรป ดังนั้นทางเลือกในการกำหนดนโยบายจึงทำได้ยากขึ้น
- 5. การพัฒนานวัตกรรมทางอุตสาหกรรมในยุโรป เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดุลยภาพแห่งอำนาจระหว่างประเทศในยุโรปและประเทศที่ไม่ใช่ยุโรปและส่งผลกระทบต่อหน้าตาของการแข่งขันและการขยายตัวของยุโรปอย่างยิ่งอาณาบริเวณจำนวนมากและแอฟริกาและเอเชียที่เคยต่อต้านการขยายตัวของยุโรปตกอยู่ใต้กองกำลังทหารอันยิ่งใหญ่ของยุโรปและความแข็งแกร่งทางอุตสาหกรรมคนที่ตามมาคือสภาพเศรษฐกิจของเอเชียและแอฟริกาถูกแต่สภาพ⁵⁴เพื่อรองรับผลประโยชน์ของต่างชาติในขณะที่ประชาชนท้องถิ่นเดิมมักได้รับผลกระทบในด้านลบมากกว่า

สู่ปัจจุบัน

- ในศตวรรษที่ 20 นโยบายเศรษฐกิจที่เคยประสบความสำเร็จในยุโรปตะวันตกโดยเฉพาะในประเทศเยอรมนีและสหรัฐอเมริกา กับสัมฤทธิ์ผลน้อยลง ในประเทศที่ยังไม่พัฒนาเทคโนโลยีส่วนใหญ่ถูกประดิษฐ์ขึ้นในประเทศที่ร่ำรวยโดยประเทศเหล่านี้พัฒนาทางเทคโนโลยีที่ใช้เป็นปัจจัยทุนมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นใช้เป็นปัจจัยทุนมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานที่มีค่าจ้างสูงขึ้น เทคโนโลยีใหม่จำนวนมากจึงให้ประสิทธิผลไม่คุ้มต้นทุนในประเทศที่ค่าจ้างต่ำ แต่เทคโนโลยีก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศเหล่านี้เพื่อไล่กวาดประเทศตะวันตกส่วนใหญ่ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่รวดเร็วพอที่จะไล่ได้กวาดกับประเทศที่ร่ำรวยได้ทัน ประเทศที่ปิดช่องว่างกับประเทศตะวันตกลงในช่วงศตวรรษที่ 20 ทำได้ด้วยการผลักดันเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ซึ่งใช้การวางแผนและการประสานการลงทุนเพื่อก้าวกระโดดทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจการเมืองโลกช่วงสงครามโลก

ดร. สันหนัด จักรภัทรวงศ์

บทบาทของสหรัฐอเมริกาในสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้กลายมาเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ (Great depression) ในสหรัฐอเมริกาการพังทลายของตลาดหุ้นวอลสตรีทในปี ค.ศ. 1929 ก่อให้เกิดการหยุดชะงักในการผลิตและการลงทุนการบริโภคอยู่ในระดับต่ำมากการว่างงานจำนวนมากมหาศาลของชาวอเมริกันที่เกิดในครั้งนี้ ส่งผลขนาดใหญ่ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสื่อมความนิยมของแนวคิดเสรีนิยมแบบอดัมสมิธ (Adam Smith) ที่ให้ความสำคัญกับกลไกตลาดแนวคิดนี้ถูกแทนที่ด้วยข้อเสนอของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ที่ต้องการให้รัฐบาลมีบทบาทในการกระตุ้นเศรษฐกิจข้อเสนอแนะนำไปสู่การเกิดขึ้นของนโยบายนิวดีล (New deal) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กลับมาเดินเครื่องได้อีกครั้งหนึ่ง

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึง สงครามโลกครั้งที่ 2 นำไปสู่วิกฤตการเงินของโลกในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลง ความไม่แน่นอน ความผันผวน และความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลก ไม่สามารถสร้างระเบียบระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพได้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่

1. ยุคที่หนึ่ง เริ่มต้นตั้งแต่การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง จนถึงช่วงกลางทศวรรษที่ 1920 ภายในประเทศรัฐต่างๆ พยายามฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจภายหลังสงคราม ส่วนในเวทีระหว่างประเทศ การเปิดเสรีทางการค้า และลอยตัวสกุลเงินในบางประเทศ
2. ยุคที่สอง เริ่มต้นตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 1920 จนถึงต้นทศวรรษที่ 1930 ภายในประเทศ แต่ละประเทศให้มาใช้ระบบแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำ
3. ยุคที่สาม เริ่มต้นในช่วงปี ค.ศ.1932 จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่างๆ เริ่มหันไปสู่เศรษฐกิจในระดับภูมิภาค

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจในช่วงสงครามครั้งที่ 1

ยุคสมัยแห่งเสรีนิยมและลัทธิจักรวรรดินิยมในศตวรรษที่ 19 มาถึงจุดสิ้นสุดเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ปะทุขึ้นใน ค.ศ. 1914 ในช่วงระยะเวลาเพียงแค่ 30 ปีระหว่าง ค.ศ. 1914 จนกระทั่งถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1945 ได้ปรากฏให้เห็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด นั่นก็คือ สงครามโลกครั้งที่ 2 ครั้งและการล่มสลายทางเศรษฐกิจในช่วงสงครามโลก ล้วนนำไปสู่ระเบียบโลกใหม่หลังคริสต์ศตวรรษ 1945 คือผลพวงจากความปั่นป่วนของโลก นับตั้งแต่ ค.ศ. 1914 ถึง ค.ศ. 1945 เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างระเบียบโลกในยุคหลังสงครามสงครามโลกทั้งสองครั้งได้ทำลายสถานะของชาติมหาอำนาจในยุโรปตะวันตกให้มีความอ่อนแอทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในทำนองเดียวกัน ความวุ่นวายทางเศรษฐกิจในช่วงระหว่างสงคราม ได้กระตุ้นให้สหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์การโลกบาลเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

งานของโรเบิร์ต โอ ไบรอัน และมาร์ค วิลเลียมส์ ได้ชี้ให้เห็นว่าระเบียบโลกที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งปัจจุบัน ได้สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการที่สำคัญหลายประการดังต่อไปนี้ ประการแรก บทบาทอันโดดเด่นของสหรัฐอเมริกาและความเหนือกว่าทางเศรษฐกิจการเมืองของประเทศในยุโรปตะวันตกมากกว่าสหภาพโซเวียต ประการที่ 2 การได้รับเอกราชของประเทศต่างๆ ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมในตะวันตกและความพยายามในการพัฒนาประเทศที่ไม่ใช่ตะวันตก ประการที่ 3 การเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐจากประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วไปสู่รูปแบบความสัมพันธ์ที่เปิดกว้างและมีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ประการที่ 4 การเกิดขึ้นขององค์กรระหว่างประเทศจำนวนมากเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการโลก และประการสุดท้าย การมาถึงของการปฏิวัติเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและผลกระทบที่มีต่อโครงสร้างสังคมการเมืองเศรษฐกิจและการทหาร

การประทุขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ส่งผลเสียอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการล่าถอยของแนวคิดเสรีนิยมและจักรวรรดินิยม สงครามโลกครั้งที่ 1 ยังได้ทำลายรูปแบบการค้าการเงินอันส่งผลให้ประเทศในยุโรปอ่อนแอลงมากในปี ค.ศ. 1918 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนสงครามโลก รูปแบบการค้าได้รับผลกระทบที่สำคัญ 2 ประการอันประกอบไปด้วย ประการแรก การเปลี่ยนเส้นทางทางการค้าเนื่องจากประเทศต่างๆ ได้เปลี่ยนพันธมิตรทางการค้าของตนเอง ประการที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของสินค้าส่งออก เนื่องจากสินค้าที่ผลิตขึ้นในประเทศถูกเปลี่ยนไปเป็นสินค้าเพื่อใช้ทำสงคราม ทั้งนี้การเข้าไม่ถึงสินค้าจากยุโรปทำให้หลายประเทศหันไปบริโภคสินค้าภายในประเทศหรือเปลี่ยนผู้ค้าเป็นรายอื่น ปრაกฏการณ์นี้เปิดโอกาสให้บางอาณาบริเวณ เช่น ภูมิภาคลาตินอเมริกาสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ภารกิจในการฟื้นฟูยุโรปช่วงหลังสงครามโลกจึงได้กระทำอย่างยากมากยิ่งขึ้นเนื่องจากตลาดเก่าที่มีอยู่เดิมไม่ปรากฏอยู่แล้ว

ในการเคลื่อนย้ายเงินทุน (Capital movement) ก็ได้รับผลกระทบในแง่ที่ว่า เงินทุนที่จะถูกนำมาใช้ในการผลิตสินค้าปฐมภูมิอันเป็นรูปแบบหลักของการส่งออกในช่วงก่อนสงคราม กลับถูกเคลื่อนย้ายไปยังยุโรปเพื่อใช้ในการก่อสงคราม นอกจากนี้ระบบแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำถูกยกเลิก ทำให้การจัดการด้านการเงินระหว่างประเทศขาดเสถียรภาพ ความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดความผันผวนในระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สงครามได้ทำให้ประเทศลูกหนี้บางรายกลายเป็นประเทศเจ้าหนี้และทำให้ประเทศเจ้าหนี้บางรายกลับกลายเป็นประเทศลูกหนี้ ตัวอย่างสำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกาเริ่มต้นสงครามในฐานะประเทศลูกหนี้กลับมีงบประมาณเกินดุลเราถึง 1 พันล้านปอนด์ในคริสต์ศตวรรษที่ 1922 ในทางตรงกันข้ามประเทศเยอรมันเข้าสู่สงครามในฐานะเจ้าหนี้ได้กลายเป็นประเทศลูกหนี้เมื่อพวกเขาจ่ายแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศในยุโรปซึ่งเป็นปฏิบัติกัน ในสงครามโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษฝรั่งเศสและเยอรมันยุติสงครามลงด้วยปริมาณการลงทุนในต่างประเทศที่หดตัวลง

ความเสียหายที่เกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้ทำลายความน่าเชื่อถือที่มีต่อระบบดุลยภาพแห่งอำนาจ สนธิสัญญาแบบลับ และการเมืองเรื่องอำนาจ ในฐานะเครื่องมือในการบริหารจัดการระบบระหว่างประเทศ ภายหลังจากประเทศผู้ชนะสงครามจัดการกับประเทศเยอรมันในฐานะผู้แพ้และผู้ริเริ่มสงครามแล้ว พวกเขาได้พยายามสร้างระบบความมั่นคงซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานกฎหมายระหว่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ กล่าวได้ว่า ภายใต้งานนำของประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Willson) เขาได้ผลักดันให้เกิดระบบสันติภาพและความมั่นคงตามแนวทางเสรีนิยมมากยิ่งขึ้นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและองค์การระหว่างประเทศที่เปิดกว้าง เพื่อสนับสนุนหลักการดังกล่าว วิลสันได้สอดแทรกยุทธศาสตร์เสรีนิยมของเขาผ่านสุนทรพจน์อันโด่งดังที่มีชื่อว่า “**หลัก 14 ประการ**” (the fourteen points) ที่กล่าวต่อสภาองเกรสในเดือนมกราคม ค.ศ. 1918

สำหรับเนื้อหาที่ปรากฏในหลัก 14 ประการของประธานาธิบดีวูดโรว์วิลสัน ได้แก่

- 1 การสร้างข้อตกลงแห่งสันติภาพที่ไม่ปิดบังตรงไปตรงมา
- 2 การเปิดเสรีการค้าในการเดินทางทางทะเลซึ่งเป็นเขตน่านน้ำสากล
- 3 การยกเลิกการกีดกันทางการค้าและการสร้างความเท่าเทียมกันทางการค้าระหว่างประเทศ
- 4 การให้ความมั่นใจว่ามีการลดอาวุธยุทธภัณฑ์ของกองทัพนานาชาติจนถึงจุดที่ปลอดภัย
- 5 การให้ความยุติธรรมอย่างทั่วถึงในการจัดการกับอาณานิคมโพ้นทะเลของทุกประเทศ
- 6 การถอนเอาอาณานิคมเขตปรัสเซียออกไปและรวมไปถึงรกรากของสหภาพโซเวียตนั้น
- 7 เบลเยียมควรถูกกำหนดให้ได้รับการฟื้นฟูจากนานาชาติโดยปราศจากความพยายามที่จะจำกัดเอกราชให้เท่าเทียมกับประเทศเสรีอื่นๆ

8 ดินแดนของฝรั่งเศสทั้งหมดควรได้รับอิสระและฟื้นฟูส่วนที่เสียหายจากสงครามและความผิดของปรัสเซียต่อฝรั่งเศสในปี 1871

9 ควรมีการปรับแนวเขตแดนของประเทศอิตาลี

10 ประชาชนของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีเดิมควรได้รับการป้องกันและช่วยเหลือรวมไปถึงได้รับโอกาสอย่างเสรีที่จะพัฒนาตนเอง

11 โรมาเนีย เซอร์เบีย และมอนเตเนโกร ควรจะได้รับการฟื้นฟูจากความเสียหายของสงคราม

12 ส่วนแบ่งของตุรกีจากจักรวรรดิออตโตมันเดิมควรจะได้รับความช่วยเหลือให้มีเอกราช แต่เชื้อชาติอื่นซึ่งต้องอยู่ภายใต้การปกครองของตุรกีควรได้รับการรับรองถึงความปลอดภัยในชีวิตและโอกาสอย่างเสรี

13 รัฐอิสระของโปแลนด์ควรถูกสถาปนาขึ้นซึ่งรวมไปถึงดินแดนที่ประชาชนโบราณอาศัยอยู่ซึ่งควรจะถูกรับรอง

14 การรวมตัวกันของประชาชาติควรจะถูกก่อตั้งขึ้นภายใต้พันธะที่แน่นอนเพื่อจุดประสงค์ที่สามารถให้ความช่วยเหลือกันได้กับทุกฝ่ายและให้การรับรองแก่รัฐที่มีขนาดเล็กกว่าเทียบกับตนเอง โดยการจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้นมา

ในภาพรวมแล้ว สุนทรพจน์ฉบับดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างระเบียบระหว่างประเทศในช่วงหลังสงคราม วิลสันได้เรียกร้องให้ยุติการใช้สนธิสัญญาแบบลับๆ การส่งเสริมการค้าเสรี การลดใช้อาวุธ การส่งเสริมหลักการกำหนดใจตนเองของชาติ (National Self Determination) ตลอดจนการสร้างองค์การระหว่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทระหว่างรัฐ

ตามข้อเสนอของวิลสัน หัวใจของระเบียบระหว่างประเทศดังกล่าวนี้ได้แก่ องค์การระหว่างประเทศที่มีชื่อว่า **องค์การสันนิบาตชาติ (League Nation)** ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสันนิบาตแต่สิ่งที่แปลกประหลาดคือ **สหรัฐไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก**อันเนื่องจากเหตุผลทางการเมืองภายในประเทศ สมาชิกวุฒิสภาของสหรัฐได้แสดงท่าทีอย่างชัดเจนในการตอบสนองการใช้นโยบายโดดเดี่ยว และปฏิเสธคำร้องขอประธานาธิบดีในการเข้าร่วมสันนิบาตชาติ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสัคมอเมริกันในช่วงเวลาดังกล่าวไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลวอชิงตันนำพาประเทศเข้าสู่สงครามและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งอยู่ในกองเกรสส่วนใหญ่กลัวว่า การเข้าร่วมในองค์การสันนิบาตชาติจะทำให้อำนาจของพวกเขาลดลง การขาดไปของชาติมหาอำนาจที่มีทั้งงบประมาณและทรัพยากรทางการทหารอย่างสหรัฐอเมริกาส่งผลให้สันนิบาตชาติมีความอ่อนแอเป็นอย่างมาก

ภารกิจหลักของสันนิบาตชาติได้แก่ **การรักษาสันติภาพ** ในโครงสร้างองค์การสันนิบาตมีระบบในการเจรจา ระบบการชี้ขาด และระบบวินิจฉัย เพื่อกระตุ้นให้รัฐต่างๆ แก้ไขข้อพิพาทด้วยสันติวิธีโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 10 และมาตรา 16 ของสัญญา ซึ่งมีเนื้อหาส่งเสริมให้สมาชิกสันนิบาตชาติต่างยอมรับในอาณาเขตของรัฐสมาชิกอื่นๆ อย่างสมบูรณ์บนพื้นฐานของระบบการสร้างความมั่นคงร่วมกัน (collective Security) ระหว่างรัฐตลอดจนส่งเสริมให้รัฐสมาชิกเคารพหลักการที่ว่า **การโจมตีใดๆที่เกิดขึ้นแก่สมาชิกก่อนความพยายามในการหาทางออกอย่างสันติวิธี** ย่อมหมายถึงการโจมตีต่อและสมาชิกทั้งหมดด้วย นอกจากนี้ในเชิงหลักการสันนิบาตชาติยังคงไว้ ซึ่งอำนาจในการลงโทษ (sanction) ทางเศรษฐกิจและการเมือง ต่อรัฐที่มีความก้าวร้าวด้วยการใช้กำลังทหารของรัฐสมาชิกจัดการและตอบโต้กับความก้าวร้าวทางการทหารของรัฐอื่น ซึ่งรวมถึงการดูแลดินแดนซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิเยอรมันและจักรวรรดิออตโตมันให้เจริญก้าวหน้าและสามารถดูแลตัวเองได้ เช่น ปาเลสไตน์ อิรัก เลบานอน หมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก

อย่างไรก็ดี ระบบดังกล่าวนี้ไม่เพียงพอในการรักษาสันติภาพของโลก เมื่อที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในอีก 20 ปีต่อมากล่าวคือ เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 1930 วิกฤตของโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการตีกรอบความขัดแย้งและการป้องกันสงคราม ความล้มเหลวแรกที่เกิดขึ้นในเดือนกันยายน ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นบุกกรุงจีนในแคว้นแมนจูเลีย สันนิบาตชาติก็ไม่สามารถบังคับให้ญี่ปุ่นถอนกำลังออกจากพื้นที่ยึดครองได้พอถึงปี ค.ศ. 1935 รัฐบาลฟาสซิสต์ของอิตาลีก็เข้าบุกกรุงเอธิโอเปีย ซึ่งในยุคสมัยของการแก่งแย่งผลประโยชน์ในแอฟริกาเอธิโอเปียสามารถป้องกันการรุกรานจากลัทธิจักรวรรดินิยมของยุโรปได้ ถึงเอธิโอเปียจะได้ร้องขอความช่วยเหลือจากสันนิบาต แต่กองกำลังของอิตาลีก็สามารถเข้ายึดครองเอธิโอเปียได้ในที่สุด กล่าวได้ว่ามาตรการในการลงโทษสันนิบาตชาติเป็นไปอย่างครึ่งๆ กลางๆ และไม่ถาวร ต่อมาสันนิบาตชาติก็ยังไม่สามารถยุติบทบาทของฮิตเลอร์ในการผนวกดินแดนออสเตรเลีย เชคโกสโลวาเกียได้ ความล้มเหลวของสันนิบาตชาติยังปรากฏต่อเนื่องเมื่อญี่ปุ่นรุกรานจีนอีกครั้งและเยอรมันเข้าไปโจมตีโปแลนด์

คำวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงต่อระเบียบระหว่างประเทศมาจากงานของ อี. เอช. คาร์ (E.H. Carr) เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ระเบิดขึ้นคาร์ ซึ่งเชื่อในแนวคิดสังคมนิยม (realism) เสนอว่า แนวคิดเสรีนิยมในเรื่องการประสานผลประโยชน์ (Harmony of Interest) เป็นเรื่องอุดมคตินิยม (Utopian) สันติภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์เมื่อรัฐบาลบางรัฐยอมรู้สึกไม่พึงพอใจในสถานะของตนที่ยืนอยู่ หากพวกเขาสามารถขยายผลประโยชน์ในการก่อสงคราม ในขณะที่เดียวกันถ้ายังเห็นว่าแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงร่วมกันยังเป็นแนวคิดที่หลงประเด็น เนื่องจาก**รัฐที่ไม่ได้รู้สึกว่ตนเองถูกคุกคามด้านความมั่นคง ยังไม่เห็นถึงความจำเป็นในการใช้กำลังทหารเพื่อจัดการกับความก้าวร้าว** นั้น ข้อเสนอดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการที่สหรัฐอเมริกาไม่ได้เข้าร่วมในองค์การสันนิบาตชาติส่งผลให้รัฐสมาชิกขาดความร่วมมืออย่างจริงจังและไปให้ความสำคัญกับเรื่องของผลประโยชน์เป็นหลักความพยายามของประเทศประเทศต่างๆในการสร้างระบบระหว่างประเทศที่เข้มแข็งจึงเกิดปัญหาเมื่อเข้าสู่การปฏิบัติจริง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 บรรดาชนชั้นนำในหมู่ประเทศที่ชนะสงครามมีความต้องการที่จะรื้อฟื้นระบบการค้าเสรีและระบบการเงินขึ้นมาใหม่อีกครั้ง แต่ด้วยความร่วมมือของพวกเขาในการปรับตัวให้เข้ากับความปลอดภัยเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองโลกได้นำไปสู่วิกฤตทางการเงินที่รุนแรงที่สุดในโลก โดยมีจุดเริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกาและกระจายไปยังอาณาบริเวณต่างๆ ทั่วโลกในเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามความพยายามในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจก็ต้องประสบปัญหาอย่างน้อย 3 ประการดังต่อไปนี้คือ

ประการแรก ประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำต่างประสบความล้มเหลวในการจัดการความเสียหายเศรษฐกิจและเกิดขึ้นจากสงครามและค่าปฏิกรรมสงครามจำนวนมหาศาล ปรากฎการณ์นี้ได้ทำลายสภาพเศรษฐกิจของโลกและการสร้างระบบการเงินและสินเชื่อระหว่างประเทศที่เข้มงวดมีสภาพบังคับใช้ในการจัดระบบการเงินโลก

ประการที่ 2 การจัดระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศและเลยการให้ความสำคัญในมุมมอง และผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ผลที่ตามมาก็คือปฏิกริยาต่อต้านอย่างรุนแรงต่อนโยบายเสรีนิยมและการมีแนวโน้มไปสู่การใช้นโยบายพัฒนาที่รัฐ เป็นศูนย์กลาง

ประการที่ 3 ชาติที่มีอำนาจมากที่สุดอย่างสหรัฐอเมริกาไม่ได้อุทิศตนในการส่งเสริม เศรษฐกิจระหว่างประเทศบทบาทของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเพียงการส่ง ตัวแทนเข้าร่วมประชุมในเวทีที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองและความมั่นคง เช่น เวทีด้านแรงงาน ข้ามชาติ เป็นต้น การขาดการสนับสนุนอย่างจริงจังของสหรัฐอเมริกาส่งผลให้ระบบ ระหว่างประเทศมีคำแนะนำและนำไปสู่วิกฤตในท้ายที่สุด

ความล้มเหลวในการรื้อฟื้นระบบการค้าเสรีและระบบการเงินนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจครั้ง ใหญ่ของโลกโดยมีจุดเริ่มต้นที่สหรัฐอเมริกาในช่วงปลายทศวรรษที่ 1920

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1929 ถึง 1932

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง 3 ด้านที่มีต่อระบบเศรษฐกิจมหภาคอันประกอบไปด้วย ด้านที่ 1 การบริโภคที่อยู่ในระดับจำกัด ด้านที่ 2 ความต้องการสินค้าต่ำมาก และด้านที่ 3 อัตราการลงทุนตกต่ำอันเนื่องมาจากการที่ไม่สามารถขายสินค้าได้ หากพิจารณาในช่วงรายละเอียด ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1929-1932 ได้มีสัญญาณของความล้มเหลวทางเศรษฐกิจปรากฏขึ้นให้เห็น ดังต่อไปนี้ 1) คืออัตราว่างงานในสหรัฐอเมริกาส่งขึ้นสูงขึ้นจาก 3% ไปถึงระดับ 25% หรือคิดเป็นชนชั้นแรงงานคือ 1 ใน 4 ตกงาน 2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมชาติ (Gross National Product: GNP) ลดลง 30% 3) อัตราการบริโภคลดลง 20% 4) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง 70% 5) การลงทุนภายในประเทศลดลง 87% 6) กลุ่มธุรกิจและมันจะต่า ่างๆทางการปิดกิจการมากกว่า 100,000 รายและ 7) ธนาคารจำนวน 5,750 แห่งปิดกิจการ และบัญชีเงินฝากสูญหายมากถึง 9 ล้านบัญชีโดยประมาณ

จากเหตุการณ์ที่ปรากฏนี้ นักเศรษฐศาสตร์จากสำนักต่างๆ กลับมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการอธิบายมูลเหตุของวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น แต่สิ่งที่เห็นร่วมกันคือ พวกเขาเห็นว่าวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้ มีความสลับซับซ้อนมากกว่าที่จะอธิบายโดยปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงเรื่องเดียวนั้น ทั้งนี้ ผลพวงจากเหตุการณ์นี้ได้มีผู้พยายามเสนอคำอธิบายถึงวิธีดังกล่าวไว้ 6 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทฤษฎีระยะสั้น (the Short-Run Theory) กลุ่มทฤษฎีว่าด้วยเชิงปัญหาเชิงนโยบาย (the Policy-Problem Theory) กลุ่มทฤษฎีระยะยาว (the Long-Run Theory) กลุ่มนักคิดแบบเคนส์เซียน (Keynesian) กลุ่มนักคิดฝ่ายการเงิน (Monetarists) กลุ่มนักคิดสายระหว่างประเทศ (Internationals)

1. กลุ่มทฤษฎีระยะสั้น (the Short-Run Theory)

กลุ่มทฤษฎีระยะสั้นเสนอว่าความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปีพ. ศ. 1929 เป็นผลกระทบโดยตรงจากการพังทลายระบบตลาดเงิน (financial markets) ซึ่งก่อตัวขึ้นก่อนปี ค.ศ. 1929 เพียงไม่นานจุดที่น่าสนใจของทฤษฎีนี้คือ (1) สาเหตุและผลที่ตามมาแบบฉับพลันจากการล่มสลายของตลาดหุ้นในปี ค. ศ. 1929 (2) การถดถอยของความมั่งคั่งอย่างเฉียบพลันอันส่งผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจมหภาค (3) ระบบธนาคารล่มสลายเนื่องมาจากปริมาณการเงินลดลงอย่างหนักในช่วงระยะเวลาสั้น

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ (1) ความไร้เสถียรภาพและความปั่นป่วนเป็นของโครงสร้างทางการเงินเป็นผลพวงมาจากการพังทลายของระบบการแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำในโลกที่อังกฤษถอนตัวออกจากระบบ ส่งผลให้ระบบการค้าและการลงทุนและเศรษฐกิจโลกเกิดปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1. กลุ่มทฤษฎีระยะสั้น (the Short-Run Theory) (ต่อ)

(2) การจ่ายค่าปฏิมากรรมสงคราม (Reparations) ของประเทศเยอรมันในฐานะผู้แพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ในรูปแบบทองคำแทนที่จะเป็นสินค้าและบริการ ส่งผลให้ระบบการเงินโลกได้รับผลกระทบ และ(3) เนื่องจากเหตุผลทั้งสองประการข้างต้นทำให้ผู้บริโภคนขาดความเชื่อมั่นในการค้าการลงทุนผลที่ตามมาคือ การเสื่อมถอยอย่างของความมั่งคั่งและรายได้ในระบบตลาดทั้งหมดนี้ถือเป็นเหตุผลในเชิงจิตวิทยาที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจทั้งสิ้น ตามที่กล่าวมานี้ มุมมองเศรษฐกิจระยะสั้นที่เป็นมุมมองที่นักวิชาการให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ระยะสั้นมากเกินไปจนละเลยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้านี้

2. กลุ่มทฤษฎีว่าด้วยปัญหาเชิงนโยบาย (the Policy-Problem Theory)

ทฤษฎีว่าด้วยปัญหาเชิงนโยบายมีข้อเสนอว่า ความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 1990 เป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการตัดสินใจที่ผิดพลาดของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายที่บิดเบือนจากสิ่งที่จะเป็นออกมาในช่วงเวลาดังกล่าว จุดสนใจหลักของทฤษฎีนี้คือ การกำหนดนโยบายที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากการขาดทฤษฎีมารองรับอย่างเพียงพอการได้รับข้อผิดพลาดที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงและแรงกดดันทางการเมืองที่บิดเบือนกระบวนการกำหนดนโยบายในปีนี้ได้เป็นอย่างดี ผิดพลาด คือ นโยบาย New deal ที่รับทำหน้าที่ในการจ้างงาน ตลอดจนใช้งบประมาณสาธารณะในการดูแลสวัสดิการ ด้านต่างๆ ให้กับประชาชนส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตและอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสูงขึ้นโดยปัจจัยทั้งสองได้ผลส่งผลกระทบต่อนักลงทุน ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลของรูสเวลต์ บ่อนทำลายความเชื่อมั่นของชุมชนนักธุรกิจอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม มุมมองทฤษฎีว่าด้วยปัญหาเชิงนโยบายมักถูกโจมตีว่ามีข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดเนื่องจากนโยบาย New deal เกิดขึ้นในคริสต์ทศวรรษที่ 1933 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจได้ถูกขึ้นแล้ว

3. กลุ่มทฤษฎีระยะยาว (the long-run Theory)

กลุ่มทฤษฎีระยะยาวมีข้อเสนอหลักว่า การทำความเข้าใจวิกฤตครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในปีค. ศ. 1929 จำเป็นต้องย้อนกลับไปพิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้กว่าครึ่งทศวรรษ จุดสนใจของทฤษฎีนี้คือ 1) ความตกต่ำทางเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนาที่ตามมาจากผลกระทบจากช่วงรอยต่อระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 2) การกระจายรายได้ของระดับชาติผิดเพี้ยนมากขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่ง กระทบแนวโน้มของการเติบโตทางเศรษฐกิจลดต่ำลงและ 3) การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการค้าระหว่างสินค้าปฐมภูมิหรือวัตถุดิบ และสินค้าแปรรูปอันเนื่องมาจากการพัฒนาไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมส่งผลให้รายได้ทั้ง 2 กลุ่มไม่เท่าเทียมกัน จนในที่สุดภาพรวมเศรษฐกิจได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปีค.ศ. 1929 กลุ่มทฤษฎีพยายามอธิบายเพิ่มเติมว่าเหตุผลเหตุการณ์ผลผลิตตกต่ำ เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 1929 -1930 เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่ทำให้ปัญหาทางเศรษฐกิจในช่วงก่อนหน้านี้ระเบิดออกมาในปี ค.ศ. 1929

4. กลุ่มนักคิดแบบเคนส์เซียน (Keynesian)

กลุ่มนักคิดแบบเคนส์เซียน เสนอว่า วิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้เกิดจากอุปสงค์ที่ไม่เพียงพอในการรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ทั้งสองกลุ่มอุตสาหกรรมนั้น ถือได้ว่าเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาตลอดช่วงทศวรรษที่ 1920 ทั้งนี้นักคิดในสำนักเคนส์เซียนคิดว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้อุปสงค์ต่อภาคส่วนอุตสาหกรรมลดลง มาจาก 5 ปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) การขาดอำนาจซื้ออย่างเพียงพอ ในระบบเศรษฐกิจ เนื่องจาก การกระจายรายได้ไปกระจุกอยู่ที่ชนชั้นนำเท่านั้น 2) การหดตัวของภาคเกษตรกรรมโดยที่รัฐบาลไม่มีนโยบาย หรือมาตรการในการให้ความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ 3) ความล้มเหลวของระบบธนาคารในการควบคุมปริมาณเงินในระบบตลาดให้มีความเหมาะสม 4) การสูญเสียความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากตลาดหุ้นล้มและ 5) ปัจจัยในเชิงจิตวิทยาที่ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากไม่กล้าใช้จ่ายตามปกติ ตามที่กล่าวไว้ นักคิดเคนส์เซียนเสนอให้มีการจัดการในด้านอุปสงค์ให้ได้

5. กลุ่มนักคิดสายการเงิน (Monetarists)

กลุ่มนักคิดสายการเงินมีข้อเสนอว่าวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้เกิดจากการบริหารการจัดการในนโยบายด้านการเงินที่ผิดพลาด (Monetary mismanagement) กล่าวคือ บทบาทของธนาคารกลางสหรัฐอเมริกา (FED) ในการตัดสินใจลดความเฟ้อของตลาดหุ้นด้วยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยและลดปริมาณเงินในระบบลง ในช่วงระหว่างปีค.ศ 1928 ถึง 129 นโยบายนี้ได้ส่งผลต่อภาพรวมของเศรษฐกิจทั้งระบบเนื่องจากการลดปริมาณเงินแบบฉับพลันทันทีของธนาคารกลางส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์จำนวนมากมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบลดลงถึง 1 ใน 3 เมื่อถึงปีค.ศ 1933 สถานะเช่นนี้เป็นสถานะที่ไม่ควรเกิดในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจอันเป็นช่วงเวลาที่ควรมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบมากเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ

6. กลุ่มนักคิดสายระหว่างประเทศ (Internationals)

กลุ่มนักคิดสายระหว่างประเทศไม่เห็นด้วยกับคำอธิบายของกลุ่มนักคิดแบบเคนส์เซียนและกลุ่มนักคิดทางการเงินซึ่งบางคำอธิบายที่ให้น้ำหนักกับปัจจัยภายในประเทศเป็นหลัก ในทางกลับกันกลุ่มนี้เสนอว่าการอธิบายวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับระหว่างประเทศมากกว่าเหตุการณ์ภายในประเทศเพียงอย่างเดียววิกฤตเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกามีสาเหตุหลักมาจากการถอนตัวของประเทศอังกฤษออกจากระบบมาตรฐานทองคำที่ส่งผลต่อความไม่แน่ใจของบรรดาประเทศต่างๆ ในยุโรปผลที่ตามมาคือประเทศเหล่านั้น ต่างพากันตัดสินใจในการใช้มาตรการปกป้องทางการค้าเพื่อตอบโต้กับกำแพงภาษีในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นปรากฏการณ์นี้จึงส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของอเมริกาตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์เซียน (Keynesian School)

การรวมกลุ่มของเหล่านักคิดเศรษฐศาสตร์เพื่อแก้ไขสภาพเศรษฐกิจตกต่ำลงของอเมริกาแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์เซียน (Keynesian School) นำโดย จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) เสนอให้มีการจัดการในด้านอุปสงค์ ในช่วงเวลาที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ รัฐจะเพิ่มค่าใช้จ่ายให้มากขึ้นเพื่อการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยรวม

$$Y = C + I + G$$

Y หมายถึง สภาพเศรษฐกิจโดยรวม

C หมายถึง ปริมาณการบริโภคในสังคม (Consumers)

I หมายถึง การลงทุนรวม (Investments)

G หมายถึง การใช้จ่ายของรัฐบาล (Government Spending)

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์เซียน (Keynesian School)

จากสมการข้างต้น นำมาสู่มาตรการในการฟื้นฟูสหรัฐอเมริกาจากวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ 3 หลักการ อันได้แก่

1) รัฐบาลควรเพิ่มค่าใช้จ่ายในการลงทุนให้มากเพียงพอเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิตให้เกิดขึ้น

2) รัฐบาลต้องมีบทบาทในการเพิ่มการจ้างงาน เพื่อก่อให้เกิดแรงกระเพื่อม (multiplier effect) ไปยังภาคส่วนเศรษฐกิจอื่นๆ

3) รัฐบาลควรกระตุ้นเศรษฐกิจโดยภาพรวมเพื่อทำให้นักลงทุนกล้าลงทุน
อย่างไรก็ดี ผลที่ตามก็คือ การเพิ่มบทบาทของรัฐบาลอาจนำไปสู่ “สภาวะจักรวรรดิ
ประธานาธิบดี” (imperial presidency) อันหมายถึง สภาวะที่อำนาจของฝ่าย
บริหารเพิ่มมากขึ้น เหนือกว่าฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ

นโยบายนิวติลกับบทบาทของประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี รูสเวลท์

วิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่เกิดขึ้นในสมัยของประธานาธิบดีเฮอเบิร์ต ฮูเวอร์ (Herbert Hoover) โดยมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับสถานการณ์การคลังสาธารณะที่ประสบปัญหาเป็นสัญญาณดังกล่าว 2 ประการ คือ

1) รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้ลดลงครึ่งหนึ่งจากช่วงเวลาก่อนหน้านี้ อันเนื่องมาจากนักลงทุน ผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจไม่สามารถขายสินค้าได้จากการที่ผู้บริโภคลดลง

2) งบประมาณของรัฐเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหนัก จากการงบประมาณเกินดุลถึง 734 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ในปีงบประมาณ ค.ศ. 1929 ลดลงไปที่ขาดดุลถึง 2.7 พันล้าน ในปีงบประมาณ ค.ศ. 1932 โดยมีสาเหตุหลักมาจากการที่รัฐบาลเก็บภาษีได้ลดลง

นโยบายนิวดีลกับบทบาทของประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี รูสเวลท์

ซึ่งรัฐบาลฮูเวอร์ ได้ใช้นโยบายทางการเงินสมัยใหม่ (modern fiscal policy) ซึ่งเป็นนโยบายแบบขาดดุล กับนโยบายอื่นๆ เช่น การเพิ่มการจ้างงานสาธารณะ ลดภาษีส่วนบุคคลและภาษีบริษัท และเพิ่มการอนุมัติสินเชื่อ พร้อมทั้งปรับโครงสร้างทางการเงิน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งในสมัยรัฐบาล แฟรงคลิน ดี รูสเวลท์ (Franklin. D. Roosevelt) ได้ใช้นโยบายนิวดีล (new deal) ที่ได้อิทธิพลจากสำนักเคนส์เซียน โดยเพิ่มบทบาทของรัฐในการเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการดูแลประชาชน เช่น รัฐบาลบัญญัติฉุกเฉินเพื่อการฟื้นฟูธนาคาร การก่อตั้งสำนักงานบรรเทาทุกข์ฉุกเฉินแห่งชาติ การจัดตั้งสำนักงานการจ้างงานสาธารณะ การก่อตั้งหน่วยอนุรักษ์ธรรมชาติฝ่ายพลเรือน รัฐบาลยุติฟื้นฟูอุตสาหกรรมแห่งชาติ การจัดตั้งสำนักการโยธินการ ฯลฯ โดยนโยบายดังกล่าวเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรม เช่น ถนน สนามบิน ฯลฯ

นโยบายนิวติลกับบทบาทของประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี รูสเวลท์

นโยบายนิวติลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

- 1) รัฐบาลกลางดูแลสวัสดิการของบุคคล
- 2) สภาวะจักรวรรดิประธานาธิบดี
- 3) ใช้งบประมาณขาดดุล
- 4) เกิดสภาวะการจ้างงานสูงสุดโดยเฉพาะในยามสงคราม
- 5) การก่อตั้งคณะกรรมการแนวทางการจ้างงานอย่างยุติธรรม

หลังยุคสงครามโลกครั้งที่สอง ที่รัฐบาลวอชิงตันเข้าร่วมและเป็นฝ่ายชนะได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก และต่อมาเป็นที่ผู้วางระเบียบโลก

เศรษฐกิจการเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

โรเบิร์ต โอ ไบรอัน และมาร์ค วิลเลียมส์ เสนอว่า การสงครามโลกครั้งที่สองได้สร้างพลวัตที่สำคัญในระดับโลก 4 ประการ ดังนี้

- 1) การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของอำนาจในทางเศรษฐกิจโลกและอำนาจทางการเมือง
- 2) การเกิดขึ้นและการขยายตัวของรัฐสวัสดิการในยุโรปตะวันตก
- 3) ความเสียหายต่อทรัพย์สินและโครงสร้างพื้นฐานในยุโรปและเอเชีย
- 4) การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างยุโรปและเมืองขึ้นต่างๆ

เศรษฐกิจการเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

ในขณะที่ฝ่ายสัมพันธมิตรชนะฝ่ายอักษะ ได้เรียนรู้บทบาทสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- 1) การความปั่นป่วนในการเงินระหว่างประเทศมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดระบบฟาสซิสต์ในประเทศเยอรมัน จึงเริ่มสร้างเสถียรภาพระบบการเงินโลก นำไปสู่การสร้างกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารโลก และแผนการมาร์แชล
- 2) ระบบเศรษฐกิจโลกที่แบ่งเป็นภูมิภาคต่างๆมาทำการแข่งขันกัน เป็นพลวัตที่อันตราย ถูกแทนที่ด้วยการสถาปนาระบบการค้าพหุภาคีในรูปแบบของความตกลงทั่วไปว่าด้วยศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade) หรือ แกตต์ (GATT)
- 3) การผลักดันให้เกิดรัฐแบบเคนส์เซียน เพื่อกระจายความเท่าเทียมของพลังมวลชน

เศรษฐกิจการเมืองในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

ในขณะที่ฝ่ายสัมพันธมิตรชนะฝ่ายอักษะ ได้เรียนรู้บทบาทสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

4) การจัดการทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการจัดการด้านความมั่นคงที่เข้มแข็งเพียงพอ การสร้างความร่วมมือทางด้านการทหารในยุคสงครามเย็น เช่นองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) และความร่วมมือด้านอาวุธนิวเคลียร์

5) ภารกิจในการสร้างระบบระเบียบระหว่างประเทศไม่สามารถกระทำได้อย่างสำเร็จได้ หากสหรัฐอเมริกาไม่มีบทบาทที่แข็งขัน นโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองชัดเจนในการเป็นผู้นำฝ่ายโลกเสรี

ระเบียบโลกในยุคหลังสงครามโลก
ครั้งที่สองและสงครามเย็น

ดร. สันหนัด จักรภัทรวงศ์

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในฐานะกรอบและแนวทางปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้น
จากบรรดาประเทศมหาอำนาจและฝ่ายที่ชนะ การทำงานของระบบทุนนิยมโลก
ได้ผลักดันให้โครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลกอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของ
ประเทศศูนย์กลางที่มีระบบทุนนิยมโลก โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง (Pax
Americana)

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

ระบบทุนนิยมได้เปิดโอกาสให้ประเทศมหาอำนาจบางรายได้ก้าวขึ้นมาเป็น “จุดศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลก” ในที่นี้ได้แก่ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ทั้งสองประเทศรู้จักกันดีในชื่อของ “Pax Britannica” อันหมายถึง ระบบทุนนิยมโลกที่มีอังกฤษเป็นศูนย์กลาง อยู่ในช่วงราวศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม จนกระทั่งถึงก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด และ “Pax Americana” อันหมายถึง ระบบทุนนิยมโลกที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางอยู่ราวช่วงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ในยุคสิ้นสุดในสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นฝ่ายพันธมิตรชนะสงคราม นำโดยสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สหภาพโซเวียต และฝรั่งเศส ได้ผลักดันให้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ ขึ้นควบคู่กันนั้นในเดือนสิงหาคมปี ค.ศ. 1944 สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและพันธมิตรอีก 42 ประเทศได้มาประชุมกันที่รีสอร์ทเล็กๆ แห่งหนึ่งที่มีชื่อว่า “เบรตตันวูดส์” (Bretton Woods) มลรัฐนิวแฮมป์เชียร์ ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

หัวหน้าของการประชุมได้แก่ แฮรี ไวท์ (Harry White) รัฐมนตรีกระทรวงการคลังแห่งสหรัฐอเมริกาและจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ที่ประชุมเห็นว่า สถานะของความเสียหายอย่างหนักในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโลก ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงเห็นพ้องให้มีการสถาปนาระบบความมั่นคงที่ช่วยเหลือฟื้นฟูเศรษฐกิจโลกในช่วงสงครามครั้งที่ 2 ขึ้น นำมาสู่การตั้ง “ระบบเบรตตันวูดส์” (Bretton Woods System) โดยมีหัวใจหลักสำคัญคือ **การที่รัฐเป็นผู้ก่อให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจ** ภายใต้ระบบเบรตตันวูดส์ ประเทศผู้ชนะสงครามได้วางโครงสร้างหลักไว้ 3 ประการดังนี้

โครงสร้างที่ 1. การสร้างสมดุลในระบบเศรษฐกิจ ที่ประชุมเบรตตันวูดส์ ได้ตกลงให้มีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้น 3 องค์การเพื่อทำหน้าที่ต่างกันในระบบเศรษฐกิจโลกอันประกอบไปด้วย

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

(1) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) บทบาทหลักของไอเอ็มเอฟได้แก่ การเป็นผู้รักษากฎระเบียบและการบริหารจัดการเงินตราในระดับระหว่างประเทศ การทำหน้าที่อนุมัติการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยน การให้คำแนะนำประเทศต่างๆ จากนโยบายทางการเงิน และที่สำคัญที่สุดคือ การกำหนดสินเชื่อให้แก่ประเทศต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน

(2) “ธนาคารเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนาประเทศ” (International Bank for Reconstruction and Development: IBRD) เพื่อทำหน้าที่ในการฟื้นฟูประเทศที่เสียหายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 บทบาทที่สำคัญของธนาคารคือ การอนุมัติเงินกู้ให้แก่บรรดาประเทศต่างๆ ในวงเงิน 10,000 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ บนความคาดหวังที่สำคัญของธนาคารคือ การหามาตรการเร่งรัดให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ และระบบเศรษฐกิจต่างประเทศสามารถกลับมาฟื้นตัวดังเช่นก่อนช่วงสงครามภายในระยะเวลา 5 ปี

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

(3) “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร” (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) เพื่อทำหน้าที่ในการกำกับดูแลและสร้างเสถียรภาพการค้าโลกในช่วงสงครามและในช่วงหลังสงคราม บทบาทหลักของแกตต์คือ การวางขั้นตอน กระบวนการ และหลักการสำหรับการเจรจาทางภาษี โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการค้าเสรีที่เปิดโอกาสให้ทุกประเทศสามารถค้าขายสินค้าที่ประเทศของตนมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบได้ ถึงแม้สถานะของแกตต์เป็นสนธิสัญญาฉบับชั่วคราว แต่การมีอยู่ของแกตต์มีความสำคัญอย่างเพียงพอในการเป็นฉันทามติทางการค้าท่ามกลางประเทศต่างๆ นอกเหนือจากการส่งเสริมการค้าเสรีและความมั่นคงและยังถูกคาดหวังมีผลต่อการสร้างสันติภาพในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วย

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

โครงสร้างที่ 2 การสร้างสวัสดิการในรัฐ อันหมายถึง การที่รัฐทำหน้าที่ในการดูแลสภาพเศรษฐกิจและการจ้างงานมิให้กลับมาถดถอย เหมือนในยุคเศรษฐกิจตกต่ำครั้งรุนแรง (the Great Depression) ในช่วงปลายทศวรรษ 1920 อีก ในประเด็นที่สหรัฐอเมริกาได้ปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจแบบเคนส์เซียน รัฐจะทำหน้าที่ในการก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างสมดุลทางเศรษฐกิจผ่านงบประมาณขาดดุล

และโครงสร้างที่ 3 การควบคุมการไหลเข้าออกของเงินตรา อันหมายถึง กระบวนการสร้างระบบแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) สหรัฐอเมริกาในฐานะมหาอำนาจอันดับ 1 ของโลกได้เสนอในที่ประชุมว่า นับแต่บัดนี้ไป สหรัฐอเมริกาขอทำหน้าที่ในการเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนและการควบคุมเงินตรา โดยที่ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาได้ผูกติดเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกากับทองคำ กลไกของการแลกเปลี่ยนคือผู้ใดก็ตามที่มีเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกายังอยู่ในมือทุกๆ \$35 จะสามารถแลกเปลี่ยนเป็นทองคำได้ จำนวน 1 ทรอยออนซ์ (Troy OZ) ที่มีค่าราวทองคำหนัก 2 บาท

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

ในทางกลับกันทุกๆ \$35 ที่ธนาคารกลางสหรัฐอเมริกาจะผลิตเงินออกมาเขาจำเป็นต้องมั่นใจว่ามีทองคำอยู่ในคลังสำรองอย่างน้อย 1 ทROYออนซ์ การรับประกันค่าเงินกับทองคำในลักษณะนี้ ทำให้ปริมาณของเงินตรามีเสถียรภาพเป็นอย่างมาก เงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาก็กลายเป็นเงินสกุลหลักที่ทุกประเทศให้ความเชื่อมั่น

เมื่อเข้าสู่ช่วงสงครามเย็นกลไกระบบเบรตตันวูดส์ ก็ถูกสถาปนาขึ้นได้กลายมาเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถเล่นบทบาทมหาอำนาจโลกได้อย่างเต็มตัว (hyper power) ในด้านการทหาร สหรัฐอเมริกาและเหล่าพันธมิตรได้สร้างความร่วมมือทางการทหารเพื่อปกป้องตนเองและขยายผลประโยชน์ในเวทีโลก ในขณะที่เดียวกันรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจในหมู่ที่โลกตะวันตกถูกเชื่อมเข้าด้วยชุดสถาบันทางเศรษฐกิจจำนวนมาก สถาบันเหล่านี้ทำหน้าที่ในการจัดระเบียบด้านการเงิน การค้าและการผลิตของโลก ซึ่งอิทธิพลของเคนส์เซียน ที่เริ่มต้นตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1930 ยังดำรงอยู่และสะท้อนให้เห็นถึงผ่านนโยบายต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

หากย้อนไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สหภาพโซเวียต ได้ร่วมมือการต่อสู้กับประเทศเยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น ความร่วมมือในกลุ่มพันธมิตรถูกขนานนามว่าเป็นพันธมิตรอันยิ่งใหญ่ (The Great Alliance) แต่ทว่าเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงความพ่ายแพ้ของฝ่ายอักษะอันได้แก่ นาซีเยอรมัน ญี่ปุ่น ได้ทำให้ความเป็นพันธมิตรในช่วงสงครามยุติลงไปด้วย จากพันธมิตรที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นแปรสภาพไปสู่ความเป็นปฏิปักษ์ในยุคสงครามเย็น โครงสร้างของยุโรปถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่ายอย่างชัดเจน ได้แก่ เสรีประชาธิปไตยซึ่งนำโดยสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร และค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งนำโดยสหภาพโซเวียตและพันธมิตรในยุโรปตะวันออก

นอกเหนือจากโครงสร้างระบบทุนนิยมโลกที่ถูกขับเคลื่อนโดยองค์การโลกบาลตามระบบเบรตตันวูดส์แล้ว ปรากฏการณ์ที่สำคัญในยุคสงครามเย็นคือสหรัฐอเมริกาได้ใช้ระบบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทหาร โดยทางเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกาได้ใช้เงินทุนฟื้นฟูประเทศในยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่นตามแผนการมาร์แชล (Marshall plan)

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

ส่วนในด้านการทหารอเมริกาได้ส่งกองทัพไปประจำการในประเทศต่างๆ และสร้างระบบความร่วมมือในหมู่ที่โลกตะวันตกที่มีชื่อว่า องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization) หรือที่รู้จักกันในนามว่า นาโต้ (NATO) ประเด็นหลักของนาโต้คือการที่อเมริกาใช้อาวุธนิวเคลียร์ป้องปรามความก้าวร้าวของสหภาพโซเวียตในยุโรป หากสหภาพโซเวียตรุกรานดินแดนของสมาชิก กองกำลังของสหรัฐอเมริกา แคนาดา และยุโรปจะส่งกองกำลังร่วมกันตอบโต้กับสหภาพโซเวียตทันที ในขณะเดียวกันอังกฤษ ฝรั่งเศส และสหภาพโซเวียตก็ครอบครองนิวเคลียร์ พลวัตทางการเมืองจึงมีลักษณะ “ดุลภาพแห่งความหวาดกลัว” (Balance of terror) อันหมายถึงการครอบครองอาวุธทำลายล้างกัน ส่งผลให้ประเทศมหาอำนาจเหล่านั้นหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันโดยตรง

สหรัฐอเมริกา ประเทศศูนย์กลางระบบทุนนิยมโลกและระบบเบรตตันวูดส์

ความขัดแย้งและการแข่งขันทางการทหารระหว่างสองมหาอำนาจ สหรัฐอเมริกาซึ่งใช้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบเสรีนิยม และสหภาพโซเวียตซึ่งใช้อุดมการณ์แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ได้ใช้รูปแบบของสงครามในลักษณะของสงครามตัวแทน (Proxy War) เช่น ในกรณีของสงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม การแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติระดับชาติและสงครามแยกดินแดนในหลายๆ พื้นที่ทั่วโลก ซึ่งผลจากการแข่งขัน ได้ส่งผลให้ประเทศในพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียง เช่น ญีปุ่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ที่ได้รับอานิสงส์จากการที่สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อสร้างร่มเงาความมั่นคงในภูมิภาค ในขณะที่ส่วนอื่นๆ ในภูมิภาค กลับเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้งในระดับท้องถิ่นที่ใช้ความรุนแรง และความยากจน รวมถึงการใช้ระบอบเผด็จการในหลายประเทศในการรักษาอำนาจของตนด้วยการสนับสนุนจากชาติมหาอำนาจ ซึ่งในภูมิภาคเหล่านี้ ได้ประสบความเจ็บปวดอย่างรุนแรงและการสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ไม่ว่าจะเป็นความตายของประชาชน ความสูญเสีย อดอยากของผู้คนจำนวนหลายล้านคน ในขณะที่ประเทศในตะวันตกก็ยังรักษาสันติภาพไว้ได้

องค์การโลกลบาลในระบบทุนนิยมโลก

จากบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในยุคปัจจุบันองค์การระหว่างประเทศ (International Organization) ถือเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ที่มีบทบาทอย่างมากและทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ อาจกล่าวได้ว่า องค์การระหว่างประเทศที่ถือว่าเป็นตัวแสดงที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับรัฐ และมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิก การวางกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ การจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือในหมู่สมาชิกต่างๆ การมีอยู่ขององค์การระหว่างประเทศจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งยวดของระบบระหว่างประเทศในปัจจุบัน

องค์การโลกลบาลหลักของโลก หมายถึง องค์การที่มีความสำคัญในระดับโลกอันประกอบไปด้วยองค์การสหประชาชาติ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลก ธนาคารโลกและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค องค์การเหล่านี้เป็นองค์การที่มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันที่ครอบคลุมในมุมต่างๆ ของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเชิงเศรษฐกิจการเมือง สังคมและวัฒนธรรม

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

องค์การสหประชาชาติก่อตั้งเป็นทางการในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ปัจจุบันมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกามีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 193 ประเทศจากจำนวนผู้ก่อตั้งทั้งหมด 51 ประเทศ ประเทศล่าสุดที่เข้าเป็นสมาชิก ได้แก่ ประเทศซูดานใต้ (ข้อมูลเมื่อ วันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 2021) สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติในวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1946 ซึ่งตรงกับสมัยของรัฐบาลของพลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ในขณะเวลานั้นประเทศไทยยังคงใช้ชื่อว่า สยาม อยู่ การเข้าถึงภูมิหลังและโครงสร้างขององค์กรเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้าใจบทบาทของสหประชาชาติในปัจจุบัน

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ที่มาและภูมิหลังขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติเป็นองค์การที่ตั้งขึ้นหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง แต่ทว่าความพยายามในการก่อตั้งสหประชาชาติ มีมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เพิ่งเริ่มต้นขึ้นก่อนที่สหรัฐอเมริกาประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างเป็นทางการกล่าวคือ

- ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1941 วินสตัน เชอร์ชิล (Winston Churchill) นายกรัฐมนตรีแห่งสหราชอาณาจักรในเวลานั้นและ แฟรงกลิน ดี รูสเวลท์ (Franklin D. Roosevelt) ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา ได้มาร่วมปรึกษาหารือกันถึงความเป็นไปได้ในการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นหากสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงและเป็นที่มาของการลงนามในกฎบัตรแอตแลนติก (Atlantic Charter)

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ที่มาและภูมิหลังขององค์การสหประชาชาติ

- ในเวลาต่อมาเดือนมกราคม ประเทศพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร จำนวน 26 ประเทศ ได้ประชุมรวมกันที่กรุงวอชิงตันดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประชุมร่วมกันประกาศปฏิญญาวอชิงตัน (Washington Declaration) ซึ่งต่อมาเรียกว่าปฏิญญาสหประชาชาติ (United Nations Declaration) โดยคำว่าสหประชาชาติ เป็นคำศัพท์ที่มาจากแนวคิดของประธานาธิบดีรูสเวลต์นั้นหมายถึง การที่ประเทศต่างๆ จะให้ความร่วมมือร่วมใจที่จะต่อต้านศัตรูร่วมกัน จึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของประเทศสมาชิกในการให้คำมั่นร่วมมือกันว่ารัฐต่างๆที่จะใช้ทรัพยากรของตนอย่างเต็มที่เพื่อต่อต้านเยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศอักษะในขณะนั้น

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ที่มาและภูมิหลังขององค์การสหประชาชาติ

- วันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1943 รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสหภาพโซเวียตได้มาร่วมประชุมกันในการประชุม ซึ่งเป็นการประชุมมอสโก ครั้งที่ 3 จากการประชุมทั้งหมด 5 ครั้ง โดยการประชุมได้ยืนยันว่า สงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง การประชุมครั้งนี้เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญในการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศ เพื่อวางระเบียบโลกใหม่และกำหนดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขึ้น

วันที่ 22 - 25 พฤศจิกายน ในปีเดียวกัน ได้มีการจัดการประชุมกันที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และจีน โดยมีวัตถุประสงค์ของการประชุมเพื่อต้องการเอาชนะญี่ปุ่นและนำตัวบุคคลสำคัญทางการเมืองที่เป็นต้นเหตุของสงครามมาลงโทษให้ได้ รวมไปถึงการคืนดินแดนต่างๆ ที่ญี่ปุ่นยึดไว้เป็นเอกราชโดยเร็วที่สุดโดยเฉพาอย่างยิ่งประเทศเกาหลี

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ที่มาและภูมิหลังขององค์การสหประชาชาติ

- วันที่ 21 สิงหาคมถึง 28 กันยายน ค.ศ. 1944 ได้มีการประชุมวางแผนก่อตั้งสหประชาชาติที่เมืองดัมบัตันโอกส์ กรุงวอชิงตันดีซี โดยมีตัวแทนจาก ฝรั่งเศส จีน อังกฤษ สหรัฐอเมริกาและโซเวียต ที่มีข้อสรุปร่วมกันให้จัดตั้งองค์การที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

- หลังจากนั้นในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ค.ศ. 1945 ผู้แทนจากรัฐสมาชิก 51 รัฐ ได้ร่วมประชุมกันที่นครซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ และบรรจുകาลยุดิธรรมระหว่างประเทศเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสหประชาชาติ หลังจากลงนามแล้วประเทศสมาชิกได้ลงสัตยาบันร่วมกัน จนกระทั่งแล้วเสร็จในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ซึ่งเป็นวันที่กฎบัตรสหประชาชาติมีผลบังคับใช้ในวันแรก และนับว่าวันนี้เป็นวันของสหประชาชาติด้วย

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ที่มาและภูมิหลังขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาตินับว่าเป็นองค์การที่มีบทบาทอย่างสูงมากในปัจจุบันกล่าวได้ว่า ความพยายามในการวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ของรัฐสมาชิกตั้งแต่ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สร้างรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบโลกปัจจุบัน จนถึงวันนี้้องค์กรสหประชาชาติทำงานมา มากกว่า 75 ปี และได้มีบทบาทอย่างกว้างขวางทางด้านการสร้างความมั่นคงเสถียรภาพโลก การพัฒนาเครื่องมือในการสร้างสันติภาพผ่านกฎหมายระหว่างประเทศและการทูต การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้าเสรี การผลักดันกิจกรรมทางด้านมนุษยสิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม การดูแลเหล่าดินแดนอาณานิคม รวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

กิจกรรมเหล่านี้ได้สอดรับกับเนื้อความในกฎบัตรสหประชาชาติอย่างยิ่ง โดยเฉพาะมาตราที่ 1 ที่ระบุถึงความมุ่งหมายของสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ข้อ 1 - ความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติ คือ

- 1) เพื่อดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ และเพื่อจุดหมายปลายทางนั้นจะได้ดำเนินมาตรการร่วมกันอันมีผลจริงจัง เพื่อการป้องกันและการขจัดปดเป่าการคุกคามต่อสันติภาพ และเพื่อปราบปรามการกระทำการรุกรานหรือการละเมิดอื่น ๆ ต่อสันติภาพ และนำมาซึ่งการแก้ไข หรือระงับกรณีพิพาทหรือสถานการณ์ระหว่างประเทศอันอาจนำไปสู่การละเมิดสันติภาพ โดยสันติวิธีและสอดคล้องกับหลักการแห่งความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ
- 2) เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างประชาชาติทั้งหลาย โดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งหลายเป็นมูลฐาน และจะดำเนินมาตรการอื่น ๆ อันเหมาะสม เพื่อเป็นกำลังแก่สันติภาพสากล

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ข้อ 1 - ความมุ่งประสงค์ของสหประชาชาติ คือ

3) เพื่อให้บรรลุถึงการร่วมมือระหว่างประเทศ ในอันที่จะแก้ปัญหาระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือมนุษยธรรมและในการส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และต่ออิสรภาพอันเป็นหลักมูลสำหรับทุกคน โดยไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา และ

4) เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับประสานการดำเนินการของประชาชาติทั้งหลายให้กลมกลืนกันในอันที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางร่วมกันเหล่านี้

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติเป็นองค์การที่มีความสำคัญอย่างมากในโลกปัจจุบัน และถือเป็นองค์การโลกบาลที่ทำหน้าที่เสมือนผู้ดูแลโลก และมีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในด้านต่างๆ อาทิ สันติภาพและความมั่นคง (Peace and Security) การพัฒนา (Development) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) กิจกรรมด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Affairs) และกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) มิติเหล่านี้ถือเป็นพันธกิจหลักทำ **ประการองค์การสหประชาชาติ**ให้มีความสำคัญอย่างมาก

สหประชาชาติแบ่งโครงสร้างองค์การออกเป็น 6 องค์หลัก โดยที่แต่ละโครงสร้างมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป องค์การหลักเหล่านี้ประกอบด้วย

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

สมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly - UNGA): ที่ประชุมของประเทศสมาชิกทั้งหมด เพื่อปรึกษาหารือและตัดสินใจประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาระดับโลกร่วมกัน โดยฉันทามติหรือการลงคะแนนเสียง

หน้าที่ของสมัชชาสหประชาชาติ

- 1) อภิปรายปัญหาเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงาน
- 2) ศึกษาและจัดทำคำแนะนำเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมือง กฎหมายระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและอนามัย
- 3) พิจารณาให้ความเห็นชอบงบประมาณขององค์การและกำหนดส่วนเฉลี่ยค่าบำรุงของสมาชิก
- 4) เลือกตั้งสมาชิกองค์กรหลักอื่นๆ องค์กรย่อย โครงการหรือกองทุนของสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ข้อมติสมัชชาสหประชาชาติ (Resolution): คำแนะนำแก่ประเทศสมาชิก มิใช่การบังคับทางกฎหมาย แต่ก็มีน้ำหนักทางการเมือง เพราะถือเป็นความเห็นโดยทั่วไปของประเทศส่วนใหญ่ในโลก หรือประชาคมระหว่างประเทศที่สมัชชาเป็นตัวแทน

การลงมติในสมัชชาสหประชาชาติ

การออกเสียงลงคะแนน

ก. แบบชুমือ: นิยมใช้ในการประชุมของคณะกรรมการใหญ่ในเรื่องที่ไม่ยุ่งยากนัก หรือในห้องประชุมที่ไม่มีอุปกรณ์กดลงคะแนนเสียง การออกเสียงแบบนี้ไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน

ข. แบบ Record Vote: คณะผู้แทนกดปุ่มออกเสียง และ เจ้าหน้าที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน โดยมีปุ่ม 3 ปุ่ม ได้แก่ ปุ่มสีเขียว (เห็นด้วย) ปุ่มสีเหลือง (งดออกเสียง) และปุ่มสีแดง (ไม่เห็นด้วย)

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

ค. แบบเรียกชื่อ (Roll call vote): จะมีการจับฉลากชื่อประเทศเพื่อเป็นประเทศแรกในการกล่าวออกเสียงเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรืองดออกเสียง จากนั้นจะเป็นประเทศต่อไปตามลำดับตัวอักษร ผู้แทนประเทศที่กล่าวออกเสียงจะต้องกดปุ่มออกเสียงไปด้วย

ง. แบบลับ (Secret Ballot): ปกติใช้ในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสำคัญต่างๆ

* การลงคะแนนเสียง โดยปกติใช้หลักเสียงข้างมากธรรมดา (Simple Majority) ของสมาชิก ซึ่งเข้าประชุมออกเสียง เว้นแต่ปัญหาสำคัญตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับข้อ 85 ของสมัชชาฯ ซึ่งใช้หลักการออกเสียง 2 ใน 3 (Two-thirds Majority)

** สมาชิกอาจอธิบายท่าทีของตน หรือมีข้อสงวนใดๆ ก่อนลงมติหรือหลังลงมติได้

การผ่านข้อมติโดยไม่ออกเสียงหรือฉันทามติ (Consensus) ในกรณีที่ร่างข้อมติไม่มีปัญหาขัดแย้งระหว่างสมาชิก

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

คณะกรรมการหลักภายใต้สมัชชาสหประชาชาติ

การประชุมเต็มคณะ (Plenary)

คณะกรรมการ 1 (การลดอาวุธ และความมั่นคง)

คณะกรรมการ 2 (เศรษฐกิจ การคลัง และสิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการ 3 (สังคม มนุษยธรรม และวัฒนธรรม)

คณะกรรมการ 4 (การเมืองพิเศษ และการปลดปล่อยอาณานิคม)

คณะกรรมการ 5 (การบริหารและงบประมาณ)

คณะกรรมการ 6 (กฎหมาย)

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council - UNSC):

มีหน้าที่ดำเนินการกับปัญหาเรื่องสงครามและสันติภาพของโลก

สมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ :15 ประเทศ ได้แก่ 1) สมาชิกถาวร (Permanent Members) 5 ประเทศ คือ จีน ฝรั่งเศส รัสเซีย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา สามารถใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) 2) สมาชิกไม่ถาวร (Non-Permanent Members) คือ การจัดสรรโควต้าของแต่ละภูมิภาค :แอฟริกา (3 ที่นั่ง) / เอเชีย (2 ที่นั่ง) / ละตินอเมริกาและแคริบเบียน (2 ที่นั่ง)/ ยุโรปตะวันตก (2 ที่นั่ง) / ยุโรปตะวันออก (1 ที่นั่ง) สมาชิก 10 ประเทศ ปัจจุบัน : The Council is composed of 15 Members: Belgium (2020) / Côte d'Ivoire (2019) / Dominican Republic (2020) / Equatorial Guinea (2019) / Germany (2020) / Indonesia (2020) / Kuwait (2019) / Peru (2019) / Poland (2019) / South Africa (2020) (สถานะล่าสุด : วันที่ 2 ตุลาคม 2562)

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

- ได้รับเลือกตั้งจากสมัชชาสหประชาชาติ
- วาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี และไม่มีสิทธิเข้ารับเลือกตั้งซ้ำโดยทันที

หน้าที่ของ UNSC

1) การระงับกรณีพิพาท

2) การดำเนินการเกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำการ

รุกราน

- พิจารณาให้คำแนะนำหรือวินิจฉัยว่าจะใช้มาตรการใดเพื่อฟื้นฟูสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศ

- ใช้ หรือ ไม่ใช้กำลัง

- การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การห้ามเดินทาง การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

- ขอให้รัฐสมาชิกดำเนินการโดยใช้กำลังทางบก ทางทะเล หรืออากาศ
 - ส่งข้อขัดแย้งทางกฎหมายระหว่างรัฐคู่กรณีให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice - ICJ) พิจารณา
- 3) ตามข้อบทที่ 25 ของกฎบัตรสหประชาชาติ รัฐสมาชิกสหประชาชาติมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการและผลการตัดสินใจของ UNSC

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Council - ECOSOC): ศึกษาและรายงานเกี่ยวกับประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสาธารณสุขระหว่างประเทศ

สมาชิกของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม: 54 ประเทศ

- เลือกโดยสมัชชาสหประชาชาติ
- วาระการดำรงตำแหน่ง 3 ปี และมีสิทธิเข้ารับตำแหน่งซ้ำโดยทันที
- ไทยเคยเป็นสมาชิมาแล้ว 6 ครั้งคือ ปี พ.ศ. 2517-2519, 2523-2525 , 2526-2528 , 2532-2534 , 2538-2540 และ 2548-2550

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

หน้าที่ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม

- 1 ปรับปรุงฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสาธารณสุข และให้คำแนะนำเรื่องดังกล่าวต่อสมัชชาสหประชาชาติ รัฐสมาชิกและทบวงการชำนัญพิเศษที่เกี่ยวข้อง
- 2 ให้ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน
- 3 จัดเตรียมร่างอนุสัญญาและเรียกประชุมระหว่างประเทศในเรื่องทั้งหลายที่อยู่ในขอบอำนาจของคณะฯ
- 4 ทำความตกลงและประสานกิจกรรมกับทบวงการชำนัญพิเศษ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

คณะมนตรีภาวะทรัสตี (Trusteeship Council):

มีหน้าที่หลักในการดูแลและรับผิดชอบดินแดนที่เป็นอาณานิคมของมหาอำนาจ แต่ในปัจจุบันได้ยุติบทบาทลง

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice - ICJ):

ตั้งอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ บางครั้งเรียกว่า ศาลโลก ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ประกอบด้วยองค์ผู้พิพากษา 15 คน เลือกโดยสมัชชาใหญ่และมนตรีความมั่นคงร่วมกัน ซึ่งทั้ง 15 คน จะมาจากรัฐเดียวกันไม่ได้ ในปัจจุบันสหประชาชาติได้เพิ่มเติมศาลอาญาระหว่างประเทศอีกด้วย

องค์การสหประชาชาติ (United Nation)

สำนักเลขาธิการ (Secretariat):

สำนักงานเลขาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่อยู่ภายใต้การนำของ “เลขาธิการสหประชาชาติ” (Secretary- General) ตำแหน่งดังกล่าวนี้ได้มาจากการเลือกตั้งโดยสมัชชาใหญ่ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสามของสมาชิกทั้งหมด ตามคำแนะนำของคณะมนตรีความมั่นคง เลขาธิการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองสมัย แต่โดยหลักการแล้วเลขาธิการสหประชาชาติต้องมาจากรัฐที่เป็นกลางหรือรัฐที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด สำหรับเลขาธิการสหประชาชาติคนปัจจุบันได้แก่ นายอันโตนิโอ กูร์เตียเลส (Antonio Guterres) จากประเทศโปรตุเกส โดยเริ่มทำงานตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2012 และสิ้นสุดในปลาย ค.ศ. 2021

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund - IMF)

ที่มาและกำเนิด:

1. ภูมิหลัง

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 1944 จากการประชุม United Nations Monetary and Financial Conference หรือ ที่รู้จักดีในนามของ Bretton Woods Conference โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี สหรัฐอเมริกา และมีฐานะเป็นทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ

ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

(<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/gabnab.htm>) กำหนดให้กองทุนการเงินฯ ทำหน้าที่สนับสนุนความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศ สนับสนุนการค้าระหว่างประเทศให้ขยายตัวอย่างสมดุล เสริมสร้างเสถียรภาพในอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ สนับสนุนการจัดตั้งระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ และให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาดุลการชำระเงิน

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund - IMF)

ที่มาและกำเนิด:

2. บทบาทหลัก

กองทุนการเงินฯ มีบทบาทหลักในการสอดส่องดูแลเศรษฐกิจ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางการเงินและความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศสมาชิก เพื่อให้ระบบการเงินระหว่างประเทศมีเสถียรภาพ

การสอดส่องดูแลเศรษฐกิจ : กองทุนการเงินฯ ติดตามภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศสมาชิกอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมหารือกับประเทศสมาชิกเป็นประจำ (หรือ Article IV Consultation) ซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดจัดประชุมทุกปี โดยเจ้าหน้าที่กองทุนการเงินฯ จะไปเยือนประเทศสมาชิกเพื่อประเมินภาวะและเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งให้คำแนะนำนโยบาย

ทั้งนี้ กองทุนการเงินฯ จะรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก เพื่อนำมาประเมินภาวะเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยจะเผยแพร่ผลการประเมินทุกครึ่งปีในรายงานแนวโน้มเศรษฐกิจโลก (World Economic Outlook) และรายงานเสถียรภาพการเงินโลก (Global Financial Stability Report)

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund - IMF)

ที่มาและกำเนิด:

ความช่วยเหลือทางการเงิน : กองทุนการเงินฯ ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาดุลการชำระเงิน เพื่อช่วยฟื้นฟูเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านโครงการเงินกู้ (facilities) ประเภทต่างๆ ซึ่งประเทศที่ขอความช่วยเหลือจะต้องดำเนินนโยบายหรือมาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินตามที่กำหนดในจดหมายแสดงเจตจำนง (Letter of Intent) เงินทุนของโครงการเงินกู้ของกองทุนการเงินฯ ได้มาจากการชำระเงินค่าโควตาของประเทศสมาชิกเป็นสำคัญ ดังนั้น ความสามารถในการให้กู้ของกองทุนการเงินฯ จึงกำหนดโดยโควตารวมของประเทศสมาชิกเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม กองทุนการเงินฯ สามารถกู้ยืมจากประเทศที่มีฐานะทางการเงินแข็งแกร่งจำนวนหนึ่งภายใต้ความตกลงให้กู้แก่กองทุนการเงินฯ (General Arrangements to Borrow - GAB) และความตกลงให้กู้แก่กองทุนการเงินฯ ฉบับใหม่ (New Arrangements to Borrow - NAB)

(<http://www.imf.org/external/np/exr/facts/gabnab.htm>)

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund - IMF)

โครงสร้างองค์กร

สภาผู้ว่าการกองทุนการเงินฯ ประกอบด้วยผู้ว่าการจากแต่ละประเทศสมาชิก (<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.htm>) จะประชุมร่วมกันปีละหนึ่งครั้ง ระหว่างการประชุมประจำปี กองทุนการเงินฯ และธนาคารโลก เพื่อหารือและตัดสินใจนโยบายสำคัญของกองทุนการเงินฯ นอกจากนี้ ยังมี International Monetary and Financial Committee (IMFC) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 24 ท่านตามองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดย IMFC ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาสภาผู้ว่าการ ซึ่งจะพิจารณาและจัดทำข้อเสนอสำหรับประเด็นนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลระบบการเงินโลก สำหรับคณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่กองทุนการเงินฯ (<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/eds.htm>) จะดูแลการดำเนินกิจการทั่วไปของกองทุนการเงินฯ ตามข้อเสนอของ IMFC ทั้งนี้ กรรมการจัดการกองทุนการเงินฯ จะทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการบริหาร และผู้บริหารสูงสุดของเจ้าหน้าที่กองทุนการเงินฯ

กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund - IMF)

สมาชิกภาพ : จำนวนประเทศสมาชิกของกองทุนการเงินฯ ได้เพิ่มจาก 29 ประเทศเมื่อปี 1945 เป็น 185 ประเทศในปัจจุบัน โดยประเทศสมาชิกล่าสุดคือ ประเทศมอนติเนโกร (Montenegro) ซึ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการเงินฯ เมื่อเดือนมกราคม 2550 ทั้งนี้ **ประเทศที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุนการเงินฯ จะต้องเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติก่อน**

โควตา : เมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนการเงินฯ ประเทศสมาชิกจะได้รับจัดสรรจำนวนโควตาในสกุลสิทธิพิเศษถอนเงิน^{1/} (SDR) ตามขนาดของเศรษฐกิจและความสำคัญของประเทศสมาชิกนั้นๆ เทียบกับเศรษฐกิจโลก (<http://www.imf.org/external/np/sec/memdir/members.htm>) ตามปกติกองทุนการเงินฯ จะทำการทบทวนโควตาทุก 5 ปี เพื่อปรับปรุงโควตาของแต่ละประเทศให้เหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อเพิ่มทุนดำเนินการของกองทุนการเงินฯ ให้พอเพียงกับความจำเป็น

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ที่มาและกำเนิด: องค์การการค้าโลกหรือเป็นองค์การโลกบาลหลักที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ พัฒนามาตรฐานกลไกการค้าระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลกจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ 1995 การจัดตั้งครั้งนี้เป็นการแปรสภาพมาจาก “ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าศุลกากร” หรือที่รู้จักกันดีในชื่อสั้นๆว่า แกตต์ เพิ่งจัดตั้งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จากการประชุมที่เมืองเบรตตัน วูดส์ สหรัฐอเมริกา การจัดตั้ง แกตต์ในเวลานั้นมีเป้าหมาย เพื่อทำหน้าที่สร้างเสถียรภาพการค้าโลกในช่วงหลังสงคราม อันที่จริงแล้วในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำทางการเมืองและความมั่นคงของโลก ได้นำเสนอแผนการพัฒนา ข้อตกลงการค้าที่มาจากการทำหน้าที่กำกับและลดข้อจำกัดในการค้าระหว่างประเทศขึ้น ข้อตกลงทางการค้าของสหรัฐอเมริกาในครอบคลุมในแง่มุมต่างๆในด้านการค้าระหว่างประเทศเริ่มตั้งแต่ภาษี สิทธิพิเศษทางการค้า ข้อจำกัดเชิงปริมาณสินค้า การอุดหนุนสินค้า การค้าของรัฐไปจนถึงข้อตกลงในการส่งสินค้าระหว่างประเทศ ความตั้งใจดังกล่าวนำไปสู่การพยายามตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศขึ้น แต่อย่างไรก็ดีด้วยข้อจำกัดในการเมืองภายในประเทศของแต่ละประเทศสมาชิกส่งผลให้การตั้งองค์การ ไม่มีความคืบหน้า และได้รับการประนีประนอม ด้วยการตั้งความตกลงแกตต์ขึ้น ซึ่งมีความยืดหยุ่นกว่ามาแทน

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ที่มาและกำเนิด:

เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสลับซับซ้อนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลให้กฎระเบียบการค้าในระดับระหว่างประเทศมีความหลากหลายและมิติทางด้านการค้ามากขึ้น ความหลากหลายเหล่านี้ ทำให้การทำงานของแกตต์ ไม่สามารถครอบคลุมขอบเขตที่กว้างขึ้นได้ ซึ่งจะได้ทำงานมาอย่างยาวนานในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1986 - 1994 ในการประชุมครั้งสุดท้ายในรอบอุรุกวัยส่งสัญญาณว่าองค์การการค้าที่ทำหน้าที่การค้าโลกต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เสรีนิยมใหม่ ทางองค์การจึงได้มีมติให้เปลี่ยนผ่านจากแกตต์ไปสู่องค์การการค้าโลก

เป้าหมายของการปรับตัวในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดองค์การใหม่ที่สามารถตอบสนองการเปิดเสรีทางการค้า การสนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การแข่งขันในตลาดอย่างเสรีระหว่างประเทศ โดยปราศจากการควบคุมจากรัฐของของแต่ละประเทศ ภารกิจที่สำคัญขององค์การการค้าโลกคือการยกเลิกการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรและสิ่งทอ การจัดการกับอุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภาษี

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ที่มาและกำเนิด:

การสนับสนุนทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้าและมาตรฐานการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า รวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้าด้วยภารกิจเหล่านี้ถูกแปลงไปสู่ข้อตกลงสามชุด ซึ่งปรากฏในองค์การการค้าโลก เพื่อให้ครอบคลุมระบอบการค้าโลก ได้แก่

ชุดที่ 1 ข้อตกลงเกตส์ (General Agreement on Trade in Services : GATS)

ชุดที่ 2 ข้อตกลงทริมส์ (Agreement on Trade-Related Aspects of Investment Measure : TRIMs)

ชุดที่ 3 ข้อตกลงทริปส์ (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPs)

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ที่มาและกำเนิด:

ข้อตกลงเหล่านี้เป็นไปเพื่อการเปิดเสรีทางการค้าอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความพร้อมของ ประเทศสมาชิก และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก กฎกติกาต่างๆได้กำหนดให้มีการปฏิบัติ อย่างเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในระบบการค้าแบบพหุภาคีได้ การเป็น สมาชิกองค์การการค้าโลกทำให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิและพันธกรณี ที่ต้องปฏิบัติตามภายใต้ความตกลงต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันการค้าที่เป็นธรรม สร้างความมั่นใจให้แก่ทั้งผู้ค้าและผู้ลงทุน ผู้ผลิตและส่งออก สามารถคาดการณ์และวางแผนการค้าระหว่างประเทศล่วงหน้าได้

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ความตกลงที่สำคัญ ภายใต้องค์การการค้าโลก

จากชุดข้อตกลงทั้ง 3 ชุดข้างต้นได้นำมาสู่ความตกลงภายใต้องค์การการค้าโลกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 การเปิดตลาดเกี่ยวกับสินค้า 3 ประเภทได้แก่

1) การลดภาษีศุลกากรสินค้าอุตสาหกรรม รวมทั้งสินค้าประมง โดยกำหนดให้ประเทศต่างๆ ลดภาษีลงเฉลี่ยร้อยละ 33.33 ภายใน 5 ปี (เริ่มมกราคม ค.ศ. 1995) ตลอดจนห้ามเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษหากไม่มีการเก็บอยู่แล้วและมีแจ้งไว้

2) สินค้าเกษตร โดยทั่วประเทศต้องยกเลิกมาตรการการห้ามนำเข้าโดยปรับเปลี่ยนให้ใช้มาตรการภาษีศุลกากรแทน นอกจากนี้ ยังต้องลดภาษีเฉลี่ยร้อยละ 36 และ 24 โดยลดลงอย่างน้อย ร้อยละ 15 และ 10 ในแต่ละรายการสินค้าภายใน 5 ปีและ 10 ปีสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาตามลำดับ

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ความตกลงที่สำคัญ ภายใต้องค์การการค้าโลก

ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ สมาชิกต้องลดการอุดหนุนสินค้าเกษตรทั้งการอุดหนุนภายในและการอุดหนุนส่งออก

3) สิ่งทอและเสื้อผ้า องค์การการค้าโลกกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีการเปิดเสรีสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มแทนการใช้ข้อห้ามส่งออกสินค้าระหว่างประเทศ (Multi-Fiber Arrangement : MFA) โดยให้ยกเลิกการจำกัดการนำเข้าภายใต้ MFA ทั้งหมดภายใน 10 ปีและขยายโควตานำเข้ารายการที่ยังไม่ได้นำกลับเข้ามาอยู่ในเกณฑ์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995

กลุ่มที่สอง กฎระเบียบการค้า มีการปรับปรุงกำหนดกฎระเบียบที่สำคัญ เช่น

1) ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช อนุญาตให้ประเทศสมาชิกกำหนดระดับความปลอดภัยและตรวจสอบมาตรฐานสินค้านำเข้า แต่จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศเพื่อป้องกันมิให้ประเทศ กำหนดมาตรฐานความพอใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการค้า

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ความตกลงที่สำคัญ ภายใต้องค์การการค้าโลก

2) ความต้องการในการตอบโต้การทุ่มตลาด กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนการทุ่มตลาดให้รัดกุมยิ่งขึ้นเพื่อให้ประเทศต่างๆปฏิบัติให้สอดคล้องกัน เป็นการลดโอกาสที่อาจมีประเทศผู้นำเข้าใช้มาตรการตอบโต้ เพื่อกีดกันการค้า อย่างไม่เป็นธรรม

3) ความตกลงว่าด้วยการตอบโต้การอุดหนุน กำหนดประเภทของการอุดหนุนไว้อย่างชัดเจนว่า การอุดหนุนประเภทใดเป็นการต้องห้ามประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ต้องห้าม ประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่ทำได้ และประเภทใดเป็นการอุดหนุนที่เมื่อทำแล้วอาจจะถูกมาตรการตอบโต้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไต่สวนเพื่อตอบโต้สินค้าเข้าที่ได้รับการอุดหนุนจากประเทศผู้ผลิตเพื่อให้แต่ละประเทศถือปฏิบัติ

กลุ่มที่สาม กลุ่มประเด็นเพิ่มเติม มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในเรื่องที่ยังไม่มีกฎหมายของเกตต์กำกับมาก่อนหรือหากมีก็น้อยมาก ได้แก่

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

ความตกลงที่สำคัญ ภายใต้องค์การการค้าโลก

- 1) ทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIPS) กำหนดขอบเขตและมาตรฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่สำคัญ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์การออกแบบ วงจรรวม สิ่งที่ยังชีพทางภูมิศาสตร์ และความลับทางการค้า
- 2) การค้าบริการ กำหนดกรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยหลักการสำคัญในทำนองเดียวกับเกดต์ เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ความโปร่งใส การเปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป เป็นต้น
- 3) มาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้า (TRIMs) กำหนดหลักการสำคัญคือ ทุกประเทศต้องยกเลิกมาตรฐานการลงทุนที่มีผลเท่ากับการกีดกันการนำเข้า ของประเทศพัฒนาแล้วต้องยกเลิกภายใน 2 ปี ประเทศกำลังพัฒนาภายใน 5 ปี มาตรการเหล่านั้น ได้แก่ มาตรการกำหนดให้ใช้วัตถุดิบในประเทศในการผลิตสินค้าที่เรียกว่า Local content requirement ไม่ว่าจะข้อกำหนดนี้เป็นข้อกำหนดนี้จะเป็นข้อบังคับหรือเป็นเงื่อนไขต่อการที่ผู้ผลิตภายในจะได้รับสิทธิพิเศษใดๆ ก็ตาม เช่นสิทธิในข้อยกเว้นไม่เสียภาษีตามนโยบายส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO)

2.3.2 โครงสร้างขององค์การการค้าโลก

สำหรับโครงสร้างขององค์การการค้าโลก ในปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 164 ประเทศ และมีสมาชิกสังเกตการณ์อีก 23 ประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2561) ทั้งนี้ องค์การการค้าโลกได้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายตลอดจนควบคุมการดำเนินงานของสมาชิกในเรื่องต่างๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญคือ (1) ที่ประชุมระดับรัฐมนตรี (Ministerial Conference) (2) คณะมนตรีใหญ่ (General Council) (3) คณะมนตรี (Council) (4) คณะกรรมการต่างๆ (Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนสมาชิก WTO โดยมีฝ่ายเลขานุการด้านการบริหารทั่วไป ตามลำดับ ในปัจจุบันประธานองค์การการค้าโลก ได้แก่ นายโรเบร์โต อาเซวาโด (Roberto Azavedo) ชาวบราซิล ซึ่งเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 2013

องค์การการค้าโลกกำหนดให้มีการประชุมระดับรัฐมนตรีอย่างน้อยทุกๆ 2 ปี เพื่อทบทวนปัญหาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันสมาชิก และวางแนวทางในการเปิดเสรีภายใต้ WTO ต่อไป ที่ผ่านมาได้มีการประชุมแล้วทั้งหมด 11 ครั้ง

ธนาคารโลก (Word Bank)

ที่มาและกำเนิดของธนาคารโลก

เป็นหนึ่งในองค์การระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในยุคของการประชุมเบรตตันวูดส์ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กลุ่มประเทศมหาอำนาจด้านร่างกฎบัตรขึ้นมาสองฉบับเพื่อจัดตั้งธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อทำหน้าที่ในการสร้างเสถียรภาพในระบบระหว่างประเทศขึ้น **โดยธนาคารโลกจะให้ทุนสนับสนุนในการพัฒนาระยะกลางและระยะยาวในรูปแบบเงินกู้ยืม** โครงการพัฒนาที่เน้นเฉพาะเป็นโครงการไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาดังกล่าว โครงการหลักของธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการฟื้นฟูและการพัฒนา ได้แก่ การเร่งฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของบรรดาประเทศในยุโรปที่เสียหายในสงครามโลกครั้งที่ 2 ให้กลับมาสู่ปกติ ต่อมาเมื่อประเทศต่างๆในยุโรปได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาขึ้นมาแล้ว ธนาคารโลกจะเริ่มปล่อยเงินกู้ระยะสั้นเพื่อปรับปรุงเชิงโครงสร้างและควบคู่ไปกับ IMF พร้อมกันนั้น กำหนดเป้าหมายหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือต่างๆโดยเฉพาะประเทศโลกที่ 3 และอดีตประเทศคอมมิวนิสต์ เพื่อบรรเทาความยากจนภายในประเทศ

ธนาคารโลก (Word Bank)

วัตถุประสงค์ของธนาคารโลก

เมื่อกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของธนาคารโลกได้วางเป้าหมายไว้ที่ต้องทำให้สำเร็จภายในปี 2030 มี 2 ประการได้แก่ (1) การยุติความยากจนแบบรุนแรง ด้วยการลดจำนวนร้อยละของประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าวันละ 1.25 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาให้เหลือไม่เกิน 3 % ของจำนวนประชากรทั้งหมด (2) ส่งเสริมให้เกิดการแบ่งสรรความมั่งคั่งด้วยการกระตุ้นให้รายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 40% ในทุกประเทศ

ในปัจจุบัน ธนาคารโลกเป็นสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือด้านเงินทุนและความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ ในการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ประการข้างต้น ธนาคารโลกได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันธนาคารโลก (World Bank Group) โดยมีการแบ่งภารกิจความรับผิดชอบออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนแรก การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ธนาคารโลกเป็นสถาบันทางการเงินในการปล่อยเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ การให้สินเชื่อแบบไม่คิดดอกเบี้ย และการมอบเงินให้เปล่าแก่ประเทศกำลังพัฒนา

ธนาคารโลก (Word Bank)

วัตถุประสงค์ของธนาคารโลก

เงินทุนที่มาจากธนาคารโลกนั้น รัฐบาลของประเทศต่างๆ ได้นำไปลงทุนในกิจการสำคัญของภาครัฐ เช่น การศึกษา สาธารณสุข การบริหารภาครัฐ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สถาบันทางการเงิน การพัฒนาภาคเอกชน ภาคเกษตรกรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

ส่วนที่สอง การให้ความช่วยเหลือด้านความรู้และนวัตกรรม ธนาคารโลกได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ผ่านการให้คำแนะนำเชิงนโยบาย การส่งเสริมงานวิจัยและการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ ความช่วยเหลือนี้จะถูกจัดขึ้นผ่านการเป็นเจ้าภาพในการจัดการสัมมนา การระดมสมอง ตลอดจนหาพันธมิตรต่างๆ เพื่อให้ภารกิจลุล่วง โดยธนาคารโลกจึงเห็นว่า องค์กรความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนา จึงได้ผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาเข้าสู่แหล่งข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาต่อไป

ธนาคารโลก (Word Bank)

วัตถุประสงค์ของธนาคารโลก

พันธกิจทั้งสองส่วนนี้ ได้รับการผลักดันอย่างแข็งขันผ่านสถาบันในเครือของธนาคารโลกทั้ง 5 แห่ง ประกอบด้วย

1. ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะฟื้นฟูและพัฒนา ซึ่งทำหน้าที่ในการปล่อยเงินกู้ให้แก่รัฐบาลของประเทศที่มีรายได้ต่ำในการพัฒนาตนเอง
2. สมาพันธ์พัฒนาระหว่างประเทศทำหน้าที่ในการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ
3. บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ
4. สถาบันประกันการลงทุนแบบพหุภาคี
5. ศูนย์กลางระหว่างประเทศเพื่อระงับข้อพิพาทการลงทุน

ธนาคารโลก (Word Bank)

โครงสร้างธนาคารโลก

มีลักษณะคล้ายกับบริษัทเอกชน โดยมีประเทศสมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น ซึ่งสัดส่วนผู้ถือหุ้นขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจของประเทศ ยกตัวอย่าง เช่น สหรัฐอเมริกาที่มีขนาดของเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดสามารถออกเสียงได้ร้อยละ 16.4 ตามด้วย ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 7.87 ประเทศเยอรมันร้อยละ 4.49 ประเทศอังกฤษร้อยละ 4.31 และฝรั่งเศสร้อยละ 4.31 และหุ้นที่เหลือแบ่งออกย่อยไปเป็นสมาชิกอื่นๆ ตามสัดส่วนหุ้น ในปัจจุบัน ธนาคารโลกมีสมาชิกทั้งหมด 189 ประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 4 มีนาคม 2562)

ภายใต้สัดส่วนที่ว่านี้ อำนวยการตัดสินใจสูงสุดอยู่ที่คณะกรรมการผู้ว่าการธนาคารโลก ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริหารของธนาคาร กรรมการผู้ว่าการมาจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาของแต่ละประเทศ โดยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสูงสุดของธนาคารโลก ผ่านการประชุมประจำปี ปีละหนึ่งครั้ง

ธนาคารโลก (Word Bank)

โครงสร้างธนาคารโลก

ประธานธนาคารโลกมาจากประเทศที่ถือหุ้นมากที่สุดได้แก่ สหรัฐอเมริกา จะทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารของธนาคารและรับผิดชอบดูแลในการบริหารงานของธนาคารโดยรวม ในปัจจุบัน ประธานธนาคารโลก ได้แก่ นายเดวิด มัลพาสส์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ประธานธนาคารโลกคนที่ 13 เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2019 วาระดำรงตำแหน่ง 5 ปี

สำหรับอำนาจในการบริหารงานทั่วไป ถือเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร จำนวน 24 คน โดยมาจากประเทศผู้ถือหุ้นใหญ่ที่สุด 5 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ซึ่งตั้งกรรมการบริหารขึ้นมาทำงานแทนประเทศละหนึ่งคน ในขณะที่ประเทศสมาชิกอื่นๆ จะมีกรรมการบริหารรวม 19 คน คณะกรรมการบริหารทั่วไปทั้ง 24 คนนี้ จะประชุม 2 ครั้งต่อสัปดาห์

ธนาคารโลก (Word Bank)

โครงสร้างธนาคารโลก

ในปัจจุบัน สถาบันในเครือธนาคารโลกมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นมูลนิธิที่สนับสนุนการต่อต้านเชื้อเอชไอวีที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นผู้นำหลักในการต่อต้านการคอร์รัปชันทั่วโลก เป็นผู้สนับสนุนที่แข่งขันในการเจรจาบรรเทาหนี้สาธารณะ เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนเงินทุนเพื่อวิจัยและทดลองในโครงการที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพที่ใหญ่ที่สุดในโลก และเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนเงินทุนเพื่อหาแหล่งน้ำทดแทนและการบำบัดน้ำที่ใหญ่ที่สุดในโลก

การเปลี่ยนผ่านสู่เสรีนิยมใหม่

ดร. สันหนัด จักรภัทรวงศ์

พลวัตในสงครามเย็นต้องเจอกับวิกฤตเศรษฐกิจอีกครั้ง แนวคิดของเคนส์เขียนไม่
สามารถแก้ไขปัญหาได้ จากปัญหาความล้มเหลวในสงครามเวียดนามของ
สหรัฐอเมริกา ที่ใช้งบประมาณในสงคราม และกระตุ้นเศรษฐกิจและดูแลสวัสดิการ
จากนโยบายอภิมหาสังคม (The Great Society) จนทำให้ประธานาธิบดีนิกสัน
(Richard Nixon) ประกาศถอนตัวออกจากการแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำในปี
1971 เรียกว่า ปราคฏการณ์นิกสันช็อก (Nixon shock) ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้
ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน (Ronald Reagan) และมาร์กาเร็ต แททเชอร์
(Margaret Thatcher) นายกรัฐมนตรีของอังกฤษ ร่วมกันผลักดันนโยบายตาม
อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่เป็นแนวทางนโยบายเศรษฐกิจโลกจนปัจจุบัน

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

เมื่อประธานาธิบดีนิกสัน เข้ารับตำแหน่ง ในเดือนมกราคมปี 1969 เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้คนทั่วโลกตะลึง อันได้แก่ การประกาศหยุดสงครามเวียดนาม และตามมาด้วยการประกาศถอนตัวจากระบบเบรตตันวูดส์ ในปี 1971 เหตุการณ์ทั้งสองถูกเรียกว่า นิกสันช็อค ผลพวงที่สำคัญคือ เหตุการณ์ทั้งสองได้ก่อให้เกิดเงินเฟ้อในระบบการเงินโลก ร่วมกับวิกฤตการณ์น้ำมัน (Oil crisis) ที่ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้น ทำให้สหรัฐอเมริกาเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง และทำให้ญี่ปุ่นมีบทบาทในเวทีเศรษฐกิจโลกในระยะสั้นๆ

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

ประธานาธิบดีนิกสัน หลังเข้ารับตำแหน่งได้ประกาศยุติสงครามเวียดนาม ในช่วงที่ชาวสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้ภาวะวิกฤตกังวลกับสงครามเวียดนาม และได้ประกาศหลักการที่เรียกว่า สันติภาพพร้อมกับความมีเกียรติ โดยใช้ยุทธศาสตร์ที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์ไม้อ่อนและไม้แข็ง หมายถึง ยุทธศาสตร์ที่รัฐบาลวอชิงตัน ต้องการใช้การเจรจาควบคู่กับการใช้กำลังทหารในบางโอกาส ซึ่งต่างจาก ในสมัยประธานาธิบดีจอห์นสันที่มุ่งเน้นการใช้กำลังทหารเป็นหลัก โดยในขั้นต้นแรก ประธานาธิบดี นิกสันได้เสนอให้ผู้นำเวียดนาม ตกลงถอนทหารร่วมกันพร้อมกับกองทัพสหรัฐจะถอนออกจากพื้นที่ เวียดนามใต้โดยจะให้สัญญาว่า กองทัพอากาศของอเมริกันจะยุติปฏิบัติการทิ้งระเบิดทั้งหมดเหนือ น่านฟ้าเวียดนามเหนือและกรุงฮานอยในทันที แต่อย่างไรก็ดี ผู้นำเวียดนามปฏิเสธข้อเสนอดังกล่าว ประธานาธิบดีนิกสัน จึงออกคำสั่ง เริ่มต้นปฏิบัติการทิ้งระเบิดเหนือน่านฟ้าเขมรขนาดใหญ่ทันที โดย ปราบกฏการณ์นี้ สหรัฐใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพอากาศ และปฏิบัติการทางทหารดังกล่าว

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

เมื่อถึงวันที่ 14 พฤษภาคม ปี 1969 ประธานาธิบดีนิกสันประกาศหลักการที่มีชื่อว่า การมอบภาระให้ชาวเวียดนาม (Vietnamization) โดยสหรัฐอเมริกาจะปล่อยให้สงครามของเวียดนามเป็นภาระของชาวเวียดนามเอง และในวันที่ 8 มิถุนายน ประธานาธิบดีนิกสันได้ประกาศถอนทหารกลุ่มแรกออกจากเวียดนามใต้ จำนวน 25,000 นาย โดยให้ถอนทหารทั้งหมดแล้วเสร็จภายใน 2 เดือน

วันที่ 25 กรกฎาคม ปี 1969 ประธานาธิบดีนิกสันประกาศหลักการที่เรียกว่า หลักการนิกสัน (Nixon Doctrine) ขึ้นที่เกาะกวมประเทศฟิลิปปินส์ โดยตอนหนึ่งของเนื้อหาระบุไว้ว่าสหรัฐอเมริกาคาดหวังว่าชาติพันธมิตรของพวกเขาต้องทำหน้าที่ในการป้องกันทางทหารด้วยตนเอง แต่ในการนี้ สหรัฐอเมริกาจะให้ความช่วยเหลือในการป้องกันดังกล่าวตามที่มีการร้องขอ ตามหลักการนิกสันเสนอให้มีการดำเนินการเพื่อสันติภาพผ่านความร่วมมือในหมู่ชาติพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา การถอนทหารดังกล่าว สหรัฐอเมริกาได้ย้ายทหารที่ถอนจากภูมิภาคอินโดจีน ไปประจำการอยู่ที่ตะวันออกเฉียงใต้ ระยะดังกล่าว อเมริกาให้ความสำคัญกับภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

หลังจากปรากฏการณ์น้ำมันช็อกครั้งที่ 1 เพียง 2 ปี ในวันที่ 15 สิงหาคมปี 1971 ประธานาธิบดีนิกสันได้ประกาศผ่านทางโทรทัศน์ว่า สหรัฐอเมริกาขอถอนตัวออกจากระบบ **Bretton Woods** และปล่อยให้ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา **ลอยตัว** ตามกลไกตลาด ถือเป็นจุดสิ้นสุดของระบบแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำ ที่สหรัฐอเมริกาเคยประกาศใช้ในเวลาต่อมา

การประกาศถอนตัวออกจากระบบ Bretton Woods ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองโลกอย่างมีนัยยะสำคัญ 3 ประการประกอบไปด้วย

- 1) สหรัฐอเมริกาเป็นอิสระจากระบบแลกเปลี่ยนมาตรฐานทองคำและสามารถพิมพ์เงินดอลลาร์ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด
- 2) ผลสืบเนื่องจากในข้อแรก ส่งผลให้เงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาได้กระจายไปอยู่อาณาบริเวณต่างๆทั่วโลก เงินจำนวนเหล่านี้ได้กลายมาเป็นเงินสดสำรองระหว่างประเทศให้กับรัฐบาลต่างๆทั่วโลกเป็นฐานในการผลิตเงินสกุลตนเอง

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

3) การสร้างระบบ “เปโตรดอลลาร์” (Petrodollar) ขึ้นใช้ในระดับโลก คือ การที่เงินสหรัฐอเมริกาจำนวนมหาศาลได้ถูกผลิตขึ้น ทำให้รัฐบาลอเมริกาจำเป็นต้องหามาตรการที่ทำให้เงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาคือที่ต้องการในระดับโลกและไม่กลายเป็นเงินเฟ้อ ข้อเสนอของสหรัฐอเมริกาคือจูงใจให้ประเทศต่างๆทั่วโลก ดำเนินการซื้อขายน้ำมันดิบในรูปของเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา โดยประเทศผู้ส่งออกน้ำมันดิบใดก็ตามที่ซื้อขายน้ำมันดิบ ในรูปเงินของดอลลาร์สหรัฐอเมริกา วอชิงตันจะตอบแทนด้วยการมอบอาวุธที่ทันสมัยที่สุดให้กับประเทศนั้น

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดปริมาณเงินเพื่อขึ้นในระดับโลก เมื่อสหรัฐอเมริกาคิดค้นระบบเปโตรดอลลาร์ สภาวะเงินเฟ้อยิ่งผลักดันให้ราคาน้ำมันดิบ มีมูลค่าสูงขึ้น รวมถึงความขัดแย้งในตะวันออกกลางนำไปสู่วิกฤตน้ำมันในช่วงต้นทศวรรษที่ 1970

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

ในขณะที่ น้ำมันดิบโลก มีมูลค่าที่สูงขึ้น พร้อมกับความขัดแย้งในตะวันออกกลางของ สหรัฐอเมริกากับกลุ่มประเทศโอเปก ส่งผลให้ราคาน้ำมันขึ้นจาก 3 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อ บาร์เรลเป็น 12 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกาต่อบาร์เรลคิดเป็น 400% จากปัญหาภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น รวมถึงวิกฤตน้ำมันที่เกิดขึ้นในปี 1973 ส่งผลให้ตลาดหุ้นล่มสลาย ในปี 1973 - 1974 นับเป็นวิกฤตครั้งใหญ่ของโลก นับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาปี 1929 -1934 เป็นต้นมา

การปะทุขึ้นของวิกฤตเศรษฐกิจชะงักงันในสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษที่ 1970 ถึงต้น ทศวรรษ 1980 สภาพเศรษฐกิจและระบบการเงินของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าว อยู่ใน สภาพย่ำแย่อย่างหนัก อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับที่สูงมาก ปราคฏการณ์ที่เป็นผลโดยตรงมาจาก เหตุการณ์ 3 ประการอันประกอบด้วย

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

1. การยุติสงครามเวียดนาม ที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาประกาศถอนตัวจากอินโดจีน ผลที่ตามมา ก็คือ Washington ต้องใช้งบประมาณมหาศาลในการให้ความช่วยเหลือเวียดนามใต้และบรรดา ประเทศพันธมิตร เพื่อรบกับฝ่ายเวียดกงต่อไป

2. การล่มสลายของระบบ Bretton Woods ส่งผลให้ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาผลิตเงิน ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เงินดอลลาร์สหรัฐจำนวนมหาศาลนี้ได้กลายเป็นพื้นฐานในการผลิตเงินสกุล หลักในแต่ละประเทศได้มากขึ้น อันส่งผลให้ปริมาณเงินในระดับโลกเป็นจำนวนมาก นั่นก็หมายถึง เงินเพื่อจำนวนมหาศาลนั่นเอง

3 การเกิดขึ้นของวิกฤตน้ำมันในทศวรรษที่ 1970 ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางช่วงเวลาที่อุปสงค์ในน้ำมันเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

เหตุการณ์ทั้ง 3 ประการข้างต้นนำมาสู่ปรากฏการณ์เงินเฟ้อในระดับโลก และเป็นที่มาของ วิกฤตเศรษฐกิจชะงักงันในสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1970

สหรัฐอเมริกา ในยุคเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980

ในขณะที่สหรัฐอเมริกาเกิดวิกฤต การขึ้นมาของประเทศญี่ปุ่นในฐานะประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในระยะสั้นๆ จนญี่ปุ่นถูกขนานนามว่าเป็น PAX Nipponica นักวิชาการจำนวนมากพยายามสร้างคำอธิบายว่า ปัจจัยใดที่ทำให้ญี่ปุ่นสามารถแข่งขันสหรัฐอเมริกาได้ บางกลุ่มเสนอว่าญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สามารถนำงบประมาณทั้งหมด ไปใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของตนเองได้ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาร่วมร่างรัฐธรรมนูญมาตรา 9 ห้ามญี่ปุ่นมีกองกำลังเป็นของตนเอง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงสามารถใช้งบประมาณทั้งหมดในการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้ นักวิชาการบางกลุ่มยังเสนออีกว่าสหรัฐอเมริกายอมขาดดุลกับญี่ปุ่น เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาเป็นคู่ค้าในระบบทุนนิยมโลกได้ แต่จากการที่ญี่ปุ่นขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจทำให้สหรัฐอเมริกาที่เป็นประเทศมหาอำนาจเดิม บังคับให้ญี่ปุ่นซึ่งได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกา ลอยตัวค่าเงินเยนของญี่ปุ่น ผ่านข้อตกลงพลาซ่า (Plaza Accord) ในปี 1985 จนทำให้ญี่ปุ่นต้องปรับโครงสร้างการผลิตของตนเอง **การโยกย้ายฐานการผลิต** ได้ผลักดันให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นพื้นที่สำคัญที่ทำหน้าที่เป็นฐานการผลิตสำหรับญี่ปุ่นนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ประธานาธิบดีเรแกนกับกำเนิดแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ค.ศ. 1968-1980

ภายหลังจากการปะทุขึ้นของวิกฤตเศรษฐกิจชะงักงันในสหรัฐอเมริกา ความนิยมในแนวคิดทางเศรษฐกิจของสำนักเคนส์เซียนเริ่มเสื่อมคลายลง นำไปสู่การฟื้นคืนมาของแนวคิดเสรีนิยมอีกครั้ง การขึ้นดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน เปิดโอกาสให้กลุ่มพลังสังคมจากฝั่งอนุรักษนิยมใหม่ (Neoconservative) กลับมามีบทบาทในการเมืองในสหรัฐอเมริกา ปรัชญาการณดังกล่าวนำไปสู่การเฟื่องฟูของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) ซึ่งกลายเป็นโครงสร้างหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

ประธานาธิบดีเรแกนกับกำเนิดแนวคิดเสรีนิยมใหม่ ค.ศ. 1968-1980

ประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน มีบทบาทเป็นอย่างมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากความสามารถในการที่เป็นนักการเมืองประเภท “เล่นกับสื่อ” และเคยเป็นดารามาก่อน เขายังเป็นผู้ผลักดันกระแสอนุรักษ์นิยมให้กลับมา เป็นแนวคิดหลักของผู้สนับสนุนพรรครีพับลิกัน ด้วยอุดมการณ์ของกลุ่มอนุรักษ์นิยมเป็นแนวทางหลักในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

อุดมการณ์ทางการเมืองกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่ที่เกิดขึ้นหรือเรียกว่า **กลุ่มขวาใหม่** ให้ความสำคัญกับนโยบายเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีและนโยบายการต่างประเทศนั้นก็ คือ ความพยายามในการยกเลิกระบบรัฐสวัสดิการ ในฐานะนโยบายอันผิดพลาดที่ก่อให้เกิดเงินเฟ้อและการต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างจริงจัง และยังมีการใช้ยุทธวิธีการสนับสนุนจากกลุ่มมวลชนต่างๆ ผ่านกระบวนการในกลุ่มต่างๆ 5 กลุ่มที่สำคัญประกอบด้วย

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

1. กลุ่มมวลชนที่ตั้งคำถามกับการทำงานของรัฐบาลในแบบเสรีนิยม นโยบายสวัสดิการไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง
2. กลุ่มผู้สูงอายุที่ชื่นชมนโยบายทางสังคมของพวกเขาใหม่ในการส่งเสริมค่านิยมของครอบครัว โดยเชื่อว่านโยบายอภิสังคมนำความไร้ระเบียบในสังคม อาชญากร และยาเสพติด
3. กลุ่มมวลชนที่ต่อต้านการผ่อนคลายความตึงเครียดกับโซเวียต
4. กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ที่ไม่ต้องการนโยบายด้านสังคมและต้องการลดเพดานค่าจ้างลงเพื่อสร้างกำไรที่มากขึ้น
5. กลุ่มนักวิชาการหรือนักเศรษฐศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของสำนักเคนส์เขียนในเรื่องการสร้างงบประมาณแบบขาดดุล โดยเฉพาะ **มิลตัน ฟรีดแมน** และนักเศรษฐศาสตร์สำนัก **Chicago** ที่สนับสนุนอุดมการณ์ตลาดเสรีนิยม โดยพวกเขาเสนอว่าปัญหาเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากอุปทานในระบบเงินที่มีมากเกินไป อันเกิดจากข้อเสนอของสำนักเคนส์เขียน

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

บทบาทของพลังสังคมอนุรักษ์นิยมทั้ง 5 ได้นำมาสู่ฉันทามติรวมกันในการเสนอทางออกให้กับวิกฤตเศรษฐกิจชะงักงันในสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางออกดังกล่าวได้นำเสนอแนวนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการจัดการด้านอุปทาน (the supply-side economics) ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อว่า “เรแกนโนมิกส์” (Reaganomics) อันประกอบไปด้วย 4 เสาหลักที่สำคัญคือ 1) การลดจำนวนการใช้จ่ายของภาครัฐลงเพื่อควบคุมระดับเงินเฟ้อไม่ให้มากขึ้น 2) ลดการเก็บภาษีเงินได้ลงเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักธุรกิจและประชาชนจากความตึงตัวของเศรษฐกิจ 3) ผ่อนคลายกฎระเบียบและข้อจำกัดของภาครัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้กลับมาเดินหน้าอีกครั้ง และ 4) การควบคุมปริมาณเงินภายในประเทศเพื่อลดระดับเงินเฟ้อ

จากแนวนโยบายหลักทั้ง 4 ประการนี้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการสร้างความสมดุลระหว่างอัตราเงินเฟ้อกับความตึงตัวของระบบเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาวิกฤตครั้งนี้ทำให้เรแกนได้รับความชื่นชมจากการแก้ไขปัญหายุ่งยากที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

ในช่วงทศวรรษที่ 1980 ผู้นำโลก 2 คน ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งพร้อมกันอันได้แก่ ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาโรนัลด์ เรแกน และนางมาร์เก็ต แทชเชอร์ (Margaret Thatcher) นายกรัฐมนตรีแห่งอังกฤษ ซึ่งมีแนวทางในการจัดการเศรษฐกิจภายในประเทศและการดำเนินนโยบายต่างประเทศไปในแนวทางเดียวกัน โดยการบริหารงานของทั้งสองท่านถูกกำหนดขึ้นอย่างมีการสอดรับกัน ทั้งแนวนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและนโยบายด้านสังคม หัวใจที่สำคัญคือ เน้นให้กลุ่มทุนสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการเปิดรับและผลักดันให้กลุ่มทุนต่างชาตินำเงินดอลลาร์สหรัฐจำนวนมหาศาลเข้าไปลงทุนในประเทศต่างๆ ในทำนองเดียวกันนโยบายด้านสังคมเป็นสิ่งที่รัฐควรลดบทบาทลง และปล่อยให้ประชาชนรับผิดชอบการใช้สวัสดิการต่างๆ ด้วยตนเอง

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

นโยบายเหล่านี้ถูกเรียกว่า **แนวคิดเสรีนิยมใหม่** และมีนักวิชาการตั้งชื่อว่า **ฉันทามติแห่งกรุงวอชิงตัน** ในเวลาต่อมาแนวคิดเสรีนิยมใหม่ประกอบด้วยเสาหลัก 4 ประการดังต่อไปนี้ 1) การเปิดโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Liberalism) อันหมายถึงการสนับสนุนแนวคิดการเปิดเสรีทางการเงินและการค้าระหว่างประเทศและพร้อมจะรับการลงทุนจากต่างชาติ 2) การแปรรูปให้เป็นเอกชน (Privatization) อันหมายถึงการโอนกิจการที่เป็นของรัฐหรือกิจการที่รัฐมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของให้แก่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน 3) การผ่อนคลายกฎระเบียบบง (Deregulation) หมายถึงการผ่อนคลายกฎระเบียบที่เข้มงวดสำหรับธุรกิจบางประเภทเพื่อปล่อยให้กลไกของตลาดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 4) การสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (Stabilization) หมายถึง การทำให้ระบบเศรษฐกิจและการเงินมีเสถียรภาพทั้งภายในประเทศและต่างประเทศโดยลดการขาดดุลชำระเงินดุลบัญชีเดินสะพัดและดำเนินการให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่เหมาะสม

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

ตามที่กล่าวมานี้กลไกการทำงานของเสรีนิยมใหม่ จึงเป็นการหาที่ไปที่มาให้กับเงินดอลลาร์ สหรัฐอเมริกาจำนวนมหาศาลได้ลงไปในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ภายใต้ปรัชญาการทำงานการเปิดเสรีทางธุรกิจ ตลอดจนบทบาทของภาครัฐมาเป็นการส่งเสริมให้เอกชนสามารถมีบทบาทในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเต็มที่ ระเบียบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ได้รับการยอมรับมากขึ้นหลังการล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันแนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้กลายเป็นคำแนะนำขององค์การโลบบาลในการผลักดันให้ประเทศต่างๆ รับผิดชอบต่อไป

การผงาดขึ้นมาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมใหม่พร้อมกับแนวคิดเสรีนิยมใหม่ได้กลายมาเป็นจุดหมายสำคัญของการเข้าสู่ยุคปลายสงครามเย็นการต่อสู้อันยาวนานของประเทศมหาอำนาจโลกอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตยุติลงเมื่อเข้าสู่ปลายทศวรรษ 1980 และส่งผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลกทั้งในมิติด้านความมั่นคงและมิติด้านอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจการเมือง

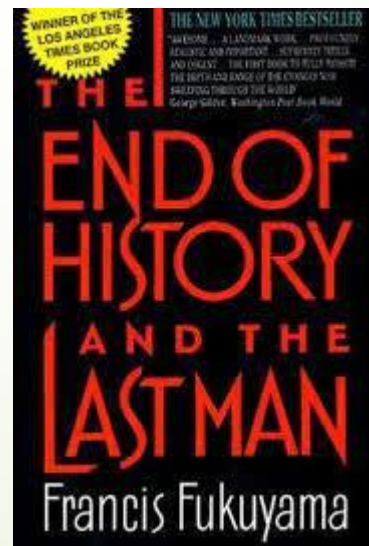
การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

สำหรับมิติด้านความมั่นคง การยุติความขัดแย้งระหว่างสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนโฉมหน้าของความขัดแย้งโลกอย่างสิ้นเชิง ในบางพื้นที่ความขัดแย้งในระดับภูมิภาคลดระดับความรุนแรงลงเมื่อการเผชิญหน้าของ 2 อภิมหาอำนาจยุติลง ในขณะที่บางพื้นที่ในโลกเกิดความขัดแย้งขึ้นเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลาย เช่น ในประเทศยูโกสลาเวีย และในบางพื้นที่จมปลักอยู่ในสงครามกลางเมืองอันยืดเยื้อ เช่น ในประเทศรวันดา ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ความขัดแย้งที่มักเกิดขึ้น ในช่วงหลังสงครามเย็นมาเกี่ยวข้องกับมิติทางเชื้อชาติ และแนวโน้มในการใช้อาวุธของแต่ละประเทศสู้รบกันลดต่ำลง

ในเชิงเศรษฐกิจ การล่มสลายของสหภาพโซเวียตเปิดโอกาสให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมสามารถแพร่กระจายไปได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับการที่ประเทศจีนได้เปิดรับการลงทุนจากต่างชาติในช่วงปลายทศวรรษ 1970 ในยุคของประธานาธิบดีเติ้งเสี่ยวผิง ในมติดังกล่าว หมายถึงชัยชนะของระบบทุนนิยมเหนือแนวคิดทางคอมมิวนิสต์อย่างเป็นทางการ

การเกิดขึ้นของเสรีนิยมใหม่ (Neo- Liberalism)

ตามที่ปรากฏในข้อเสนอของฟรานซิส ฟุกุยาม่า (Francis Fukuyama) 1990 ประวัติศาสตร์ที่สิ้นสุดลง (The End of History) เกิดขึ้นในแง่ที่ว่า การแข่งขันทางอุดมการณ์ระหว่างกันไม่มีอีกต่อไป แต่จะถูกแทนที่ด้วยตัวแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้นำไปสู่วิาทะระหว่างแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย กับแนวคิดภาคประชาสังคมอื่นๆแทน อาทิเช่น กลุ่มสิ่งแวดล้อม กลุ่มเพศสภาพ หรือกลุ่มแรงงาน ที่เห็นการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจควรดำเนินไปอย่างเป็นธรรมชาติมากขึ้น

เสรีนิยมใหม่ในปัจจุบัน

เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นประเทศมหาอำนาจหลักของโลก ทั้งในทางความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางวัฒนธรรมกล่าวคือ ในทางการทหารสหรัฐอเมริกาครอบครองกำลังที่เข้มแข็งและอาวุธทำลายล้างที่รุนแรงที่สุดในโลก ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจ สหรัฐอเมริกาเป็นฐานที่มั่นของบริษัทข้ามชาติยักษ์ใหญ่ของโลกจำนวนมาก บริษัทเหล่านี้มีอิทธิพลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองของโลกในด้านต่างๆ อาทิเช่น โครงสร้างการผลิต โครงสร้างการเงิน โครงสร้างการบริการ และโครงสร้างเทคโนโลยีสำหรับในทางวัฒนธรรม อเมริกาได้ครอบครองอำนาจอย่างอ่อน (Soft Power) สูงที่สุดในโลก พวกเขาส่งออกรายการเพลง รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมกีฬา สู่สายตาชาวโลก ตามที่กล่าวมานี้ หากการจัดระเบียบในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ประเทศใดปราศจากการมีส่วนร่วมของสหรัฐอเมริกา การจัดระเบียบนั้นย่อมไม่มีความสมบูรณ์ ตัวอย่างที่สำคัญ เช่น การปฏิเสธการเข้าร่วมพิธีสารเกียวโตเกียวโปโตคอล (Tokyo Protocol) ของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

เสรีนิยมใหม่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ดี วิกฤตก็ไม่อาจหลีกเลี่ยง ดังวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดในประเทศไทยปี 1997 ที่ผูกโยงการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการขยายอำนาจของภาคการเงิน และวิกฤตการเงินโลก 2007-2009 เป็นผลมาจากการปั่นราคาอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา จนทำให้ผู้คนหลายล้านคนตกงานและขาดความมั่นคงในชีวิต อย่างไรก็ตาม ยังเชื่อกันว่านี่เป็น **กลไกธรรมชาติของทุนนิยม** ดังอดีตประธานธนาคารกลางสหรัฐฯ พอล โวลเกอร์ (Paul Volcker)

ปัญหาใหญ่ของทุนนิยม ทำให้เราหมกมุ่นกับความเป็นปัจเจกบุคคลอย่างเกินเลย อย่างที่นักเศรษฐศาสตร์อย่าง เคนเน็ธ กัลเบรียธ (Kenneth Galbraith) เรียกว่า วัฒนธรรมแห่งความพึงพอใจ กล่าวคือ ชนชั้นร่ำรวยขึ้นเรื่อยๆ จากการเอาไรต์เอาเปรียบและขาดจิตสำนึกเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับโลก อีกทั้งตรรกะทุนนิยมยังส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันเพื่ออำนาจและความมั่นคงของรัฐ จนทำให้ตกหลุมพรางแห่งเศรษฐกิจการเมืองที่พวกเขาขุดกันขึ้นมา ย้อนกลับมาทำร้ายพวกเขาเอง แต่ทุนนิยมก็พาพวกเขาทะยานไปสู่จุดที่สูงขึ้น พร้อมกับค่าใช้จ่ายอันมหาศาลที่พวกเขาแบกรับเอาไว้

คำถามท้ายคาบ

1. ให้นักศึกษาอธิบายถึงสาเหตุของเศรษฐกิจชะงักงัน ค.ศ. 1968-1980 มาให้เข้าใจ
2. ให้นักศึกษาอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดเสรีนิยมใหม่ในสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งอธิบายหลักการสำคัญของเสรีนิยมใหม่หรือฉันทามติวอชิงตัน มาให้เข้าใจ